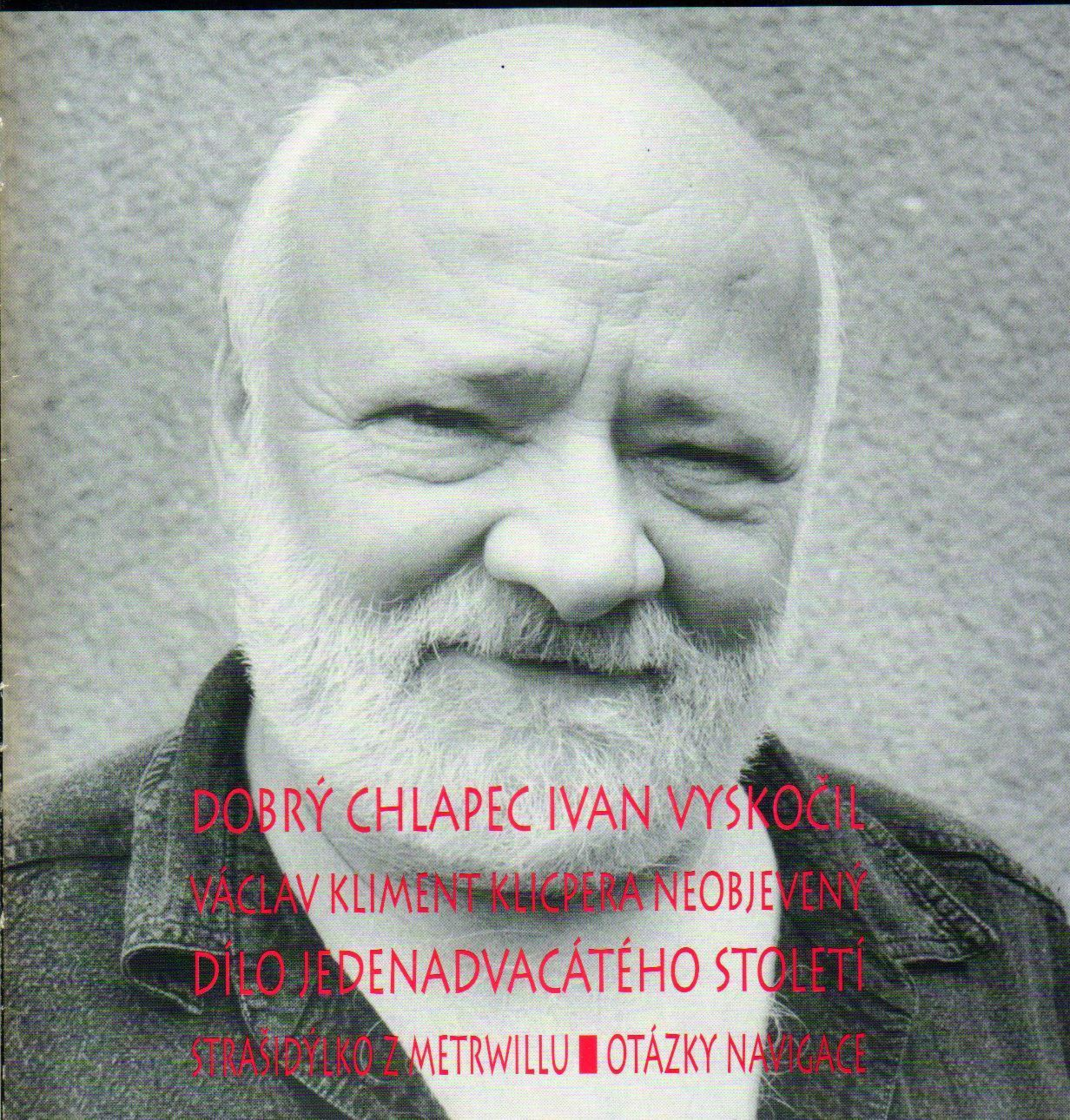

AS

AMATÉRSKÁ SCÉNA

1/2004

CENA 48 Kč

DOBŘÝ CHLAPEC IVAN VYSKOČIL
VÁCLAV KLIMENT KLICPERA NEOBJEVENÝ
DÍLO JEDENADVACÁTÉHO STOLETÍ
STRAŠIDÝLKO Z METRWILLU ■ OTÁZKY NAVIGACE

Předjubilejní VALMEZ / Vladimír Justl.....	3
Zpráva o jedné nepodařené a přesto úspěšné dílně Tomáš Pavel.....	4
Bechyňské perlení 2004 / Simona Bezoušková.....	5
Belgické rozvzpomínání / René Vápeník.....	8
Divadelní festival v Lörrachu / Ladislav Valeš.....	9
Smrt odložena, ale... / Zdena Martincová.....	10
Ohlédnutí... M.D. od Řípu – připravil Jiří Valenta.....	11
Slovo a hlas / Simona Bezoušková.....	11
Nové divadlo založili sedmnáctiletí Irena Koušková.....	12
Dobry chlapec Ivan Vyskočil čili Panu učiteli a panu šéfovi s láskou Michal Čunderle.....	13
Můj život byl plný peripetií / Rozhovor s Marií Caltovou připravila S. Bezoušková.....	15
Vlastík Peška – Radost / L. Pehalová.....	16
Mám ráda lidi, které jejich práce baví Slávka Šrámková o Janě Štefánkové.....	16
Divadelní vyznání pánovi s hůlkou Hana Šíková k jubileu Vlastimila Ondráčka.....	17
Honza se stále vymyká aneb Zastavení u příležitosti 60. narozenin Jana Číhala Luděk Jičínský.....	18
Ted' už mě může přejet autobus Rozhovor s jubilujícím Josefem Brůčkem připravila Simona Bezoušková.....	19
Držím palce všem / Rozhovor s šedesátníkem Jiřím Hlávkou připravila Simona Bezoušková.....	20
Půl století u divadla / Hana Šíková k jubileu Ladislava Synka.....	21
Miloslav Dismán ve století dítěte Eva Machková.....	22

Byl všude a dobře / PhDr. Otta Roubínek ve vzpomínkách prof. PhDr. Ivana Vyskočila Rozhovor připravila Simona Bezoušková.....	23
Nedožitý jubileum Slávky Trčkové / (vg).....	23
V dramatu s Miladou... Pavel Němeček o Miladě Mašatové.....	24
Josef Doležal se osmého křížku nedožil... Pavel Panenka.....	24
SERVIS / Dramaturgický pozorník O zdrojích dramaturgické inspirace na stránkách Amatérské scény a o tom, co chystáme dál / Milan Strotzer.....	25
Václav Kliment Klicpera neobjevený Kapitola první: Loketský zvon Přemysl Rut.....	25
Peter Turrini: Da Ponte v Santa Fe Připravila Pavlína Morávková.....	27
Arne Lygre: Náhle věční Připravil Milan Strotzer.....	28
Dílo jedenadvacátého století Recenze Místopisu českého amatérského divadla Petr Pavlovský.....	30
Zprávičky.....	32
Kalendář akcí.....	34
REPERTOÁROVÁ PŘÍLOHA Amatérské scény Divadelní hry pro děti i dospělé Milan Strotzer.....	I
STRAŠIDÝLKO Z METRWILLU Petr Lněnička.....	I
Dramaturgický pendant ke hře P. Lněničky Strašidylko z Metrwilla / Pavlína Morávková.....	X
OTÁZKY NAVIGACE / Jiří Macek.....	XI
Dramaturgický pendant ke hře J. Macka Otázky navigace / Vladimír Zajíc.....	XXIII
Obsah ročníku AS 2003 uprostřed tohoto čísla	

AMATÉRSKÁ SCÉNA

Dvuměsíčník pro otázky amatérského divadla
a uměleckého přednesu.

Ročník 41 (Ochotnické divadlo 50), číslo 1 / 2004.

Vydává Informační a poradenské středisko
pro místní kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2.

Vedoucí redaktorka: Mgr. Lenka Láznovská. Redakce: Simona
Bezoušková, Mgr. Marie Poesová, PhDr. Milan Strotzer.

Redakční rada: prof. PhDr. Jan Čisáň, CSc. (předseda), Josef Brůček,
Mgr. Alexandr Gregar, Mgr. Jiří Hraše, Mgr. Jaroslav Kodeš,
Mgr. Jiřina Lhotská, Vlastimil Ondráček, PhDr. Vítězslava Šrámková.

Grafická úprava: Jitka Tláskalová (obálka a loga),
Simona Bezoušková a Milan Strotzer.

Adresa redakce: IPOS-ARTAMA, P.O.BOX 12, (Blanická 4), 120 21 Praha 2,
tel.: 221 507 956-7, fax: 221 507 955,

e-mail: artama.divadlo@volny.cz, mistr@ipos-mk.cz.

Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka JH&C Mělník.

Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r. o., P.O.BOX 732, 111 21 Praha 1,

e-mail: alena@allpro.cz, http://www.allpro.cz,

tel.: Alena Hauzirková 234 092 851.

Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz).

Cena 1 výtisku 48,- Kč, roční předplatné 240,- Kč.

Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.

Redakční uzávěrka tohoto čísla byla 19.2.2004.

Příští číslo vyjde 4. května 2004.

© IPOS PRAHA 2004

ISSN 0002 – 6786. Registrační číslo: MK CR E 4608.

Foto na titulní straně: „Pro mě je Ivan Vyskočil pořád a nejuž
živá přítomnost.“ píše Michal Čunderle v článku Dobry chlapec Ivan
Vyskočil čili Panu učiteli a panu šéfovi s láskou, věnovanému 75.
narozeninám jedné z nejvýznamnějších osobností českého pováleč-
ného, alternativního divadla. Fotoportrét oslavence je z Hronova z
roku 1992. Ivan Vyskočil tehdy působil jako jeden z lektorů Jirásko-
va Hronova. Foto: Pavel Štoll.

Foto na zadní straně obálky: Milada Mašatová na svém pra-
covišti v ZUŠ Žerotín v Olomouci počátkem 70. let, kde působila
jako učitelka dramatické výchovy. Kdyby nepodlehla 23.6.2000
zákeřné nemoci, oslavila by 2. února 2004 sedmdesátiny. Sním-
kem pana Stibora a vzpomínkou Pavla Němečka připomíná AS
vzácnou osobnost, která s rozletem a noblesou zároveň přesahova-
la hranice svého klíčového působení v oblasti dramatické výchovy
děti prostředky loutkového divadla. Patřila nejen k průkopníkům
prosazujícím moderní způsoby divadelní práce s dětmi, ale i
k těm, kdo díky teoretické výbavě a mnohaleté praktické zkušeno-
sti poodkrývali netušené možnosti a cesty loutkového divadla. Jeho
životaschopnost spatřovala v zhodnocování dosaženého, v otev-
rání se a nalézání zdrojů inspirace v jiných druzích divadla a
umění, v novosti přístupů k uchopení „materiálu divadla“ a jeho
neustálém objevitelském tvarování, v jeho dobové renesanci.

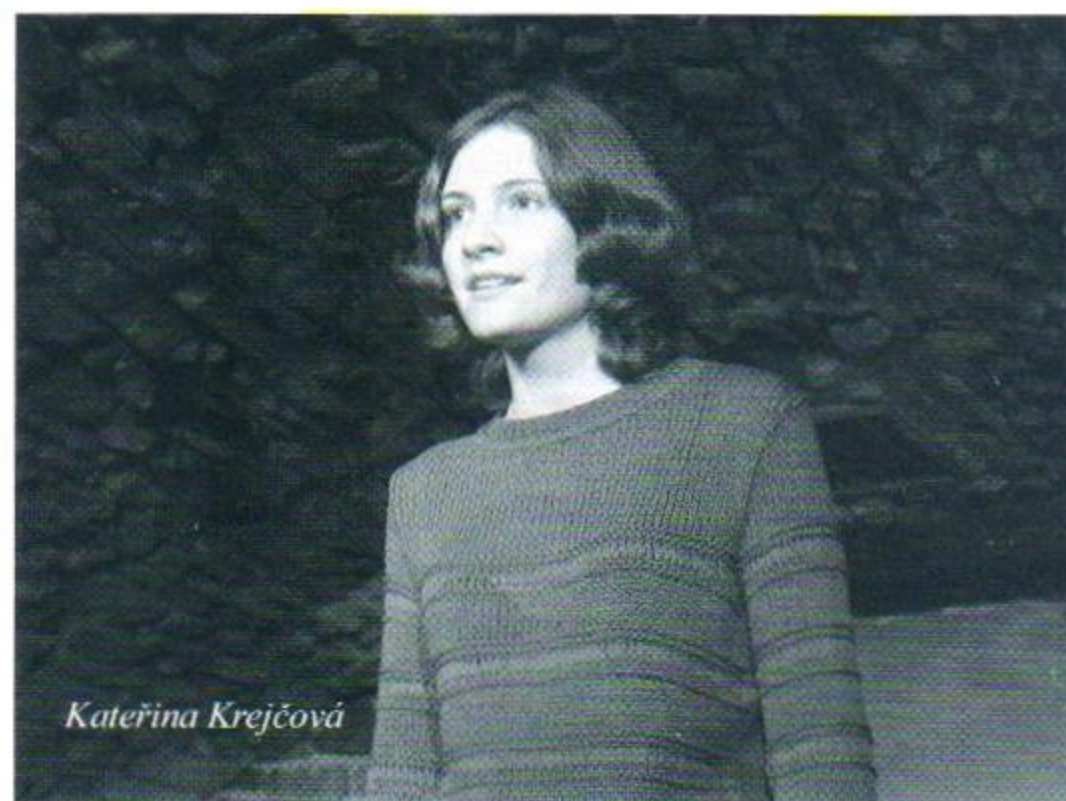
PŘEDJUBILEJNÍ VALMEZ

Předjubilejní (39.) ročník Moravského festivalu poezie „O štít města Valašského Meziříčí“ se konal ve dnech 20. – 22. listopadu 2003. Klání se před sedmi porotci, vybavenými tradičními tabulkami s hodnotou 1 – 10, letos za předsednictví slovenského básníka Jána Buzássyho, účastnilo pouze 25 recitátorů (14 ze Slovenska, 11 z České republiky). Do druhého kola jich bylo pozváno 17, z toho 12 Slovenek a Slováků.

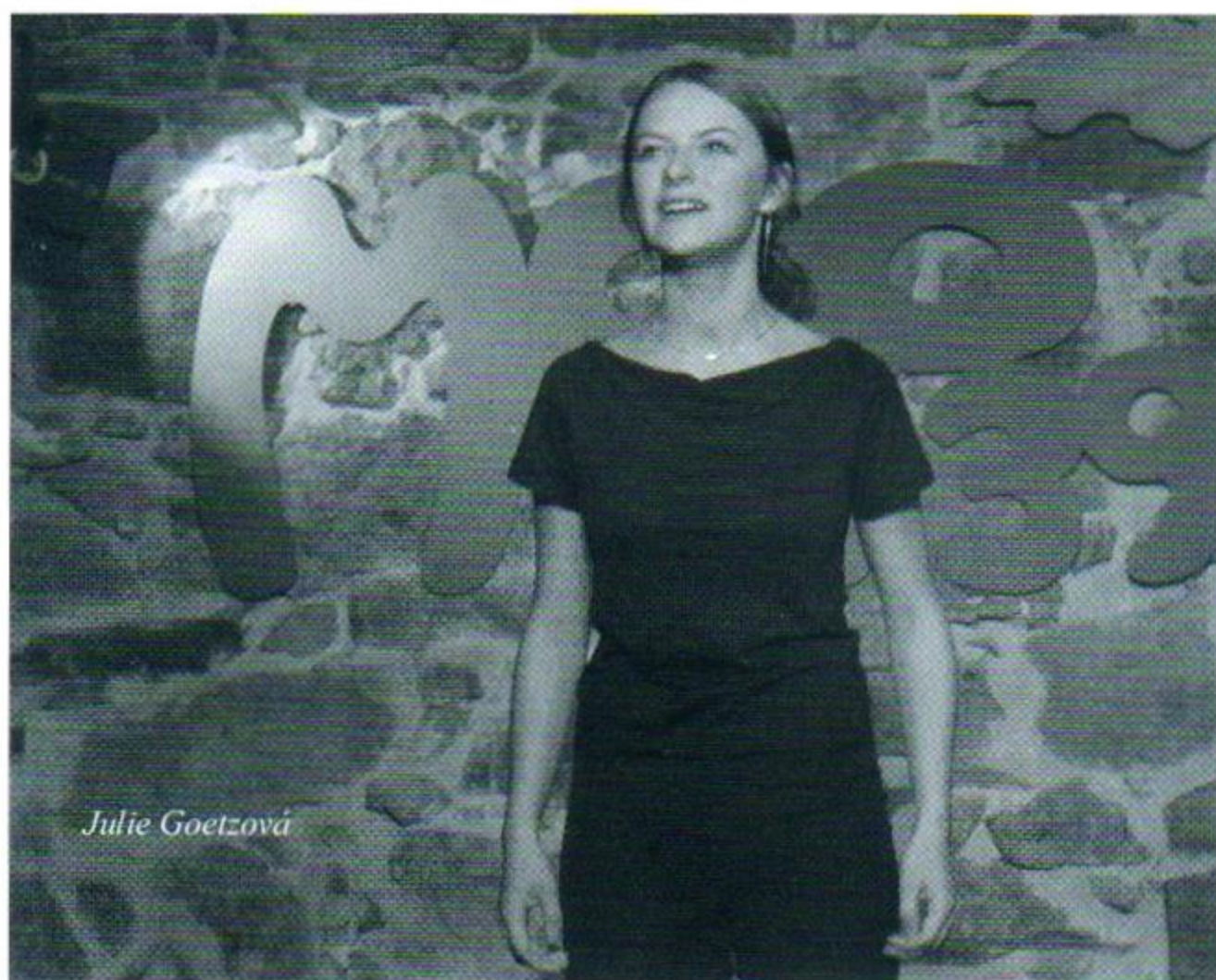
Pochopitelně se nabízí otázka, proč tak malá účast a proč čeští přednášeči nedosáhli ani na jedno z šesti bodových ocenění (1. – 3. místo v obou kategoriích). Do Čech putovaly jen Cena 17. listopadu (**Julie Goetzová**, pozoruhodná báseň U netopýří katedrály od málo známého Radka Malého) a Cena Jiřího Brola, zakladatele festivalu (**Kateřina Krejčová** za nekonvenční přednes básně Daniila Charmse Padání,

malé kulturnosti našeho času atd. – jenže: k čemu to je? Možná lze něco udělat proto, aby jubilejní ročník Valmezu byl bohatší na účast i na umělecké zážitky. Kdo může a umí, ať činí.

Přestože výkony v obou kolech byly spíš prů-

Kateřina Krejčová

Julie Goetzová

měrné (někdy s nutností přimhouřit jedno oko), závěrečné defilé, rozumně jen z šesti vybraných recitátorů (připravila Marta Hrachovinová), vyznělo sympaticky, výkony účinkujících byly přesvědčivější než v soutěži. Týká se to obou jihočeských účastnic, **Terézie Benejové** (Morgenstern v překladu L. Feldeka), **Tomáše Dianišky** (Bukowski v překladu D. Heviera; 1. místo v první kategorii) a především **Ingrid Szabové**, vítězky 2. kategorie, která uzavřela přehlídku gestem lyrickoepického dramatického vypravěče: tak vyzněl Buzássyho Odyseov návrat.

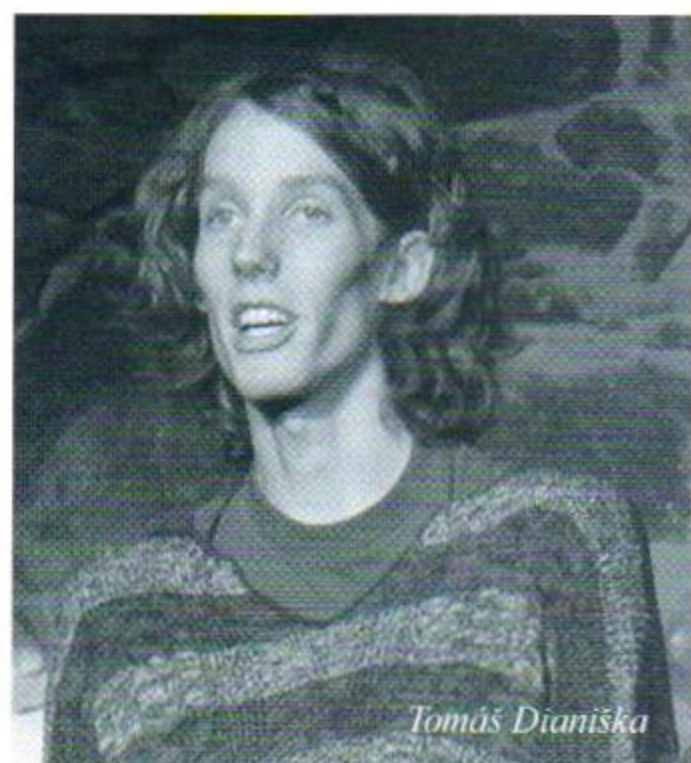
První z doprovodných pořadů patřil rockovému poetovi „klasikovi“ žánru Petru Vášovi a kapele Ty syčáci. Vybavil se mi jiný zvukový žonglér, velký rakous-

v překladu Václava Daňka). Další důvod k přemítání by mohl být geografický: první dívka je z Hrdějovic u Českých Budějovic, druhá přímo z jihočeské metropole.

Nesmíme však skočit na lep, bylo by to „hádání z kávové sedliny“ – úvahy o úpadku, malém zájmu atd. jsme čítali dost často po různých festivalech, pomalu od jejich založení. Prostě to tak je. Jeden rok je lepší, druhý hubenější. Je to možná náhoda, možná opravdu nastává čas jistého odlivu, možná... Lze to pojmout „státnicky“, mluvit o

Ingrid Szabová

Tomáš Dianiška

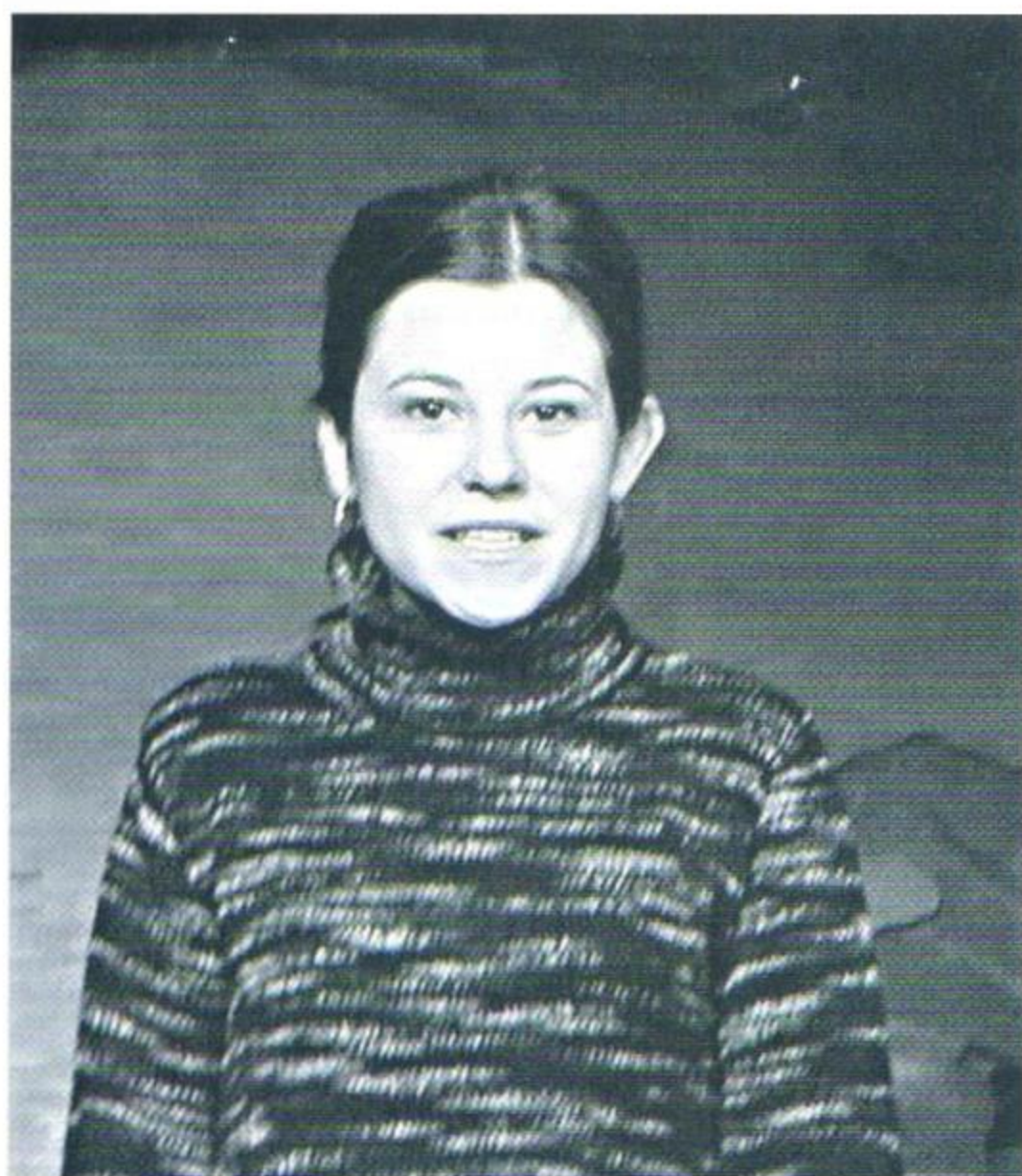
ký básník Ernst Jandl, který v listopadu 1986 hostoval ve Viole (Magická slova – magické tóny; čtení F. Mayröckerové a E. Jandla za doprovodu Das Grazer New Jazz Trio „Neighbours“). V Hiršalově překladu se Jandl nabízí i našim recitátorům, ke škodě se objevuje jen sporadicky. Petr Váša byl přijat i těmi o generaci mladšími jako jejich souputník.

Druhý pořad, nazvaný nadějně Obrazy smutků a naděje, je příjemný hudebně (Ensemble Martinů: kromě skladeb B.M. okouzlili jako obvykle Sylvia Bodorová a Zdeněk Lukáš), pro mne však problematický v dramaturgii: výběrem a seřazením textů (Skácel, Hora, Bureš, Halas), pozicí hudby v kompozici celku. Nic pak nepomůže ani to, že poezii sdělují Věra Galatíková a Rudolf Kvíz.

Stylově vydařenější byl závěrečný program Modroblues slovenského bluesmana, kytaristy a zpěváka Juraje „Dury“ Turteva, který se svými přáteli předvedl zhudebnělé básně Judity Kaššovicové.

Pěkná jsou tři čísla Zpravodaje: informativní a vzpomínkové články, rozhovory, ankety (cenná a krásná na téma Jiří Demel – osmdesátník), fotografie, verše Vlastimila Třešňáka atd. – ty tři sešitky stojí za uložení do knihovny. Tak jako ostatně z každého ročníku. Čtyři desetiletí Moravského festivalu poezie jsou historií sui generis. Kromě Zpravodajů ji zachycují také tři jubilejní sborníky. Při dosažení čtvrté desítky roku 2004 jistě něco přibude. Ať se vyvede a ať je ten 40. ročník skutečně jubilejní!

Vladimír Justl

Terézia Benejová. Foto k článku Předjubilejní Valmez: Archiv Moravského festivalu poezie.

ZPRÁVA

O JEDNÉ NEPODAŘENÉ, PŘESTO ÚSPĚŠNÉ DÍLNĚ

Měřeno kalkulačkou a statistickými nástroji se **Faustování 2003** (5. – 7. prosince, Kulturní dům v Bechyni) opravdu nezdařilo. Viděno množstvím a kvalitou práce to bylo setkání příjemné, inspirativní a povedené.

Loňské podzimní Faustování se pokusilo vrátit ke svým kořenům a bylo vyhlášeno jako dílna. Tentokrát na téma rodinné loutkové divadlo. Jako doplňková a inspirativní před-

Snímek z dílny na bechyňském Faustování, jejímž tématem bylo rodinné loutkové divadlo. Foto: Archiv Deníky Bohemia.

stavení byly pozvány soubory **Klika Praha** s autorskou inscenací **Na statku a v Africe** s podtitulem **Nebe vyplní každé přání** a **Tak co?** z **Chlumce na Cidlinou** s **Lakomou Barkou**. Původně se ještě počítalo se **Čmukaři z Turnova**, ale ti se pro nemoc již předem omluvili. Jenže nemoc nakonec sklátila i chlumecké, takže zůstalo jen při pátečním večerním vystoupení Pražáků hrajících pro sál s pěti diváky, a to včetně pořadatelů a lektora.

Tím byl Luděk Richter. Pražská Klika tak dostala jedinečnou příležitost si o své inscenaci dosytosti popovídat a rozebrat ji ze všech možných stran a úhlů. Což se do značné míry také stalo. Uvidíme jaký dopad to na jejich opus bude mít. Co nevidět tuto inscenaci uvidíme na pražské krajské přehlídce.

Sobotní mrazivé ráno přivítalo v bechyňském kulturním domě, kromě pořadatelů a lektora, dvě maminky se třemi dětmi. Během dopoledne se pak počet účastníků rozrostl ještě o jednu maminku a jedno dítě. Luděk Richter ovšem nezavá-

hal a pustil se i s tímto skromným počtem zájemců do práce. Přečetli si několik krátkých, předem vybraných pohádek, řekli si něco o možnostech rodinného loutkového divadla (několik jich tu již bylo připraveno) a dali se do práce. Během dopoledne a krátkého poobědí tak vznikly dvě velmi nehotové a rozpracované miniinscenace.

Jak již bylo zmíněno, všechny soubory (kromě pražského) z důvodů nemoci nedorazily, a proto odpolední sobotní představení pro děti muselo být zrušeno. Stalo se tak ovšem na poslední chvíli, takže několik rodičů s dětmi přece jen dorazilo. A nejen několik, nakonec jich bylo plné foyer.

Krátká domluva a malé, nehotové, k veřejné produkci nepřipravované inscenace mají svou nečekanou premiéru. Na závěr ještě lektor z improvizuje (nepočítal s žádným vystupováním, a tak použije, co je po ruce) svou vlastní inscenaci jedné z pohádek. Spokojení diváci ještě nějakou chvíli pobudou, prohlédnou si loutky, popovídají si s „herci“ a všichni se rozcházejí.

Ať je to jak chce – nakonec se ta dílna přece jenom povedla.

Je to jako ta stará otázka – pro kolik diváků má smysl hrát. Pořadatelé počítali s nějakými dvaceti, možná více zájemci. Přišlo jich „jen“ sedm, z toho čtyři (relativně malé) děti. Ale těch sedm divadelně téměř nezkušených lidí zažilo možná něco, co se podaří málokomu – poznat v kostce zákonitosti divadelní práce, udělat si dramaturgický výběr, hledat a najít inscenační prostředky, vyrobit si je, poznat základy a úskalí herecké práce, vytvořit „umělecké“ dílo a nakonec ho předvést divákům. Navíc divákům, kterým se to líbí a spokojeně odchází...

Tomáš Pavel

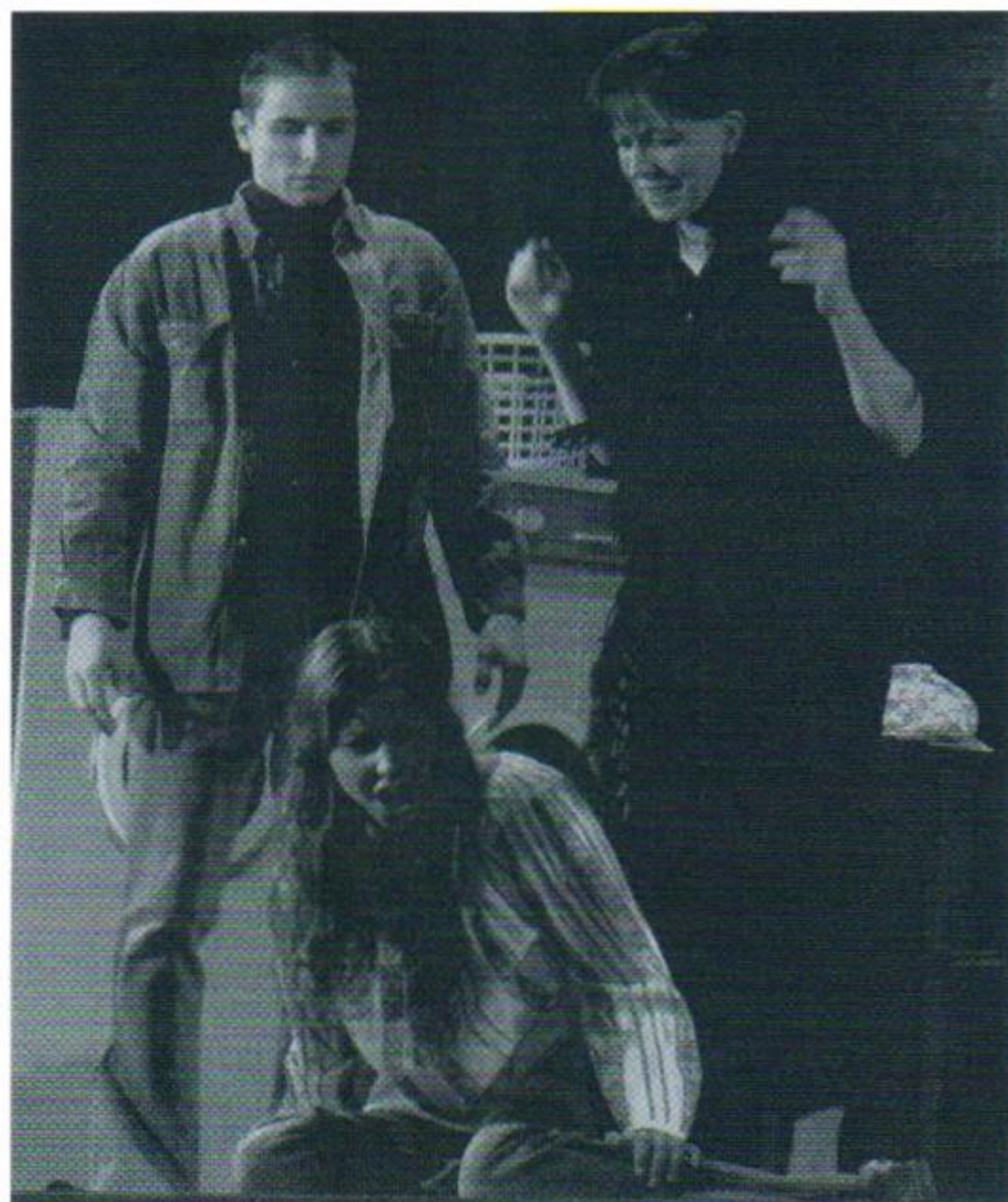
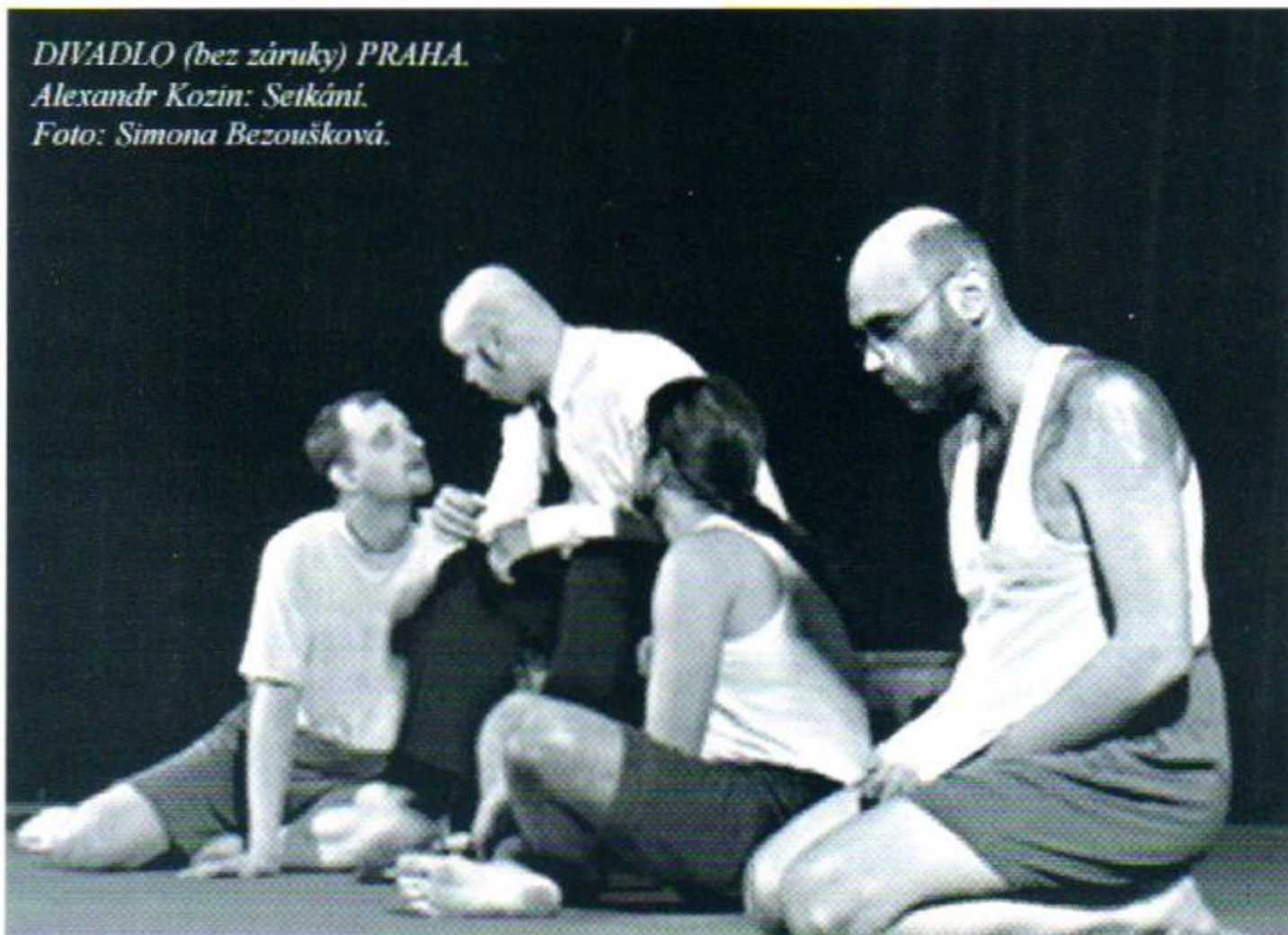
BECHYŇSKÉ PERLENÍ 2004

O víkendu na přelomu ledna a února (30.1 - 1.2.2004) se v Bechyni konal již 10. ročník čím dál tím více oblíbené a navštěvované přehlídky **Bechyňské Perlení**. Duchem a otcem celé akce není nikdo jiný než Josef Brůček, ředitel KD Bechyně, šéf OS Tatrmani, tedy dvou subjektů, bez kterých by Perlení nebylo. Odborným garantem bylo IPOS-ARTAMA Praha.

DIVADLO (bez záruky) PRAHA.

Alexandr Kozin: Setkání.

Foto: Simona Bezoušková.

DS Divná Bára Praha / John Patrick: Tančící myši. Foto: Simona Bezoušková.

A jak přehlídka probíhala? Hned po pátečním slavnostním zahájení se na Brůčkův povel „včil“ otevřela opona a na jevišti se začaly prohánět **Tančící myši Johna Patricka** v podání divadelního souboru **Divná Bára Praha** (režie Otto Liška). Během povídání o viděném, za odborného dohledu lektorů Marie Kotisové a Vladimíra Zajíce, se hovořilo hned o několika problémech inscenace. Jednou z příčin nedostatků je fakt, že inscenátoři neodhalili schematičnost textu a navíc nevypracovali dramaturgicko-režijní koncepci, nezvolili konkrétní téma. Příběh se odehrává v čistírně prádla, kde se scházejí stále titíž zákazníci. S sebou do prádelny nepřináší jen špinavé prádlo, ale i své problémy a sny. Ostatně, snová rovina byla na celé inscenaci nejzajímavější a obsahovala dobře budované situace. Škoda jen, že skutečnosti, které se ve snech odehrály, nebyly dohrávány a neměly vliv na vztahy a postoje jednotlivých postav v rovině reálné.

Po Divné Báře přišla řada na v Bechyni každoročně přítomné **Divadlo Kámen** z Prahy. Letos přijelo hned s dvěma inscenacemi - **Rakvičky Lotte Ingrisch** a **48 lepáků Petra Macháčka**, který obě inscenace zároveň i režíroval. Divadlo Kámen tentokrát stylově nahradilo rozdávání kamínků před představením podáváním rakviček se šlehačkou. Divákům samozřejmě chutnalo, ale trochu se obávali, co je čeká před představením 48 lepáků. K nejhoršímu naštěstí nedošlo. **Rakvičky**, příběh Oldřicha a Emy, kteří se potkají na hřbitově, se postupně začne komplikovat. Vychází najevo, že Ema zabila svého otce i s jeho milenkou. Oldřich správně vytuší, že schůzka,

kteřou si s Emou domluvil, nebude příliš bezpečná a všemožně se jí snaží vyhnout. Ema neúprosně trvá na svém, v neděli prostě přijde a přinese rakvičky se šlehačkou. Režisér Macháček dovedl oba protagonisty k jednotnému stylizovanému projevu. Někteří diváci měli ale problém s tím, že představitelka Emy střídala

dvě polohy. Velmi zajímavý příběh narážel na nejasné nebo spíše neopodstatněné prostředky a pojetí celé inscenace. Konkrétním problémem byly stále stejné pauzy a frázování, tedy monotónní temporytmus. To je v momentě, kdy je poměrně brzy odhaleno, že Ema je vražedkyně, kontraproduktivní a nic dalšího inscenaci nepřináší. **48 lepáků**, krátká hříčka vycházející z matematicko-ekonomického vidění světa, se v Bechyni příliš nevydařila a diváci si z ní odnesli jen obsah, s jehož výkladem a pochopením měli značné problémy.

Třetím a posledním představením prvního přehlídkového dne přispělo **DIVADLO (bez záruky) PRAHA**, které sehrálo „pionýrské psychologické drama ze života“ **Setkání Alexandra Kozina** v režii Pavliny Morávkové a Simony Bezouškové. Příběh tří mladých pionýrů, kterým se po setkání s neznámým sovětským mužem od základu změní životní postoje a názory, diváky příjemně pobavil a nakazil některými chytlavými replikami. Při diskusi auditorium řešilo, jedná-li se o pionýrskou moralitu, nebo hranou anekdotu. Platí-li případ druhý, mělo by být představení kratší. Dále by mu pomohlo sjednocení hereckých prostředků.

Druhý den přehlídky odstartoval **DS Kaplice** se **Strakatou komedií Jiřího Čapouna** (režie Jiří Anderle). Strakatá komedie je první inscenací ještě nezkušeného divadelního souboru. Jedná se o commedii dell'arte a nutno dodat, že režisér Anderle žánr pochopil a převedl na jeviště. Začátek inscenace, kdy se jednotlivé postavy představují, byl poněkud zdlouhavý, působil nastavovaně a nebyl naplněn fóry. Ostatně, zdlouhavost a problém s temporytmem se táhly inscenací téměř od začátku do konce. Celkovému vyznění nepřidaly ani nevystavěné gagy a situace, špatný

timing a frázování. Problematické byly i herecké výkony a mluva, které se ale jistě s přibývajícím zkušenostmi budou zlepšovat.

Jednu komedii vystřídala druhá a diváci se náhle octli v pravěku. **Divadelní spolek Svatopluk Benešov** do Bechyně přivezl **Dobu kamennou** autora a režiséra **Pavla Němce**. Nejenže Pavel Němec napsal opravdu dobrou komedii, ale nezklamal ani jako režisér. Jeho *Doba kamenná* je obohacena o obraz dnešní společnosti. Duo „šamanů“, které už jejich předchozí tlupy prokously, si našlo nové oběti svého „magického umění“. Celý podvod ale netrvá dlouho,

DS Tyl Říčany / Eduard Manet: Lady Strass. Foto: Archiv souboru.

podvodníci jsou odhaleni a nezbyvá jim, než začít znovu od začátku, tedy najít další hlupáky. Inscenaci zdobily vystavěné, vypointované situace a gagy. Škoda jen, že pointa chyběla jednotlivým scénám. Přesné byly i herecké výkony, obzvláště ženská část mistrně vystihla jednotlivé typy. Muži, ač také dokázali ztvárnit jednotlivé typy velmi přesně, zaostávali tím, že situace většinou jen komentovali, narozdíl od žen, které v nich jednaly. Za úvahu jistě stojí i možné škrtání, které by mohlo zmírnit problém s temporytmem. Nakonec nemůžu nezmínit velmi dobré a přesné kostýmy a pravěké rekvizity. Kožešinové „sukýnky“ mužům s kulatějšími bříšky obzvláště slušely.

Po chutném obědě, povídání o viděném a předávání cen nejlepším z nejlepších, kterými, jak už to na Perlení bývá, jsou všichni zúčastnění, nás čekalo další představení. Všichni museli být opatrní, protože na jevišti začal řídit **Zabiják Joe Tracyho Lettse** v podání **Komorního studia Áčko** z Benešova (režie Anna Balatová). Při diskusi o představení se ale nakonec ukázalo, že onen zabiják zas tak nebezpečný nebyl. Příběh rodiny, která se svou finanční situací rozhodne řešit tím, že zabije matku, byl pojat natolik vážně, že přestával být uvěřitelný a divák se v něm špatně orientoval. Navíc nebyl jednotný žánr, ten přešel od dramatu k detektivce. Rozdílné bylo i herectví, které u někoho bylo expresivní, u jiného civilní. Celkové přehlednosti nepomohly ani přidané vstupy moderátorky, které jednoznačně nepoukazovaly na to, zda se jedná o televizní pořad, nebo skutečný příběh. Při diskusi reži-

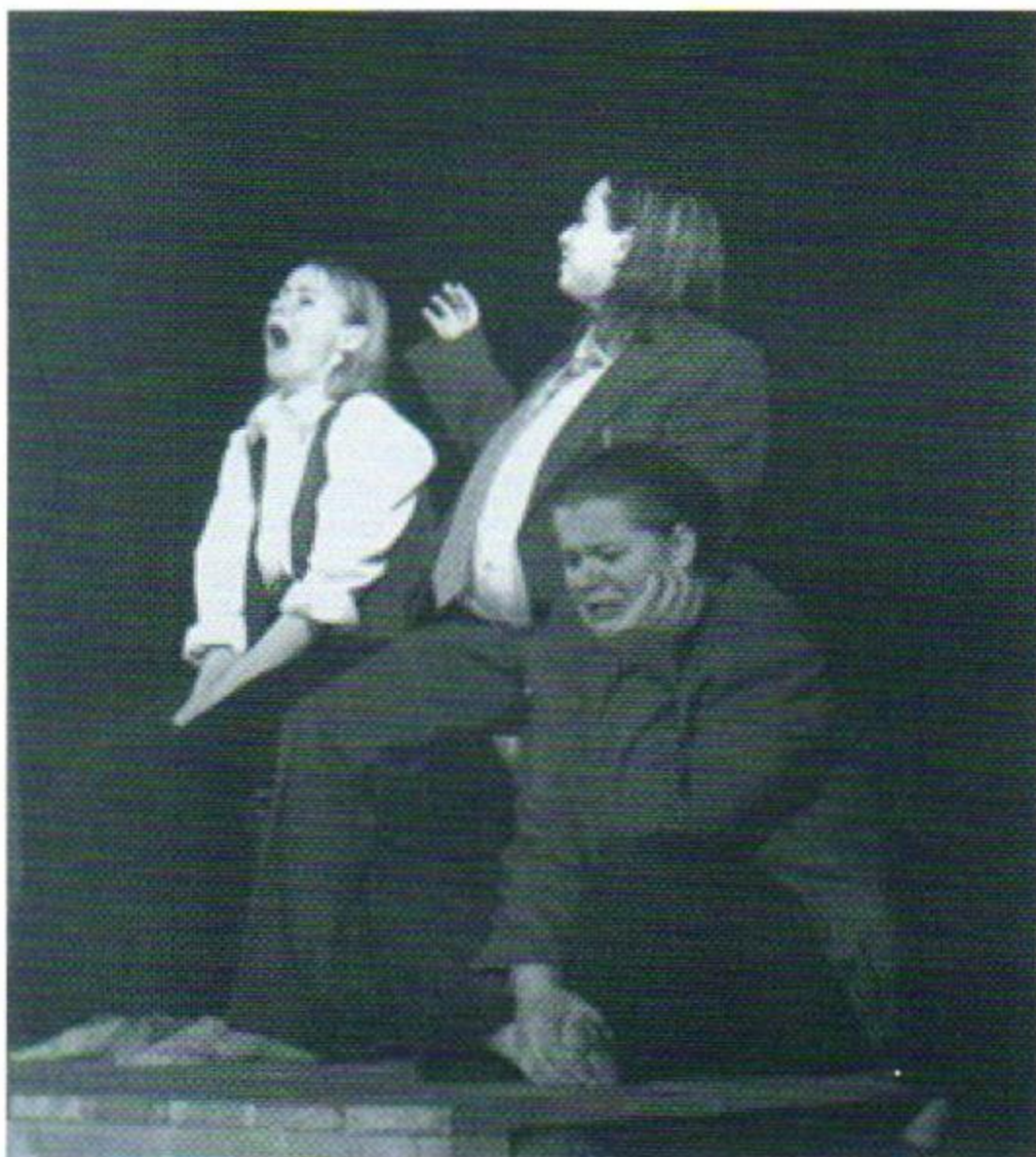

DS Svatopluk Benešov / Pavel Němec: Doba kamenná. Foto: Simona Bezoušková.

sérka Balatová prozradila, že hlavní hrdinkou měla být dcera Viki. Potíž je ale v tom, že celou dobu byla pasivní a k nikomu nezašla postoj. Jako hlavní hrdinka zafungovala až v závěrečné scéně, kdy postřílela celou rodinu. Nutno dodat, že by zafungovala lépe, kdyby nestřílela kapslíkovkou.

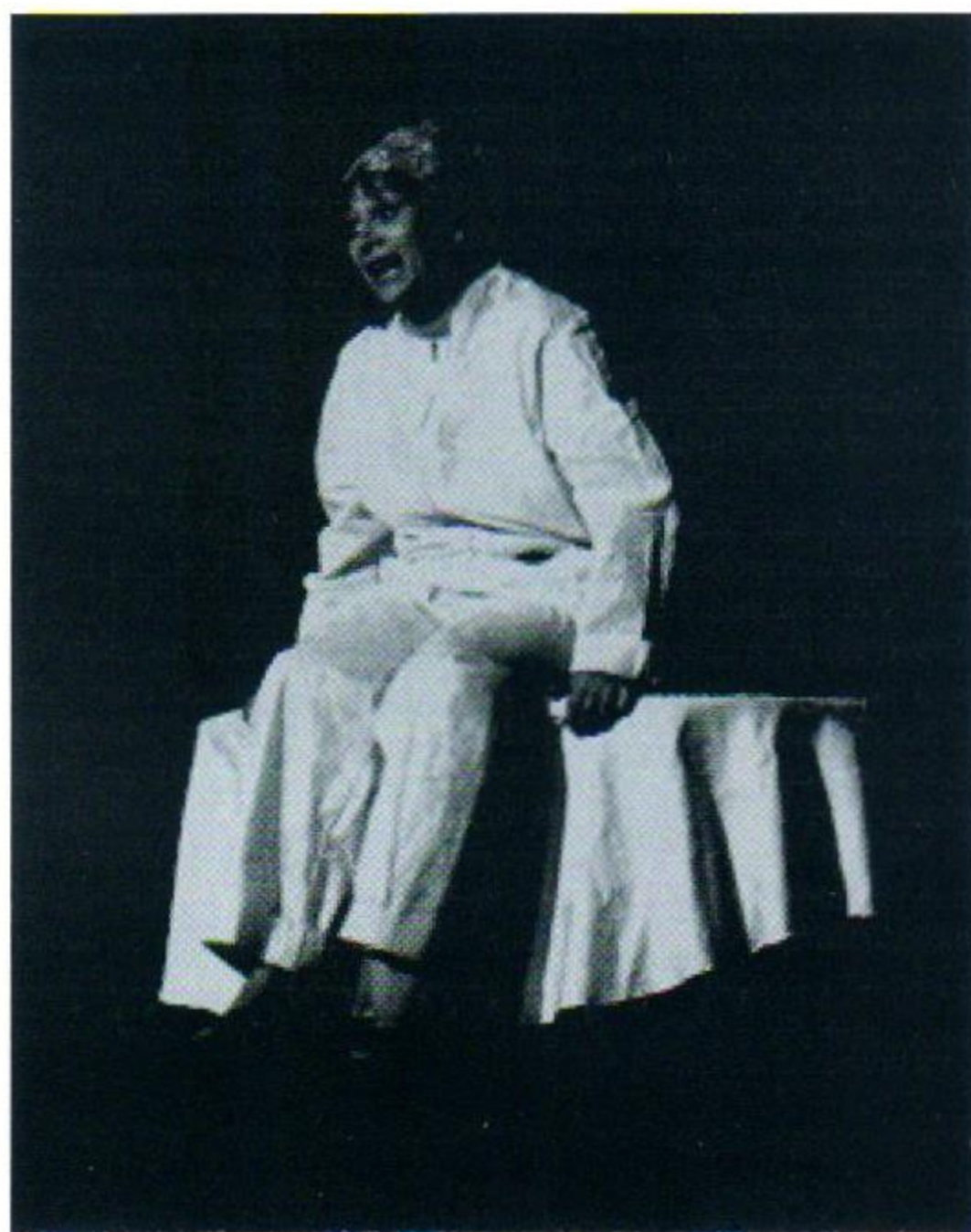
D.S. The Spis z Teplic si v Bechyni plul **Na širém moři Slawomira Mrožka** v režii Ivy Šimkové. A plavba to byla úspěšná. Herecké výkony představitelů hlavních rolí byly výborné a přesné. Inscenátoři navíc měli šťastnou ruku při výběru velmi aktuálního textu. Někteří diváci řešili, proč tři trosečníky, kteří se rozhodnou, že jednoho z nich musejí sníst, hrály ženy v pánských oblecích a mluvily v mužském rodě. Inscenátoři totiž hlavní hrdinky/hrdiny nevykládali jako muže, ani jako ženy. Zvolili neurčitou variantu někde uprostřed, což působilo poněkud akademickým, schematickým dojmem. Celkovému vyznění by možná pomohlo zmenšení hracího prostoru, které by tak podtrhlo fyzickou i psychickou stísněnost a navodilo potřebné napětí.

DS Scéna Kralupy nad Vltavou divákům přivezl **Dárek Pavliny Řezáčové**, která inscenaci režírovala a dokonce se objevila i na jevišti. Ostatně to může být důvodem, proč bylo představení předvídatelné, příliš přehledné a proč konci chybělo překvapení. Jeviště bylo rozdělené na dva prostory, které představovaly rozdíl dvou tisíc mil mezi partnery. To prospělo zvýraznění dvou rovin inscenace - mužského a ženského pohledu na lásku a z toho logicky vyplývajících dvou podob lásky.

DS *The Spis* Teplice / Slawomir Mrozek: *Na širém moři*. Foto: Simona Bezoušková

Účastníci Bechyňského Perlení měli díky **DS Tyl Říčany** možnost spatřit v Čechách prvně uvedenou hru **Eduarda Maneta Lady Strass** (režie Karel Purkar). Dílo je to divácky náročné nejen časově, ale i svým obsahem. Do polo-rozbořeného domu, kde žije jeho jediná, opuštěná obyvatelka, zavítá dvojice mužů, kteří se tak vlastně ocitnou v pasti. Žena jim nabídne práci, sehrát její životní příběh tak, jak si ho představovala. Muži však odhalí, jak vše ve skutečnosti bylo, a ženu tak připraví o možnost dále žít v pro ni přijatelném sebeklamu. Konec příběhu je otevřený a je jen na divákovi,

DS *Tyl Říčany* / Eduard Manet: *Lady Strass*. Foto: Simona Bezoušková

zda oba muži dokáží odejít a přežijí. Lady Strass byla v Bechyni už druhá, která se mohla chlubit vynikajícími hereckými výkony. Pravděpodobně díky nim nebylo tak velkým problémem, že režisér Purkar inscenoval jen příběh a diváky ochudil o téma. Nutno říci, že velmi dobrá a funkční scéna měla jednu vadu na kráse. Po příchodu mužů sklapla past, do okna, kterým přišli, se spustila dřevěná zábrana. Nad ní ale ve skutečnosti byl po celou dobu volný prostor, který mužům teoreticky umožňoval kdykoli odejít. Iluze pasti, která byla základním předpokladem, tak ne zcela fungovala.

Poslední sobotní představení nebylo původně plánované. To, že se do základního a už tak nabitého programu nedostalo, **Pavla Černocho** očividně neodradilo, a krátce před půlnocí začala „veřejná zkouška“ jeho ještě nedopracovaných **Monologů o sv. Jiří**. Ve skutečnosti se jedná o tři monology třech postav, které nazírají jednu skutečnost vlastním úhlem pohledu. Pavel Černoch výborně zachází s hlasem a jedná jím. Text by měl ještě ale podstatně krátit. Jednak se v původní délce ztrácí téma, a potom 45 minut je na monolog opravdu příliš.

Nedělní den zahájil a celou přehlídku ukončil místní **DS Lužnice** svou ukázkou také ještě nedopracované hry **Emila Vachky Pec**. Soubor, který po několika letech začíná od začátku s nezkušenými, novými tvářemi, si chtěl ověřit, jde-li při inscenování správnou cestou. Nevím, zda se něco dozvěděl, protože diváci sami nepoznali, jestli to, co vidí, je seriózní představení, nebo recese. Nicméně obě možnosti jsou vzhledem k textu a hereckému obsazení možné. Nechme se překvapit, kterou bechyňští zvolí.

Po závěrečném resumování, nekonečném loučení všech se všemi se přítomní, přestože by ještě nejraději několik dní zůstali, rozjeli do svých domovů. A nezbyvá jim, než si rok počkat a těšit se na Perlení příští. Já se těším už teď.

Simona Bezoušková

DS PIKI Volyně / Pavel Kohout:
AUGUST, AUGUST, august.
Foto: Pavel Hrdina.

BELGICKÉ ROZVZPOMÍNÁNÍ

Od 1. do 8. srpna 2003 se v belgickém městě Marche-en-Famenne konal festival amatérských divadelních souborů z frankofonních zemí **ESTIVADES 2003**. České amatérské divadlo zde jako host, reprezentoval svou inscenací hry Pavla Kohouta **AUGUST AUGUST, august DS PIKI Volyně**. Na přehlídce bylo k vidění 15 představení v nastudování 4 belgických, 3 italských a 2 švýcarských souborů. Po jedné inscenaci přivezli divadelníci z Francie, Maroka, Monaka a kanadského Québecu. Jako další host se zde představili divadelníci ze Spojených států. Zde je osobní vzpomínka na tuto událost od režiséra volyňského Augusta René Vápeníka:

Ještě dnes si velmi dobře vzpomínám na telefonát Lenky Láznovské z ARTAMY, při kterém mi nabídla možnost vyvézt mé volyňské kolegy angažované v inscenaci Kohoutova 3xAugusta na divadelní festival frankofonních zemí **ESTIVADES 2003**, pořádaný v belgickém městě Marche-en-Famenne. Stále se mi vybavuje ona radost, smíšená s obavou a přirozenou zodpovědností, pramenící z toho, že tam se už nejede jen za Volyni. (Naši hokejoví reprezentanti by o tom mohli hodiny vyprávět „CIGICAGACIGICAGA HEJ HEJ HEJ“).

A také si pamatuji, jak pořadatelé skvěle vzpomínali na naše předchůdce z „republiky Česko“ (Libice, Klapý, Slaný – snad jsem si vzpomněl na všechny...), což nám na klidu nepřidalo.

Čím dál méně si vzpomínám na ony administrativně celně byrokraticky formulářové překážky, které musel náš divadelní šiml překonat. Stejně tak na roztomilou e-mailovou komunikaci s organizátory (v mnoha směrech obdivuhodnými – viz vzpomenu-li si níže), jejich angličtina se blížila kvalitou té mé, a znáte to – sem tam nějaký ten mail upadne z drátu a neštěstí a hlavně stres jsou na obzoru.

Pořád udiveně vzpomínám na to, že jsme nakonec vše zdolali, na co jsme si vzpomněli, to jsme zabalili a vydali se směrem, kterým kdosi z nás, nevzpomenou si kdo, tušil, že by se mohlo nacházet divadlo, kde si snad vzpomenu, že si nás pozvali... A oni si vzpomněli a celou dobu pobytu se o nás skvěle starali, v čele s „velmi osobním strážcem“ Rogerem, který celou dobu (od 31.7. do 5.8.) stíhal tempo „nejen jihočeských amatérských divadelníků“. A sám vzpomínával, jak vypil „hodně vodka“ ve Slaném. Tomuto muži je 80 let.

Na co však asi vzpomínám nejčastěji, je ten zvláštní pocit hrát pro publikum, které je ochuzeno o vnímání napsaného, které má možnost pochopit obsahy jen z jednání a z fyzických a fyzikálních vztahů na jevišti. Právě tohle jediné představení 1.8.2003 nám dalo šanci, abychom si sami osahali, jak samonosným médiem může být hudba, pohyb a výprava beze slov. Vzpomínám si, jak vzrušující pro nás bylo tohle „objevování Ameriky“ o berličkovosti mluveného slova, jak to

některé z nás lákalo na scestí dětské „posunčiny“. Naštěstí se tyhle nezdařené pokusy daly svést na úpornou snahu předat téma. Celý soubor k smrti rád vyvolává vzpomínky na jedno z nejvřelejších diváckých přijetí, na krásnou děkovačku s cizojazyčnými výkřiky a citoslovci (ještě štěstí, že ne zcela všechno bylo přeloženo) a na restaurační ovace v následném večeru. A také si pamatuji, jak jsme se vzájemně přidržovali na zemi s tím, že tahle navýsost kolegiální, přející a vřelá atmosféra je prostě typickým rysem tohoto festivalu a takovéhle zpětné vazby se dostane každému. Vzpomínám si, že jsme se v tomto nemýlili a po návratu domů jsme si na některých akcích na tuhle atmosféru s mírným smutkem vzpomněli. Musím přiznat, že ona kolegiálnost a pro Čecha snad až posvátná úcta k práci toho druhého, je jedním z nejspecifičtějších zážitků z téhle cesty.

Nesmím ovšem nevzpomenout na to, co ve mně, ve smyslu divadelním, vyvolávalo už od počátku zvědavost největší! A to princip či pravidla festivalu.

Vždy během probíhajícího festivalu mohou frekventanti podávat své návrhy na téma ročníku příštího. Z tohoto brainstormingu je na závěr vybrán jeden, nejlépe jedno slovo, které je vyhlášeno mottem příštím. Od tohoto okamžiku může začít hemžení, hloubání a přípravy na následný ročník. Jednou z podmínek je, že premiéra inscenace se musí odehrát až na **ESTIVADES**. Mohli jsme se tedy během zhruba týdne stát svědky 12 světových premiér na téma „**LE THÉÂTRE**“, které vycházely z naprosto různých divadelních kultur, přístupů a naplňování „diváckých očekávání od fenoménu divadla“. Velmi dobře si například vzpomínáme na zážitek z rozboru Théâtre La Viole z Maroka, kdy až teprve tam nám nezapomenutelní členové divadla, v civilu ve valné většině vysokoškolsí profesori, vysvětlili, že to, co nám by se mohlo zdát jako prvoplánové divadlo pro děti, je v jejich zemi vnímáno jako obrovsky provokativní. Vzpomněl jsem si to odpoledne na manažerskou poučku, ve které se říká, že je potřeba vzít v úvahu i geografickou polohu trhu, pro který je náš výrobek určen. A tak chápou, že v Maroku je silným zážitkem rolník, který na jevišti pochybuje o Bohu, či žena otevřeně komunikující s muži o jejím nestoudném kostýmu, který odhaluje části končetin.

V rámci alespoň minimálního pokusu o objektivní pohled si musím vzpomenout na další inscenace, při jejichž zhlédnutí jsem si uvědomil, že přestože s většinou souborů žijeme na stejném kontinentu, je pro nás divadlo přece jen něčím jiným, a jakožto tvůrci od něj, zvláště na amatérské bázi, očekáváme přece jen něco jiného. Tohle očekávání je zřejmě ještě intenzivnější u generace, která vstupovala do amatérských vod v letech 70. a 80. Je však nutno připustit, že po drobné korekci našich očekávání od divadla se i taková inscenace, o níž se proslýchalo, že její tvůrci jsou přinejmenším namodralé krve, a jejíž

jedinou viditelnou ambicí byla prezentace dvou krásných žen s výrazně obnaženými končetinami špičkových parametrů, se může stát příjemným zážitkem. Ovšem nejsem si zcela jist, jestli naše kolegyně na tuto inscenaci našich monackých kolegů vzpomínají stejně melancholicky.

A tak, i díky těmto zážitkům, jsem si uvědomil, jak je inspirativní a snad i nespílitelné dát umělcům jednotnou „startovní čáru“, jakousi stejnou „písemku“, a pokoušet se porovnávat věci, které kodifikovat nejdou (díky bohu). Je velké štěstí moci se účastnit téhle „modelové“ situace, vidět, jaké výsledky z toho vzejdou, nechat je na sebe působit, moci se účastnit debat jednotlivých aktérů takového klání. Přiznám se, že mi to občas připomnělo kupónovou privatizaci, ale jako divadelní metaforu, a rozhodně s příjemným výsledkem. Při vzpomínkách na ten letní týden si občas pohrávám s představou, co by taková přehlídka vyvedla s námi.

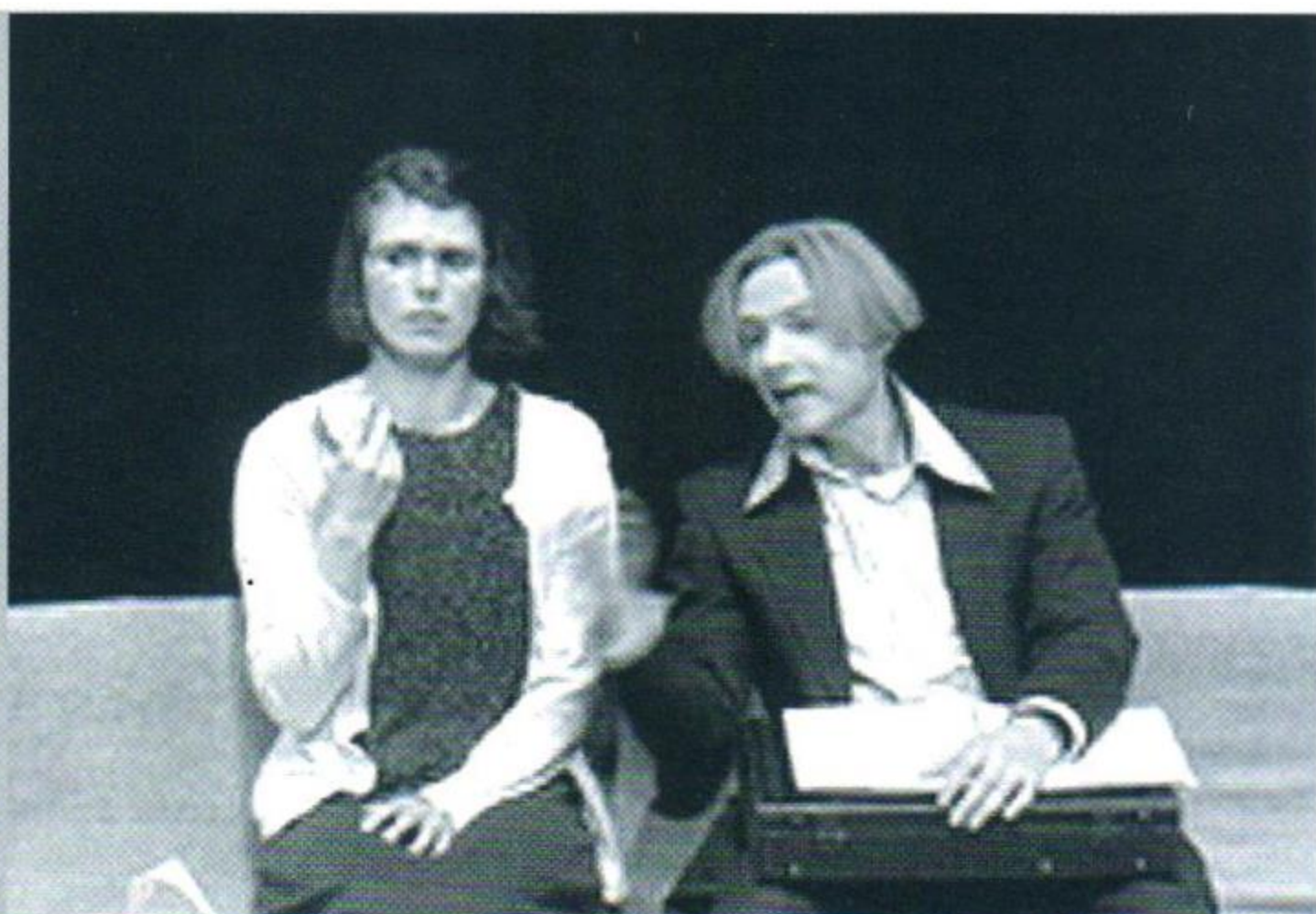
Je ještě spousta věcí, na které si ve spojitosti s ESTIVADES 2003 vzpomínám, ale vzpomínám si, že zas tolik s divadlem nesouvisely, pokud si dobře vzpomínám.

René Vápeník

DIVADELNÍ FESTIVAL V LÖRRACHU

Ve dnech 15.-18.10.2003 se konal 7. ročník Mezinárodního divadelního festivalu - setkání (Internationaler Theater Treff) v Lörrachu, německém pohraničním městečku sousedícím v těsné blízkosti se Švýcarskem. Jel jsem tam na pozvání mého přítele Václava Špirita, který je zároveň spoluorganizátor tohoto festivalu. Musím předeslat, že nelituji, že jsem vážil tak dlouhou cestu, neboť to bylo několik příjemně strávených dnů. Výběr představení byl velmi kultivovaný a citlivý, zastoupený veškerými divadelními žánry. Musím uznat, že jsem byl velmi spokojený. Nezklamalo mě ani jediné představení. Naopak tři, možná čtyři představení by byla určitě příjemným zážitkem pro naše náročné publikum divadelní žatvy v Hronově.

Nejzajímavější představení se odehrálo v samotném rozjezdu festivalu. Byli to domácí divadelníci vedení již zmíněným Václavem Špiritem a odehráli velmi sugestivně **Kafkův Proces**. Již samotný román ve mně vždy vyvolával problémy její dočíst, a proto jsem byl překvapený, i přes jazykový handicap, jak mi některé asociace samostatně naskakovaly. Vašek prostě umí pracovat s románovou předlohou a dovede ji vyložit divadelním jazykem. Představení se odehrává na dřevěné točce, která zabírá téměř polovinu divadelního prostoru divadélka Nellie Nashorn. Herci si ji sami roztáčejí dle svých potřeb a situují do různých prostor a časových intervalů. Hlavní hrdina

Lörrach Divadlo Apron Halle, Německo / Alan Ayckbourn: *Confusions*. Foto: Archiv Theater

tak prožívá v tomto děsivém balábile zajímavá setkání s lidmi, kteří se kolem něho míhají ve zdánlivých kruzích, a přitom její drtí svou neodbytnou účastí. I kdybych neznal Václava Špirita a nevěděl bych, že se jedná o Čecha, mám vždy dojem u jeho režijních prací, že jsou výsostně české, hrané německými herci. Ale jak jsem se odstupem času dozvěděl, toto představení se již nehraje. Někteří lidé museli z pracovních důvodů odejít a tak ukončili svojí činnost v tomto souboru. Václav nechce vzhledem ke své vytíženosti toto představení přeobsazovat, takže zajímavý divadelní počín, který měl téměř jepičí život (představení, které jsem viděl), tak zanikl. Je to velká škoda.

Další představení, které mě zaujalo, bylo představení divadelního souboru **Theo Studiobühne Oberzeiring z Rakouska**, snad profesionálové, kteří odehráli divadelní hru **Arthura Schnitzlera Anatol**.

Jak je to u tohoto autora charakteristické, jednalo se především o vztah mezi mužem a ženou. Jejich sexuální svobodou a trýzní. Herecká práce dvou herců a jedné herečky byla velmi přesvědčivá a působivá.

Francouzskou účast na tomto festivalu prezentoval velmi zdařile soubor **Le Troupeo z Nancy**. Jedná se o mladé lidi, kteří jsou dokonce absolventy stejného gymnázia, a kteří každým rokem napsali pro své vrstevníky recesistickou záležitost, která má jednoho ústředního hrdinu, a to přemýšlivého outsidera a podivína pana Anselma. Tento človíček má velmi svérázné detektivní schopnosti. Nevím, zda tento soubor má na svém repertoáru jiná a hodnotnější divadelní díla, ale musím přiznat, že jsem se tak dlouho v divadle upřímně nebavil. Přeji tomuto souboru další báječné historky pana Anselma. Prý je k napsání inspiroval komiks, který je ve Francii velmi

Divadlo Gut & Edel Lörrach / Václav Špirit podle Franze Kafky: *Proces*. Foto: Archiv souboru.

KUKÁTKO OO DO SVĚTA

populární. A abych nezapomněl, toto představení se jmenovalo **Pan Anselm kontra X.**

Dalším představením, které mě velmi uspokojilo, bylo představení **Studia-Bühne z Essenu**, a mělo název **Creeps**. Creeps je jméno televizního pořadu, pro který se hledá vhodná moderátorka. Za tímto účelem se vypíše konkurs, na který přijdou tři hlavní protagonistky této divadelní hry. A jak tak čekají než na ně přijde řada, tríbí se jejich různorodé povahy a názory. Zajímavě rozehraný divadelní model neměl, co se týče hereckých výkonů, chybu. Podobně tomu tak bylo i u představení souboru **Magma Theater Spandau e.V. Berlín**, který hrál známou **Ionescovu** absurditu **Židle**. Zkrátka herecký koncert. Zajímavé bylo představení **Umělecky hedvábná dívka** dalšího domácího souboru **Tempus fugit Lörrach**. Paní režisérka Karin Masen má pravděpodobně ve svých genech zakomponované výtvarno a tanečno. Hlavní postava atraktivní dívky Doris je hraná, a to se podržte, sedmnácti herečkami, které si vzájemně osudy zpočátku křehkého, později ambiciózního, a nakonec i padlého děvčete, předávají. Maraton jedenácti představení (o

některých jsem nepsal) byl zakončen třemi aktovkami z pera **Alana Ayckbourn** pod názvem **Confusions**. Vzhledem k tomu, že již před tímto představením jsem byl nesmírně unavený, měl jsem obavy, že se na jevišti rozline nuda a usnu. Ale nestalo se tak. Přestavení bylo brilantní ukázkou, že i jazykové bariéry padají, pokud jsou k tomuto účelu používáni kvalitní herci. Mimochodem, pro pamětníky Wojceka na jednom předcházejícím Hronovu představitel Wojceka v této záležitosti hrál a byl skvělý. O festivalu, a hlavně o Václavu Špiritovi, by se toho dalo napsat mnohé, ale pro některé naštěstí a pro některé bohužel, já nejsem psavec. Jedna rada nakonec. Až pojedete někdy přes Lörrach, vzpomeňte si. Tady dělají po čertech dobré divadlo.

Ladislav Valeš

SMRT ODLOŽENA, ALE ...

V pátek odjeli divadelníci z OSDO Ústí nad Orlicí do Chambéry ve Francii a hned je čekala nepříjemná zpráva. Jedno z představení **Smrt v růžové** bylo zrušeno pro nemoc jedné francouzské představitelky. Pak už jen samé dobré zprávy. Soubor byl přijat rektorem University Chambéry (12 tis. studentů) na rektorátu a také náměstkem primátora radnice v Chambéry. Ten den, v úterý 25.11.2003, uvedl ústecký soubor hru Paula Claudela **Zvěstování Panně Marii**.

Hra po třech letech od premiéry (26.11.2000) doznala vývoje, vyměnili se někteří herci, soubor nasbíral zkušenosti, zlepšilo se technické vybavení, a tak spolu s vynikající atmosférou v zaplněné univerzitní aule dosáhli ústečtí obrovského úspěchu. Celé hlediště auly aplaudovalo

sedm minut ve stoje. Herci si chtěli poté udělat fotografie v kostýmech a na scéně, a tak se po pěti minutách vrátili zpět na jeviště. Hlediště bylo však stále plné diváků, kteří na herce čekali, znovu aplaudovali a začali se s herci dělit o své zážitky. Oceňovali skvělý výkon celého souboru i to, že část hry byla uvedena dle původního Claudelova textu ve francouzštině.

Hra měla správnou gradaci a herecké výkony Matese Zahálky, Hany Krásové a Petra Žitného přinášely francouzskému (ale i mnoho Čechů, Slováků a Poláků bylo v hledišti) publiku emoce a vzrušení takovou měrou, na jakou nejsou zvyklí. A přesto ještě nad ně je nutno vyzdvihnout vynikající výkon Mary v podání Pavlína Kovaříkové. Oslava úspěchu, na kterém se podílelo Ministerstvo kultury a město Ústí nad Orlicí, trvala až do ranních hodin. Již druhý den po úspěšném představení se souboru dostalo oficiálního ujištění ze strany pořadatel-

Theo Studiobühne Oberzeiring, Rakousko / Athrur Schnitzler: *Anatom*. Foto: Archiv Theater Treff Lörrach.

DS Občanského sdružení divadelních ochotníků Ústí nad Orlicí / Paul Claudel: *Zvěstování Panně Marii*. Foto: Milan Strotzer.

ské asociace Culture d'Europe, rektora University Chambéry a Sociétés Paula Claudela Parise, že již začali zajišťovat finanční prostředky tak, aby soubor OSDO mohl opět příští rok ve Francii předvést na zámku v Brangues, kde bude i ubytován, nejen *Zvěstování Panně Marii*, ale i *Polední úděl*. Velký zájem projeví o metodu a způsob práce vedoucí k vyjádření emocí a chtěli by uspořádat společnou tvůrčí dílnu vedenou Martinem Malínkem, neboť představení bylo i přes

DS OSDO Ústí nad Orlicí / Paul Claudel:
Polední úděl. Foto: Milan Strotzer.

jazykové rozdíly zcela sdělné a srozumitelné všem přítomným.

A Smrt? Smrt v růžovém uvedou o něco později a účast souboru na výstavě Edith Piaf La mome de Paris v Paříži ji zcela jistě ještě zkvalitní. Také je v přípravě další Claudelovo dílo Rukojmí (Martin Malínek byl uváděn ve Francii jako specialista na Claudela).

Nyní se OSDO Ústí nad Orlicí věnuje přípravě ZLOM VAZ po IV., již čtvrtého ročníku Krajské postupové přehlídky amatérských divadelních souborů v Pardubickém kraji.

Zdena Martincová

SLOVO a HLAS

27. ledna 2004 proběhla ustavující valná hromada sdružení příznivců mluveného slova SLOVO A HLAS. To je pokračovatelem občanského sdružení Přátelé kultury slova, které z ekonomických důvodů zaniklo v únoru 2003. Už od té doby ale pánové dr. Vladimír Justl (předseda nového sdružení), Jiří Hraše a Aleš Vrzák za vydatné pomoci paní Marty Hrachovinové pracovali na založení sdružení nového. SLOVO A HLAS pokračuje ve spolupráci s poděbradským Městským úřadem na pořádání Poděbradských dnů poezie a s dalšími subjekty na Prostějovských dnech poezie, Ortenově Kutné Hoře, Seifertových Kralupech nad Vltavou nebo Divadla jednoho herce v Chebu. Dalšími plánovanými aktivitami sdružení jsou pořádání nejruznějších seminářů, výstav, vydávání odborných publikací a sborníků. V současné době sdružení připravuje vydání sborníku Živé slovo, ve kterém formou ankety odpovídá 43 osobností na 6 otázek týkajících se problematiky oboru. Křest sborníku je naplánován na květnové Poděbradské dny poezie.

Další informace nebo přihlášku do občanského sdružení příznivců mluveného slova SLOVO A HLAS získáte na tel. čísle 222 312 850. Využít můžete i e-mail: marta.hrach@tiscali.cz.

Simona Bezoušková

OHLÉDNUTÍ...

Jubilejní listy divadelního spolku Tyl v Bakově nad Jizerou vydané v roce 1887 k padesátiletí souboru přinesly humornou zpodobnění napovědov. Potěší i po dlouhých letech.

Zvoneček v jedné, knížku a sirky v druhé kapse, se šijí u vědomí tíže úlohy své sehnoutou, ubírám se k svému prestolu. Mohu říci plným právem „prestolu“, poněvadž v nedostatku příhodné židle přinesl mi sluha dětský stoleček. Rozsvítiv svíčky usadil jsem se s nonchalancí nám umělcům obvyklou a dumal o tom, zdaž byly také kusy nebožtíka pana Sofokla hercům napovídány.

Z těchto klasických úvah vyrušily mne hlasy: „Pane N! Jak jsem povídal, hodně křičet!“ - Dobře! „Pane napovědo!“ - Prosím? „Nekřičte moc, já bych se pletla!“ - Dobře! „Františku!“ - Co pak? „Necháš-li mne plavat, zabiju tě!“ - Dobře. - Je to kříž! Křičím-li, kárá mne obecnost, mluvím-li tišeji stávám se terčem blesků sálajících z očí pt. herců a mně práhne tak dost v hrdle.

Aha! opona jde vzhůru!

Hraje se Vodní družstvo. Představení jde dosti hladce. Tu při scéně, kdy Cirkla vykládá Božence o lásce své, padl zrak můj na hezoučku nožku a ještě hezčí střevíček Boženčin. Říká se: švec - švec...! Ó já chtěl bych být ševcem, jaká

to musí být rozkoš, můžeš-li takovou nožku vzít takhle mezi dlaně! - i pro pána Boha, já zapomněl napovídat... Rychle, kdepak začít? Aha! Cirkla. - „pohlížím-li do vašich jiskrných očí, na vaši bělostnou šíji...“ Co zas? - V obecnosti ozývá se chechtot. O já, vždyť opomenul jsem vynechat onu „bělostnou šíji“, jeť naše Boženka náhodou jednou z nejpěknějších brunetek.

Pohlédnu na Cirkla. Ten zlostí jen hoří - chtěl ukázat při této příležitosti talent svůj v plné jeho kráse, a nyní - ach, ten mě jistě zabije, jak mi sliboval...

Poděšen touto vzpomínkou nedovedl jsem více udržeti v rovnováze sedátko, na němž jsem se houpal a ono - bác! poroučí se i se mnou pod podium. Páni ochotníci, na jevišti i za kulisami, vzdor tomu, že nastal okamžik kritický - neměl ani Cirkla, ani Boženka tolik duchapřítomnosti, aby pokračovali - nemohou se zdržeti smíchu. Obecnost tušíc

podle rámusu, že něco se stalo, přizvukuje jim statně. Mezitím já, hřeše na veškeré střevíčky, poesii a ševce, sbírám stoličku, knížku i podstavec a dám se pak do zuřivého napovídání. Nenapadlo mi ani, že mi to Boženka zakazovala, že ji to ruší. Ale

dobře jí tak, proč má takovou nožku. Ostatně šlo to slušně.

Po představení chtěla mne Boženka mermomocí vtáhnout na jeviště, abych se obecnosti poděkoval, jdeť prý valná část potlesku na můj vrub. Já ovšem, vrozené nám velkým duchům skromnosti - vyzvání odmítl. Abych ušel všem možným ovacím, jež stávají se dnes pro pořadatele tak nebezpečnými, vytratil jsem se rychle z divadla a žaloval bol svůj měsíčku. Ten jediný vyslechl stesky mé... Kdo vzpomene si na nás? Jen herci před počátkem představení. Ovšem často také po spadnutí opony: tu sype se na hlavu naši blahorečení všech způsobů, když klopýtl někdo ať už vinou vlastní, či skutečně také částečnou vinou napovědovou. Když povede se představení, k čemuž často já ubožák všechny své síly vynaložiti musím chválí se v novinách rutinovaní, osvědčení milovníci a milovnice, tragédky, atd. Na mne však, který při tom trpěl a žíznil mřel, nevzpomene nikdo. Ó, my napovědové jsme tvorové nešťastní. Věru, rozstonal bych se, kdybych aspoň částečnou odměnu nenacházel v tom

blahém pocitu, jenž plní hrud' mou, když jiskrná očka spanilých ochotnic na rtech mých s takou nelíbenou touhou téměř visí, když vidím, jak každé slovo z úst mých s rozkoší netajenou takřka sají... Jen kdyby nebylo těch střevíčků.

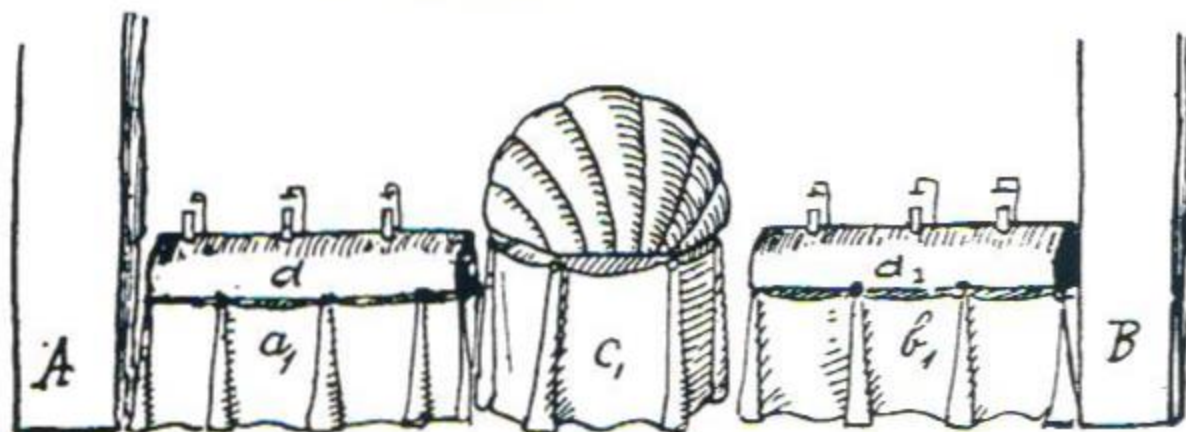
Druhého dne obdržel jsem následující dopis: „Velectěný pane! Uznávající Vaše nadání pro všechno ostatní, vyjímaje pro funkci napovědy, došli jsme k přesvědčení, že by bylo hříchem neod-

pustitelným páchaným na Vás i na lidstvu vůbec, kdybychom chtěli napříště vtěsnati velkého ducha Vašeho do budky souerské. Vyslovujeme Vám srdečný dík za veškeré služby nám prokázané, za ony při představení předešlém pak zvláště a ujišťujeme Vás o naší hluboké úctě znamenáme...atd.”

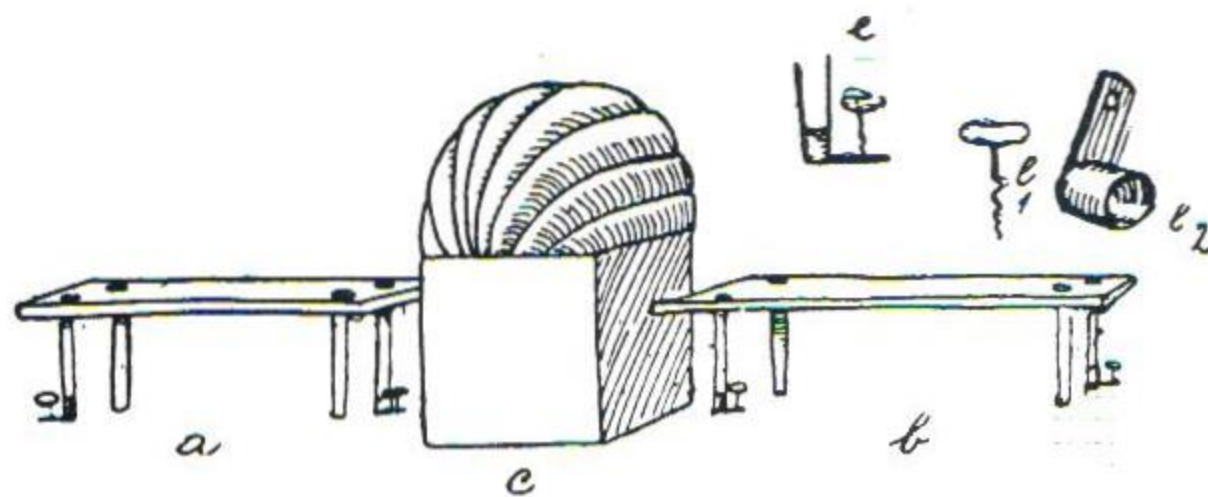
Tak svět odplácí!...Dobře!

M.D. od Řípu

Připravil Jiří Valenta

I.

II.

III.

Napovědova budka a podstavce pro krajní rampu.

I. *a b* lavice, na něž se položí oba díly rampy. Levá přední a pravá zadní noha lavice je dole opatřena kovovým obojkem, z něhož vyčnívá u podlahy raménko s dírkou (e_2). — Obojek nasadí se pevně na nohu a lavice se tak pevně přivrtá vrtíkem (e_1), aby se nepřevrhla.

II. Napovědova budka (*c*) stojí uprostřed před jevištěm, volně a zadní stěna je ověšena draperií. Na lavice *a* a *b* upevní se draperie a_1 b_1 . V tomto případě odpadá zařízení draperiové známé z obr. 7., jakož i z obr. 8. (podružné číselko 3).

III. Půdorys rampy, napovědovy budky a portálových trámů.

NOVÉ DIVADLO ZALOŽILI SEDMNÁCTILETÍ

Pražská amatérská divadelní skupina barona D'Genere je oficiální název mladého divadelního souboru, který v říjnu zahájil svá vystoupení v Praze 18 – Letňanech. Tato pražská městská část stálou divadelní scénou dosud neměla, a tak se první představení nového souboru setkala se zvědavým zájmem veřejnosti, stejně jako záměr zde stabilní divadlo provozovat.

Divadlo hraje v prostorách bývalého letňanského kinosálu. Prostory jim v současnosti pronajímá majitel přílehlé restaurace v Křivoklátské ulici č. 302 za 7,5 tis. měsíčně (5000 Kč nájem pro majitele, 2000 Kč otop, 500 Kč elektřina). Pokrýt tyto náklady pro divadlo s kapacitou 50 míst nebude snadné, a tak amatérská skupina nabízí prostory i jiným divadelním spolkům jako zkušebny. Zároveň žádají o podporu Úřad městské části Prahy 18.

Ředitel divadla Tomáš Grúz (nar. 1986) říká, že si prostory opravovali svépomocí asi tři měsíce, investovali cca 2000 Kč do nutného vymalování sálu a dalších úprav. Částečně využívají inventář

původního kina, včetně techniky, částečně museli sáhnout do vlastních zdrojů. Originální je obrazová a fotografická výzdoba chodeb a sálu.

Jako divadelní skupina existují od března, soubor má 9 členů ve věkovém rozmezí 15 – 17 let. Jeden z nich má za sebou i filmovou zkušenost z Hřebejkova Pupenda. Další herce hledají. Celkem k divadlu patří asi 17 lidí. V současné době hrají dvě jednoaktové hry a vlastní improvizace. Divadlo zaštiťuje nezisková organizace Rubín – původně Ski klub, která tak rozšiřuje svou činnost na pole kulturní. Její představitel David Vinklář (nar. 1972) v divadle rovněž hraje.

Aktéři plánují pravidelná divadelní představení na každou středu a rádi by rozšířili svůj program o složku hudební - zvažují páteční koncerty. V prosinci přichystali pro děti mikulášský program. Informace na www.sweb.cz/dgenre.

Irena Koušková

Převzato z časopisu Místní kultura č. 12/2003

Profesor Ivan Vyskočil na snímku Pavla Štolla z Jiráskova Hronova 1992

DOBRÝ CHLAPEC IVAN VYSKOČIL

ČILI

PANU UČITELI

A PANU ŠÉFOVI S LÁSKOU

Začátek

Když jsem dostal nabídku sepsat něco k pětasedmdesátinám Ivana Vyskočila, hned jsem viděl, jak začnu Redutou, protože v sedmapadesátém v tomhle – jak říká – pajzlu zakládal s Jiřím Suchým českou divadelní alternativu, pak se plynule přejde na Zábřadli, jako tam přešli i oni, a potom přijde to nejhlavnější – Nedivadlo. Rozepsal bych se o vyprávěném divadle a o otevřené dramatické hře a o tom, co to znamená hledat a experimentovat a jak jsou k tomu zapotřebí spolupracovníci na jevišti i v hledišti. A tím bych se přirozeně dostal ke škole, nejdřív k Lidové konzervatoři, kde Vyskočil s těmi svými, navzdory normalizační absurditě, v plném nasazení učil a zkoumal, no a pak k té současné, k DAMU. A pochopitelně by se ještě slušelo připomenout, co všechno Vyskočil napsal a jaké zaujímá místo v české poválečné kultuře, a zakončilo by se to nějak upřímně a elegantně, jako že potkat se s ním je požehnání a že umí člověka rozsvěcet – prostě byl by to moc hezký narozeninový text, jak se sluší a patří, když má jeden kulatiny a ostatní ho mají rádi. Jenže nějak se mi to nedařilo a nedařilo, až jsem toho radši nechal. Těch důvodů je víc, ale nejpodstatnější je asi ten, že pro mě je Ivan Vyskočil pořád a nejvíce živá přítomnost.

Potom: Jak jsem se s Ivanem Vyskočilem potkal

Když jsem se poprvé tvářil v tvář setkal s Ivanem Vyskočilem, byl jsem neduživý chlapec z filozofické fakulty. Taky jsem byl vegetarián, skoro vůbec jsem nepil, nemluvil jsem sprostě, měl jsem velmi romantické představy o ženách a vůbec. Nic z toho už dneska neplatí.

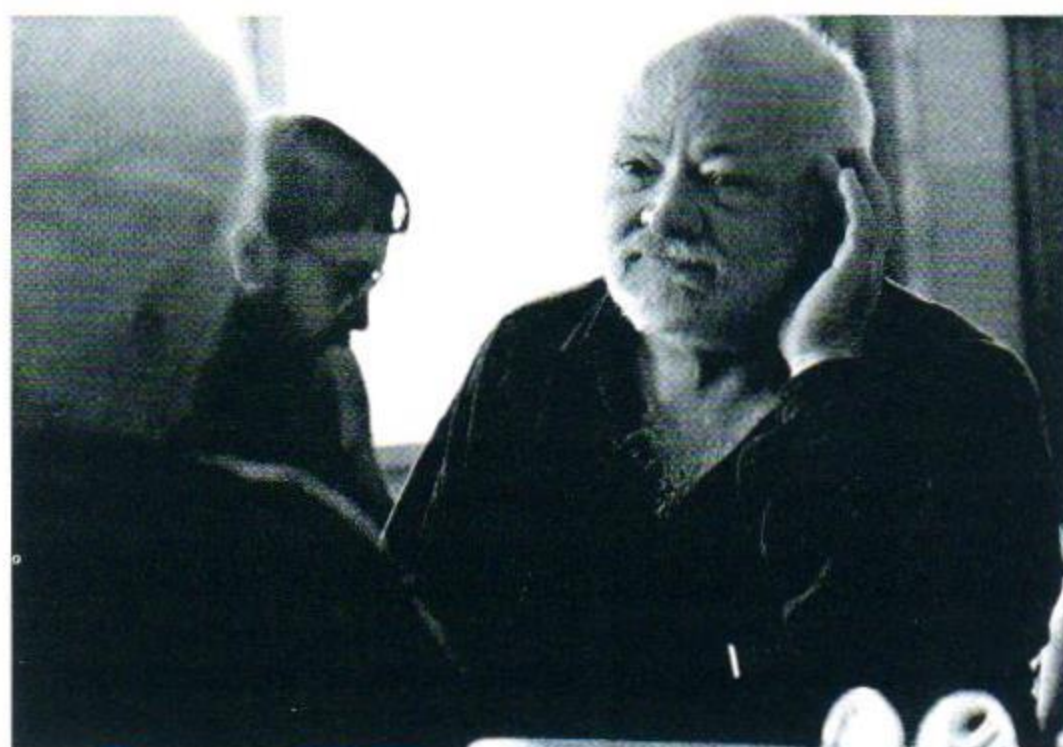
Poprvé jsem Ivana Vyskočila viděl někdy v osmaosmdesátém či devětaosmdesátém roce. Byl jsem gymnaziální student z Prostějova a ani jsem moc nevěděl, na jaké Nedivadlo se jedu do Olomouce podívat. Jmenovalo se to dost šíleně a hráli v tom dva postarší páni, Vyskočil a Roubínek. Ten první trochu špatně mluvil, zato hýřil aktivitou a energií,

druhý byl nesmělejší, věcnější a tak trochu to celé hlídal. Byla to nebetyčná blbovina, ale ti dva zjevně vzdělanci ji vyprávěli a hráli s nelíčeným zaujetím a neobvyklým nasazením. Moc jsem tomu nerozuměl, ale byl jsem u vytržení z toho, že je někdo schopen tak a tolik si hrát s češtinou.

Podruhé jsem ho viděl v Brně na přednášce, někdy v roce 1992. Vyprávěl o svém učení na DAMU, o dialogickém jednání, které člověk vede sám se sebou, když je v koupelně a noří se do teplé lázně, o tom, co to znamená být svým hlasem a svou řečí, a všechno dokládal nejen svými slovy, ale i tím, jak v tu chvíli byl a mluvil. Myslím, že jsem z toho byl moudrý stejně málo, jako tenkrát v Olomouci, ale zaujalo mě to ještě víc, cítil jsem se, jak se říká, osloven a byl jsem k tomu, co a jak se říkalo, a k tomu, kdo to říkal, přitahován jak můra za světlem.

AS blahopřeje k jubileu

Fotografie na této i následující straně zachycují profesora Ivana Vyskočila při jeho lektorském působení v jednom ze seminářů Jirás-kova Hronova v roce 1992. Foto: Ivo Mičkal.

Třetí setkání se odehrálo rovněž v Brně. Nedlouho předtím mě můj tehdejší profesor Bořivoj Srba velmi hezky přivedl k tomu, že bych vlastně chtěl a měl psát diplomovou práci o Ivanu Vyskočilovi. A když Vyskočil znovu přijel do Brna, byl jsem mu s tímto nápadem představen. Jak řečeno, byl jsem neduživý chlapec a bylo to na mě znát, a tak jaksi pro jistotu profesor Srba k tomu představovacímu aktu dodal něco v tom smyslu, že sice nevypadám, ale že jsem nadaný student či tak nějak. Vyskočil mě politoval, že jsem nešťastník, když o něm chci psát, a dal mi samolepicí vizitku, a že až budu v Praze, ať se zastavím. Zastavil jsem se na DAMU někdy v roce 1995 a rovnou, bez přípravy jsem se octl na hodinách dialogického jednání, aniž bych o to žádal a aniž bych – už zase – věděl, o čem se jedná. Nechtěl si to prý s ostatními taky začnu zkoušet, jestli chci. Stalo se, a já jsem tomu propadl. Nakonec jsem za tímhle studiem odešel do Prahy a pak jsem zde i zůstal coby asistent. Dodneška.

Dál: Co mám rád na Ivanu Vyskočilovi

Na Vyskočilovi mám rád jeho gurmánství. Nejenom to, které se týká jídla a pití, i když to je na první pohled nejzřetelnější. Svého času chodíval Vyskočil se svými studenty, anebo třeba jenom s jedním z nich, na plzeň do hospody U Rudolfiny. Vyměnili jsme školní instituci za hospodskou, ale učení pokračovalo. Pravda, oproti škole bylo omezené „jen“ na mluvení, tedy na diskusi či na přednášku, zato se však

viditelněji, takříkaje ruku v ruce pojilo s požitkem. Půllitry o sebe tůkly, polkly se první doušky a kol kolem se rozléval pocit blaha, který Vyskočil – na vousech mu hrála pěna, oči mu jiskřily a obočí jezdilo nahoru dolů – ještě umocňoval slovy: To se máme! To se zase jednou máme! Vyskočil, ať v hospodě či ve škole, jako by byl v roli hostitele, který vás zve k prostřenému stolu. Nemusíte se zrovna ládovat, stačí, když jenom ochutnáte, a pak se uvidí. Buď vám zachutná, vrátíte se a s jídlem nejspíš vzroste chuť, anebo si třeba najdete jinou tabuli. No a možná někdy později sami budete mít taky co dobrého nabídnout. Zkrátka Vyskočil učí s vírou, že je potřeba, aby to člověka bavilo, aby jej to soustřeďovalo a nabíjelo a aby z toho měl radost a požitek. Mohli bychom to nazvat třeba duchovní slasti.

Nemůžu říct, že bych nikdy nejedl nic lepšího než s Vyskočilem a stejně tak nemůžu říct, že bych už dříve neslyšel leccos z toho, o čem mluví ve škole. Nicméně teprve on – zejména svým vlastním příkladem – mě přiměl k tomu, že jsem si začal uvědomovat, oceňovat a hlavně užívat to, co je mi předloženo k požití, a teprve on mi nabízel „vědění“ a „tázání“ tak, že ke mně začalo skutečně promlouvat, oslovovalo mě a činilo mi radost. Promiňte, že tu metaforu táhnu ještě dál, ale nedá mi to, abych nepřipomněl, že na skutečnou hostinu nemůže být člověk sám, ale nutně potřebuje společníky, aby s nimi ty požitky mohl sdílet a rozhojňovat. A se studiem je to zrovna tak. Pro kýžené univerzitní společenství učitelů a žáků našel Vyskočil velmi šťastné a šťavnaté pojetí.

Ochutnávání a vychutnávání se u Vyskočila nepojí jenom s jídlem a s učením, ale taky s řečí. Ostatně slova i sousta procházejí jedněmi ústy. Jeho požívačnost je i v tomto případě takřka nezkrotná a nakažlivá. Myslím, že mluvená řeč je pro něj médiem, ve kterém se cítí jako ryba ve vodě. Představuju si, že píše, představuju si, že rozjímá a medituje, ale stejně ho mám nejvíc před očima, že mluví. Nevím, ale zdá se mi, jako by to „dávání se do řeči“ a „stávání se řečí“ (takhle existenciálně by to nejspíš řekl) bylo něčím, čím se napájí pod-

statněji než tím psaním či usebíráním se, jako by se tím přesněji, přehledněji a vyloženě hmatatelně vyznával ve světě i v sobě. Jeho řeč se většinou rovnou dá tisknout. (Sám to můžu dosvědčit: když jsem s ním jednou pro nějaký časopis natáčel rozhovor, nemusel jsem korigovat vůbec nic.) Nejde mi však o to, abych velebil jeho jistě mimořádný elokventní talent, ale abych upozornil na to, jak se řečí a v řeči stává plnějším, jak se rozžíná a rozžívá, jak nabývá na intenzitě a jak mu to od jistého okamžiku najednou začne pěkně hrát a souhrát. Jak je to zajímavé nejen intelektuálně, kvůli vyvstávání souvislostí, ale především proto, jak je to plně přítomné a vlastně dramatické, jak vás to vtahuje, jak ho tím svým aktivním posloucháním dotujete a jak vám to taky začíná zapalovat a pálit.

Takový dar řeči samozřejmě neznamená produkování květnatých monologů, ale právě vznikání a udržování kontaktu. V posledních letech je to paradoxně zesíleno Vyskočilovou nedoslýchavostí. Nejenže bedlivěji naslouchá a odezírá, ale také intenzivněji a hlasitěji mluví. Vy sami, pokud jde o vaše mluvení, musíte činit totéž a většinou ještě zřetelněji. Ždímáte ze sebe svůj hlas jako málokdy jindy a vydáváte se tak všanc. Už jen tím se s ním ocítáte ve výraznějším a kupodivu taky suverénnějším, a když si na to zvyknete, tak i milejším kontaktu a vztahu.

Nakonec

Stalo se, že život a doktoři naordinovali Vyskočilovi přísnější režim a každé sousto i hlt se najednou musely vážit a zvažovat. Pamatuju si docela dobře ten čas, kdy se na to zvykalo, kdy se doposavad nespoutané bonvivánství přeladňovalo a zklidňovalo. Staré dobré chutě a choutky, pokud jde o jídlo a pití, nenávratně mizely a zkraje to vypadalo jako holý smutek a neštěstí. Organismus se však velmi rychle vzpamatoval a se stejnou požívačností a zvědavostí začal objevovat nové chuťové vjemy. Byl jsem tomu moc rád. Jednak bych si nepřál žádné smutky a sentimenty, jednak jsem si myslel, že to přece nemůže být vázáno jenom na určitý okruh požívatín. Nevím, jestli se požitkářem člověk rovnou rodí, ale myslím, že se jím může stát, že se tomu lze učit a naučit a že to je zdravý a bohuľibý postoj, postoj pro život – pakliže se týká těla i ducha. Přivedl mě k tomu dobrý chlapec Ivan Vyskočil.

Michal Čunderle

IVAN VYSKOČIL

Narozen 27. 4. 1929 v Praze. Na DAMU vystudoval herectví a režii, na filosofické fakultě UK psychologii a filosofii.

Koncem padesátých let působil jako externí – a zároveň zakládající – pedagog psychologie, psychohygieny a pedagogiky na DAMU, kam se vrátil až po listopadové revoluci.

Spolu s Jiřím Suchým působil jako protagonista text-appealových večerů v Redutě (1957 – 1958), které iniciovaly vznik hnutí divadel malých forem, nato byl spoluzakladatel a první umělecký šéf Divadla Na zábradlí, 1958 – 1962, (spolu s J. Suchým napsal hry Kdyby 1000 klarinetů, Faust, Markéta, služka a já, s Pavlem Koptou a Milošem Macourkem Smutné vánoce, s Václavem Havlem Autostop aj.), potom založil originální autorskou scénu Nedivadlo, 1964 – 1990 (např. Poslední den, Blbá hra, Meziřeči, Nehraje se, Kurs, Rekurs kursu, Evokace, Malý Alenáš, HAPRDÁNS, Cesta do Úbic aj.).

V šedesátých letech byl znám jako spisovatel (Vždyť přece létať je snadné, Kostí, Malé hry, Ivan Vyskočil a jiné povídky) a spolupracoval také s rozhlasem (autor her: Návštěva čili návštěva, Příhoda, Cesta do Úbic aj., účinkoval ve volných autorských pořadech jako Gramotíngltangl, střídavě s Jiřím Suchým, nebo Jeň tak, spolu s Emanuelelem Fryntou).

S nastolením normalizace se stal učitelem a vedoucím literárně dramatického oboru na LŠU pro pracující a dále se věnoval svému Nedivadlu.

Od r. 1990 se téměř výhradně zabývá studiem a výzkumem na DAMU. Získal profesuru v oboru autorské tvorby a vedl Katedru autorské tvorby a pedagogiky (1992 – 2003), kde učí i nadále, zejména dialogickému jednání, autorskému herectví a autorskému čtení. V roce 2003 se tamtéž stal ředitelem nově vzniklého Ústavu pro výzkum a studium autorského herectví.

Příležitostně vystupoval i ve filmu (O slavnosti a hostech, Prodavač humoru, Akumulátor, Král Ubu, Kytice, Mazaný Filip aj.), je autorem několika odborných studií, např. Výuka herectví jako psychoterapeutická možnost, Činnost hodnotitelů dramatického uměleckého projevu z některých hledisek psychologie, a po celou dobu se zabýval možnostmi divadla, herectví a hry ve výchově a psychoterapii.

Michal Čunderle

MŮJ ŽIVOT BYL PLNÝ PERIPETIÍ

Marie Caltová 26.3.2004 oslaví jubileum. Jako dramaturg pracuje v plzeňském Divadle J.K. Tyla. A i přes značné vytížení se stále věnuje divadlu amatérskému. Dlouhodobě porotuje většinou západočeské krajské přehlídky a její nezapomenutelný smích nepřeslechnete ani na Národní přehlídce amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník.

Tento rok slavíš jubileum. Bilancuješ? Hodnotíš svůj život?

Člověk hodnotí to, co prožil, průběžně. Nelituji ničeho, co mě potkalo. Můj život byl plný peripetií a krizových situací, ale myslím, že všechno zlé bylo pro něco dobré. Řeknu příklad. V 69. roce jsem se vdala za šéfa plzeňské operety Miroslava Doulíka. Rok na to šel z politických důvodů na dlužbu. Dělal všechno možné, tramvajáka, dělníka v kvasinkárně, stavebního technika, někdy byl i bez zaměstnání; no a když neměl vůbec nic, žili jsme z mého ubohého platu. Ale mělo to své výhody. Můj muž byl atraktivní, měl vedoucí postavení, a tak ho stále obletovaly nějaké ženy. V okamžiku, kdy přestal v divadle pracovat, dámy odvály a já jsem měla možnost dokázat, že zvládnou i finančně obtížné situace. Naše manželství se díky tomu utužilo a jsem za to vděčná, protože mám svého muže ráda.

Nejtěžší zkouškou bylo, když onemocněl můj syn. Sedm let trpěl maniodepresivní psychózou. Bylo to opravdu vážné, šest hospitalizací, dvakrát se pokusil o sebevraždu. Byla jsem zoufalá, protože nám nikdo nedával naději, a já se musela učit žít s vědomím, že ho třeba ztratím. Ale stal se zázrak. Teď je syn už šestý rok v pořádku, dělá keramiku, kreslí, má krásné manželství a bezvadného syna. Zejména tahle krize mi pomohla uvědomit si, co v životě má skutečnou hodnotu. Takové starosti, jako že má někdo víc peněz, více popularity nebo úspěchu, se mi zdají směšné. Důležité je nikdy nepřestat hledat cestu k sobě.

Jsou v tvém životě momenty, které by sis chtěla prožít ještě jednou, kdyby to bylo možné?

Myslím, že ne. Každá fáze života má něco do sebe. A v každé té fázi se dá žít život plně. Když si vybavím své mládí, plné sladkých milostných okouzlení, vzápětí vyskočí jako čertík z krabičky vzpomínky na zkoušky z matematiky nebo latiny. Nebo jak mě na vysoké dvakrát vyhodil profesor František Černý ze zkoušky z dějin českého divadla a mé další studium viselo na vlásku.

Kudy vedla tvá cesta k divadlu?

To bylo dané od začátku naprosto jednoznačně, protože moje maminka byla divadelní fotografka, výborná fotografka, a otec byl jevištní výtvarník. Takže jsem od malička byla v divadle jako doma. Chodila jsem na představení, na některá dokonce několikrát, měla jsem své oblíbené herce. Sama jsem dokonce zkoušela hrát. Jako studenti jsme dělali Vest Pocket Revue, kde jsem hrála Josefku. Jenže jsem měla okno, všichni mi napovídali, ale já jsem se nechytala, takže musela jít dolů opona. Tehdy jsem si uvědomila, že tudy cesta nepovede, že herečka ze mě nebude. A když někdo něco neumí a touží po tom, tak o tom alespoň píše. Věděla jsem, že divadlo dělat chci, o tom jsem nikdy nepochybovala. Ale na jeviště prostě nemůžu.

A jak jsi se dostala k divadlu amatérskému?

To je strašně dávno a vlastně se to kryje s mou profesionální činností. Obojí mě baví. Ochotníků si vážím a jsem přesvědčená, že některá představení dosahují profesionální úrovně. Zažila jsem řadu inscenací, před kterými jsem smekala. Jsou to případy, kdy upřímná výpověď souzní s tím, čím ti lidé žijí. Vždycky, když se nějaké představení povede, držím mu palce při prezentaci na celostátních přehlídkách. A trápí mě, když potom neuspěje. Ale

inscenace je živý organismus – může jak selhat, tak se vzepnout k něčemu mimořádnému.

V dnešním amatérském divadle jsi známá především jako porotkyně. Což není práce jednoduchá ani vděčná, protože musíš souborům říkat i nepříjemné věci. Přesto ji děláš. Co ti přináší, obohacuje tě?

Já nikdy, ale opravdu nikdy nelžu. Vždycky říkám to, co si skutečně myslím a o čem jsem přesvědčena, že to lidem pomůže. To znamená, že se snažím dávat praktické rady, uvádět konkrétní příklady a nikdy nemluvit obecně. A snažím se, nevím, jestli se mi to vždycky daří, říkat to těm souborům podobně jako člověk, který v rodině něco říká tomu druhému z lásky. Nikdy se nezlobím, když se představení nepovede, nezlobím se, když se dostane na přehlídku, i když tam vlastně ani nepatří. Otázkou je forma, jakou to souborům podat, aby se předem neuzavřely, aby se snažily pochopit, co jim chce člověk říct. Já se pokouším upozornit je na chyby, kterým se mohou v práci na další inscenaci vyhnout. Jsou to zkrátka připomínky, které říkám se vztahem k nim, a ten vztah je hezký.

Jak ty sama kritiku přijímáš?

Naprosto nesnáším naboby, kteří se povyšují, tváří se, že jsou chytřejší než ti druzí, a něco odstřelí, aniž by o tom uvažovali. Osobně mám ráda kritiku Radky Hrdinové. Když vidím nějaké představení a potom čtu její kritiku, vím, že se snaží pochopit, o co inscenátorům šlo, a má na některé věci podobný náhled. Ale existují třeba i kritici, kteří neuznávají dramatizace, ať jsou jakékoliv, a předem je odsoudí. Já si vážím toho, když je ke mě někdo kritický a upozorní mě na to, co mi uniklo, nebo mi pojmenuje to, o čem jsem jen tušila, že to není v pořádku. Taková kritika je ohromně cenná.

Jak dlouho jako dramaturgyně v plzeňském Divadle J.K. Tyla působíš?

Jako dramaturg 34 let. Předtím jsem tu dělala lektorku na částečný úvazek – při svém zaměstnání ve Scénografickém ústavu.

Není to už rutina?

Historik může učit historii pořád stejně, třicetiletá válka je třicetiletá válka. Ale na dramaturgii působí mnoho vlivů. Mění se doba, lidé mají jiné problémy. Mění se složení souboru a já musím uvažovat o příležitostech pro nové členy. Mění se i diváci, publikum se omlazuje, takže musíme hledat razantnější a progresivnější tituly, například Zelenkovy Příběhy obyčejného šílenství. To uvažování musí být komplexní, musím brát v potaz mnoho okolností. A nikdy nerozhoduji sama – je tady ještě režisér, kolegyně dramaturgyně, šéf činohry a ředitel.

Míváš po tolika letech tvůrčí krize? Stává se ti, že sedíš nad textem a nevíš, co s ním?

Jé, velmi často (smích). Člověku se stává, že si přečte text, velmi se mu líbí, nasadí ho do dramaturgického plánu, a najednou v něm vidí chyby, slabá místa, nedotažené motivy. Pak ale přijde režisér a rozlouskne místa, s nimiž si nevím rady, má spoustu nápadů a zajímavých řešení.

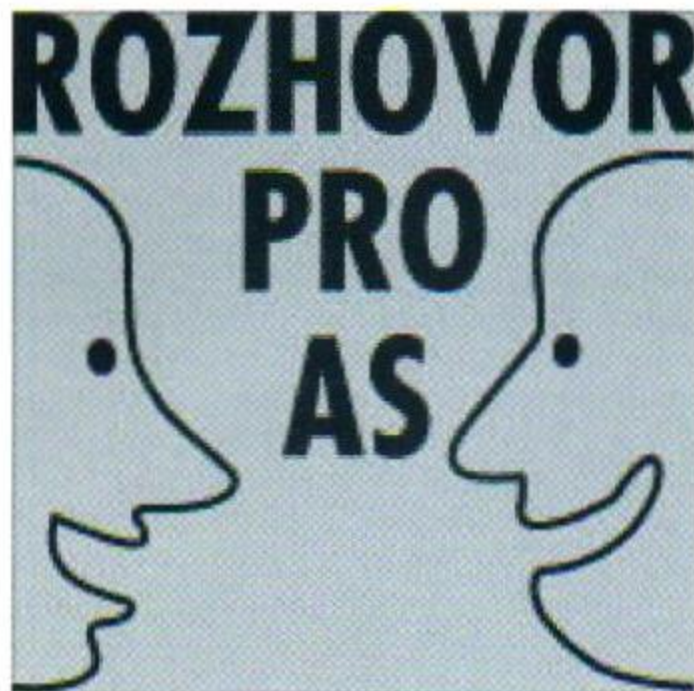
Máš nějaké dramaturgické přání? Líbí se ti text, který v divadle z jakýchkoli důvodů nemůžeš uvést?

Samozřejmě. Mám například ráda Kohoutovu dramatizaci Rollandova románu Dobrý člověk ještě žije, ale jsou tam čtyři staříci a na to nám ještě soubor dostatečně nezestárí. Ale je možné, že až naši herci doklopýtají k stáří, zjistím, že to byl omyl.

Máš i nějaké osobní životní přání?

Žít tak, jak žiju. S lidmi, které mám ráda. A s možností dělat divadlo.

Rozhovor připravila
Simona Bezoušková

VLASTÍK PEŠKA

RADOST

Milý Vlastíku,
není to pro mne neuvěřitelné nebo překvapující, mě to přímo šťve, že je Ti už padesát. Znáš Tě přece odjakživa a vůbec jsem si nevšimla, že už je to vlastně tak dlouho. Život nám utíká, ale díky bohu jsme si alespoň některé sny stačili splnit.

Vzpomínám si, kdy jsme se začali více vnímat. Bylo to vlastně v době Tvých studií na konzervatoři, kdy sis přivydělával hraním na zábavách a potom ráno v kostele, za což Tě obdivovala moje maminka a hlídala Tě, abys včas začal hrát na varhany při nedělní mši, protože jsi po probdělé noci usínal. Na některé zábavě, kde jste hráli i s mým mužem, jsi mi vyprávěl o svých snech, o hudbě, o divadle a co bys chtěl všechno dělat a čeho dosáhnout.

Potom jsem už v dalších letech sledovala, jak se Ti pomalu, samozřejmě tvrdou prací na sobě, daří tyto sny plnit, a hrozně jsem Ti fandila. V roce 1976 jsi začal režisrovat u nás v Ořechovském divadle, každé představení bylo pro nás překvapující. Vzpomenu Ženitbu, Komedii o chytrosti, Charleyovu tetu, Krále Ubu, Ondráše, Lucernu, Bylo nebylo a další, kde jsi nás nadchnul nejprve písničkami, které jsi skládal, a k tomu jsi vymýšlel scénu, kostýmy, dokonce sám maloval kulisy. Při tom všem jsi stačil ještě vystudovat skladbu, režii, někde mezitím absolvovat vojnu, hrát v Ypsilonu v Praze, režisrovat v profesionálních divadlech v Šumperku, Ostravě, Jihlavě, Hradci Králové, Uherském Hradišti ve Zlíně, v Brně i v Praze. Nakonec jsi se stal ředitelem divadla Radost v Brně, které jsi ještě krásně přestavěl. K tomu všemu jsi zapojil do Ořechovského divadla i své tři šikovné dcery, kterým jsi laskavým otcem. Škoda, že nemáš ještě tři syny, to už by bylo o budoucnost Ořechovského divadla postaráno.

Za ta léta znám Tvoje schopnosti, ale znovu jsi mě překvapil, když jsi při Tvém pracovním vytížení v profesionálním divadle byl schopen vydat knihu a natočit film ke 100. výročí našeho Ořechovského divadla. Víš, že léta bohémská vystřídalala léta workoholická, kdy posedět u sklenky je pro Tebe ztráta času, protože využíváš každé chvíli k vytvoření něčeho smysluplného. A teď, aby toho nebylo málo, jsi se asi před rokem rozhodl, že v Ořechově vybudujeme nové divadlo, protože to staré nám pomalu, ale jistě padá na hlavu. Jednáš se všemi možnými institucemi a sháníš peníze na zajištění projektu. Obdivuji Tě nesmírně i ve chvíli, kdy máme před představením. My čekáme na scéně na začátek a Ty předstoupíš před publikum a prosíš o finanční pomoc pro naše divadlo. Nikdo z nás ostatních by toho nebyl schopen, ale zřejmě právě proto, že jsi takový, že pro divadlo Ti není nic obtížné, jsi schopen něčeho dosáhnout.

Myslím si, že máme velké štěstí, že Tě máme. Sice ostatní mi na to říkají, že Ty máš zase štěstí, že máš nás. Ale já jsem přesvědčena, že my to štěstí máme daleko větší.

Přeji Ti z celého srdce, aby se Ti

dařilo plnit i další, jak sleduji, stále náročnější sny, abychom spolu ještě hodně představení ve zdraví užili a abychom se ještě dlouho navzájem měli.

Tobě zcela oddaná
Libunda Pehalová

Foto jubilanta Vlastimila Pešky na této straně je z oslav 100. výročí trvání amatérského divadla v Ořechově v roce 2003. Foto: Archiv Ořechovského divadla.

MÁM RÁDA LIDI,

KTERÉ JEJICH PRÁCE

BAVÍ

Vzpomínám, jak jsem se kdysi podivila tomu, že Jana Štefánková původně začala studovat stavební fakultu. Neuměla jsem si ji vůbec ve stavbařské profesi představit. Naštěstí svůj omyl brzy prohlédla a utekla „ke kultuře“. Říká se, že člověk má zpočátku ozkoušet vše, a Janě se to skutečně povedlo, když nastoupila na „sedmičku“, tedy do Obvodního kulturního domu v Praze 7. Měla tu na starost všechny obory lidové umělecké tvořivosti (soudobým jazykem: amatérských uměleckých aktivit) kromě výtvarného. Navíc k tomu organizovala různé vzdělávací cykly, nejraději přitom měla pořady pro školy. Poznala jsem ji ale později, už jako pracovníci Kulturního domu hlavního města Prahy, čili - jak se tehdy říkalo - pražskou metodickou pro umělecký přednes.

Oceňovala jsem, jak rychle se dokázala v oboru zorientovat a obklopit se osobnostmi, které v rámci Prahy v oboru něco znamenaly a byly tedy výbornými rádci. Z nich např. Jiří Hraše, Hana Smrčková či Luďa Marešová se stali prvními lektory pražského Recitačního studia, které založila. Působilo při KDP až do začátku 90. let, a i když se tu vystřídal víc lektorů (dlouhou dobu tu působila např. Marta Hrachovinová), mělo řadu let nesporně dobré výsledky, které jsme mohli ocenit při každoroční soutěži Pražský kalich. Slavnostní punc mu dávalo i to, že Jana začala pořádat Večer vítězů Pražského kalicha ve Viole. Před plným sálem se zde řada výkonů přímo rozsvítila. Myslím, že nejsem sama, kdo na ně rád vzpomíná, stejně jako na krásné dlouhé růže, které v době, kdy byly téměř vzácností, vždycky sehnala a účinkujícím při děkovačce předávala. Jana si prostě studio hýčkala a s ním i „své“ recitátory, stávala se jejich rádkyní i důvěrníci, těšila se jejich radostmi a prožívala s nimi i starosti.

Nechci říci, že žila jen svou profesí. Jistě měla své soukromí a v umění ještě jednu velkou lásku - silný vztah k vážné hudbě. Když musela pro potíže s hlasívkami přestat zpívat v milovaném VUSu, staly se jí zdrojem hlubokých zážitků, duševní vzpruhou a posilou především návštěvy koncertů. Svou prací ovšem vždycky žila naplno. I těch posledních deset let v Artamě, kde se záběr jejího působení pouze rozšířil na celou republiku.

Mám ráda lidi, které baví jejich povolání. A protože 29. února Jana oslaví velmi

kulaté narozeniny, o nichž se hovoří jako o životním jubileu (právě na ty „kulatiny“ vyšel přestupný rok, takže ji kalendář nebude výročí zapírat), chtěla bych říci, že mám ráda svou kamarádku a dlouholetou spolupracovnici Janu Štefánkovou. A myslím, že nejsem sama.

Hodně štěstí, Jano!

Slávka Šrámková

Jana Štefánková objektivem Pavla Štolla na jednom ze Šrámkových Písků 70. let.

DIVADELNÍ

VYZNÁNÍ

PÁNOVI S HŮLKOU

Nedávno jsme oslavili příchod dalšího roku třetího tisíciletí a všichni jen kroutíme hlavami, jak nám ten čas letí. Není to tak dávno, kdy jeden náš divadelní kolega oslavil sedmdesátku, a je neuvěřitelné, že první únorový den si ke svými sedmi křížkům připsal pětku. S dávkou ironie mi napadá, že jsem to já, kdo stárne.

Přivřu oči a vidím naivní, dychtivou a odvážnou dvacítku, jak propadá magickému kouzlu ochotnického divadla. Sotva se rozhlédla ve svém rodném plzeňském Dialogu, už ji to táhne dál „do světa“. Sama se rozjíždí na krajskou divadelní přehlídku do Horažďovic a poznává další divadelní spolubojovníky. Je ohromena profesionální výkonem Divadelního studia D 3 z Karlových Varů, s jehož členy navazuje divadelní přátelství, které trvá do dnešních dnů. Jen šéfa se trochu ostýchá, je to takový přísný a velmi seriózní pán. Začátečnice k němu

vzhlíží s respektem, jak by ne, vždyť je to sám režisér a vedoucí souboru, vážený pan Ondráček.

Běží léta. Z dvacítky je třicítka, která má za sebou pár divadelních rolí, přehlídek a zážitků. Shodou okolností dělá v kulturním středisku a pomáhá organizovat první ročník přehlídky jednoaktových her. Poprvé se setkává s tím přísným pánem pracovně a zjišťuje, jaký je to spolehlivý parták. Revoluční rok 1989 pak zdvihl národ z ospalé letargie, přičemž lehce přidusil život ochotnický. Máme nové heslo – musíme přežít! Začínající divadelní produkční a zkušený divadelní činovník spojují síly. Nastávají hubená divadelní léta, později se začíná dařit.

Přibyly roky, čtyřicítka se svým Vlastíkem jezdí společně na štáby, domlouvají podmínky, organizují, radují se, jsou smutní, zkrátka rok co rok prožívají divadelní anabázi krajských přehlídek. Je třeba rozeslat přihlášky, připravit harmonogram, jednat se soubory i s porotci, psát posudky, kupovat ceny, zajišťovat diplomy a spoustu dalších krásných záležitostí. Píšu krásných, protože mě je naučil mít rád můj milý Vlastík. Díky divadelním přehlídkám spolu jezdíme po vlastech českých a mezitím si povídáme o divadle i životě, o Vlastíkových prvních divadelních krůčcích, které se odehrály v Březnici, o tom jak hrál ve Vojkovicích ve skautském oddíle, jak začínal v Divadelním studiu D3 v Karlových Varech, kde byl posléze technikem, hercem, až vedoucím souboru. Zrežisoval 30 divadelních inscenací a mám radost, že už i já mohu s ním vzpomínat např. na Třináct vůní, Baladu z hadrů, Hodinu mezi psem a vlkem, Ze života hmyzu (dodnes vidím jeho chrobáka i chrobačku jeho ženy Helenky). Společně se radujeme ze soudobých úspěchů Divadelního studia D 3, kde režisérské žezlo převzala Anička Ratajská.

Vlastík Ondráček je moudrý muž, který již před několika lety myslel na nové nástupce. Někdy mi připadá, že si do své početné rodiny přivzal ještě dvě dcery. Aničku z Varů, která se stává čím dál lepší režisérkou jeho domovské divadelní scény, a mě. Zřejmě díky tomu, že více než stát na divadelních prknech, mě baví zařizovat věci tak, aby tam mohli stát jiní. Asi proto si mě jako tehdejší předseda SČDO vybral coby dobrovolnou organizátorku. A protože se mu nedá moc odporovat, tak jsem se chtě nechtě ocitla i v jeho předsednictvu SČDO.

Máme tu další únor a já vím, že zase pojedou na autobusové nádraží v Plzni, z autobusu vystoupí starší pán s hůlkou, nasedne do mého auta a vyrazíme směr Horažďovice domlouvat další ročník divadelní přehlídky. Mám ráda ty okamžiky, kdy můžeme klábosit o životě, vzpomínat na divadelní příhody a na dobré divadelní duše. A nejvíc ze všeho si přeji, aby ještě dlouho ten Vlastík s hůlkou vystupoval z autobusu a předával mi svou divadelní a životní zkušenost.

Vlastíku, můžeš mít radost, už umím rozluštit tajemná čísla v tvém geniálním přehlídkovém harmonogramu! Gratuluji.

Hana Šiková

*Vlastimil Ondráček.
Foto: Ivo Mičkal.*

HONZA**SE STÁLE VYMYKÁ**

aneb

ZASTAVENÍ U PŘÍLEŽITOSTI**60. NAROZENIN****JANA ČÍHALA**

S Honzou Číhalem jsem se seznámil roku 1980 v ostravském amatérském souboru po mém návratu z vojny. Společně s Ladislavem Vrchovským vytvářel podobu divadla AUREKO. První inscenací, na které jsem se s ním mohl podílet, bylo nastudování hry Jakou barvu má srdce (1981), podle prózy srbochorvatského spisovatele Miodraga Bulatoviče. Výraz inscenace, kterou Honza v Aureku prosadil, byl odlišný – syrový a expresivní. Představení sice bylo úspěšné, nicméně Honzova poetika nevyhovovala všem členům souboru, a když Aureko využilo možnosti přejít k jinému, bližšímu zřizovateli (tehdy ještě bývali zřizovatelé – garanti podmínkou), zůstali jsme s Honzou sami.

Tehdy již měl Honza Číhal za sebou mnohaletou divadelní práci v Brně, spolupracoval se Zdeňkem Pospíšilem či Evou Tálskou, v Ostravě pak byl zakladatelem alternativních souborů Act-studio, Ex studio a Někde něco.

Po rozchodu s Aurekem hledal partnera pro své divadelní vize. Jeho odlišný pohled a jeho přesvědčení mě zcela vtáhlo, a tak jsme spolu roku 1982 založili Bílé divadlo.

Honza Číhal vždy byl a stále je ovlivněn především polským pohybovým divadlem Jerzyho Grotowského a divadlem – rituálem Tadeusze Kantora. Není se čemu divit. Ostravská „končina“ na začátku osmdesátých let minulého století měla pro divadelníky jedinečnou výhodu. Do polské Wroclavi to byl jen skok. Zde, jako na chrlicí sopce v moři socialistické divadelní šedi, řadu let probíhala mezinárodní setkání Teatru Otwartego. Koncem sedmdesátých a začátkem osmdesátých let se sem sjížděly špičkové divadelní soubory z celého světa – Living Theatre, Peter Brook, Bread and Puppet, Sankai Juku a samozřejmě polská avantgarda. Pro nás, kteří jsme tehdy začali spoluvytvářet obraz Bílého divadla, byly tyto cesty nesmírně inspirativní. Představte si náměstí a ulice plné barev, pohybů a muziky, nekonečné fronty na představení, hlavu na hlavě, vyprodané vstupenky, zmatení jazyků. A tady, v této přetěžké situaci, nám, nezkušeným divadelníkům, Honza neustále unikal. Neboť, jak se praví v jedné naší inscenaci: „Chcete-li vidět, běžte“. A to je jedna z Honzových předností – určitá dravost, možná až sobeckost, ale pokud existuje možnost cokoliv mimořádného vidět, či udělat, nemůžete čekat na váhající většinu. Honza se vždycky prodere kam chce. Výrazná individualita, sebevědomí.

V roce 1983 – bylo nás pět – Bílé divadlo uvádí Hráz věčnosti, dramatizaci Klubu poezie Bohumila Hrabala. Troufám si

říct, jedna z prvních inscenací Hrabalových textů. Dodnes Honza opatruje dva dopisy Bohumila Hrabala, ve kterých nám představení povoluje a pak se omlouvá, že nepřijede na premiéru, „neboť má nabouraná játra z výletu do NDR“.

Částečně pod dojmem polské inspirace rychle za sebou následovala představení Tristan a Isolda, Antigona a Médea, fyzické a rituální divadlo, divadlo exprese, ohně a vody. Na krajské přehlídce ve Valašském Meziříčí nás

velmi pomáhá českobudějovický básník Vladimír Machek. Jak jinak, Honzův kamarád z vojenské služby. Ale Honza má také rád divadlo výtvarně bohaté. To my všichni. Většinou jsme výtvarníci, schopní řemeslníci. Cestujte však na divadelní přehlídku se dvěma vozíky a nákladákem. Pokud nemáte placené „bedňáky“ je to drina. A Honza se z toho snaží vyzout. „Chlapci já musím ještě nachystat, najít, spočítat, přinést...“ A další věc. Pustit korunu. Dva roky mi trvalo, než

Jan Číhal (vpravo) v inscenaci Bílého divadla Ostrava Dům mé matky podle Vladimíra Holana z roku 1990. Foto: Karel Novák.

vítali slovy: „Už jste zase tady? Máme rovnou volat hasiče?“

Honza Číhal je bezesporu vynikající dramaturg, dokáže najít literární předlohu, která se dá dramaticky upravit, a přitom má sílu výpovědi. Divadelní kritik Vít Závodský nazval naše snažení „Zkoumání lidského údělu“. Mimochodem v tom nám

jsem jej přesvědčil, abychom koupili slušné rektory a stativy.

Faustem podle lotyšského spisovatele M. Zarinše a P. Marlowa (1988) začíná období výpravného divadla. Následuje Dům mé matky podle Vladimíra Holana (1990) a Smrt ve starých dekoracích – T. Różewicz (1992). Domlouváme živou kapelu

Bílé divadlo Ostrava / Miodrag Bulatovič:
Červený kohout letí k nebi.
Foto: Josef Hradil.

AS blahopřeje k jubileu

a znovu se pouštíme do Bulatovičova příběhu. Představení, teď s názvem Červený kohout letí k nebi, má premiéru v roce 1993. Potřebujeme dvanáct postav a Honza se již nechce zdržovat zkoušením s novými herci. Více času věnujeme práci na nových scénářích a výtvarné podobě dalších inscenací, a tak Červený kohout dostává svou definitivní podobu až v roce 1995. Přes řadu venkovních a pouličních divadelních kusů se dostáváme k Beckettovi. Šťastné dny a Krappova poslední páska jsou po mnoha letech premiérou.

Pak dostane Honza Číhal do ruky Veliškovu knihu Lyžaři a vzniká představení Ty, který lyžuješ (1998). Představení, které viděla celá Evropa.

Rozjetý kombajn Bílého divadla funguje, ale Honza se stále vymyká běžným divadelním zvyklostem. Možná je škoda, že se nedostal na profesionální scénu, mohl by být bořitelem divadelních kliše, ale na druhé straně, nikdy by neměl takovou volnost a svobodu, jakou mu umožňuje neprofesionální divadlo.

Dvacet let spolupracuji s Honzou Číhalem, a proto mohu říci – máme se ještě na co těšit.

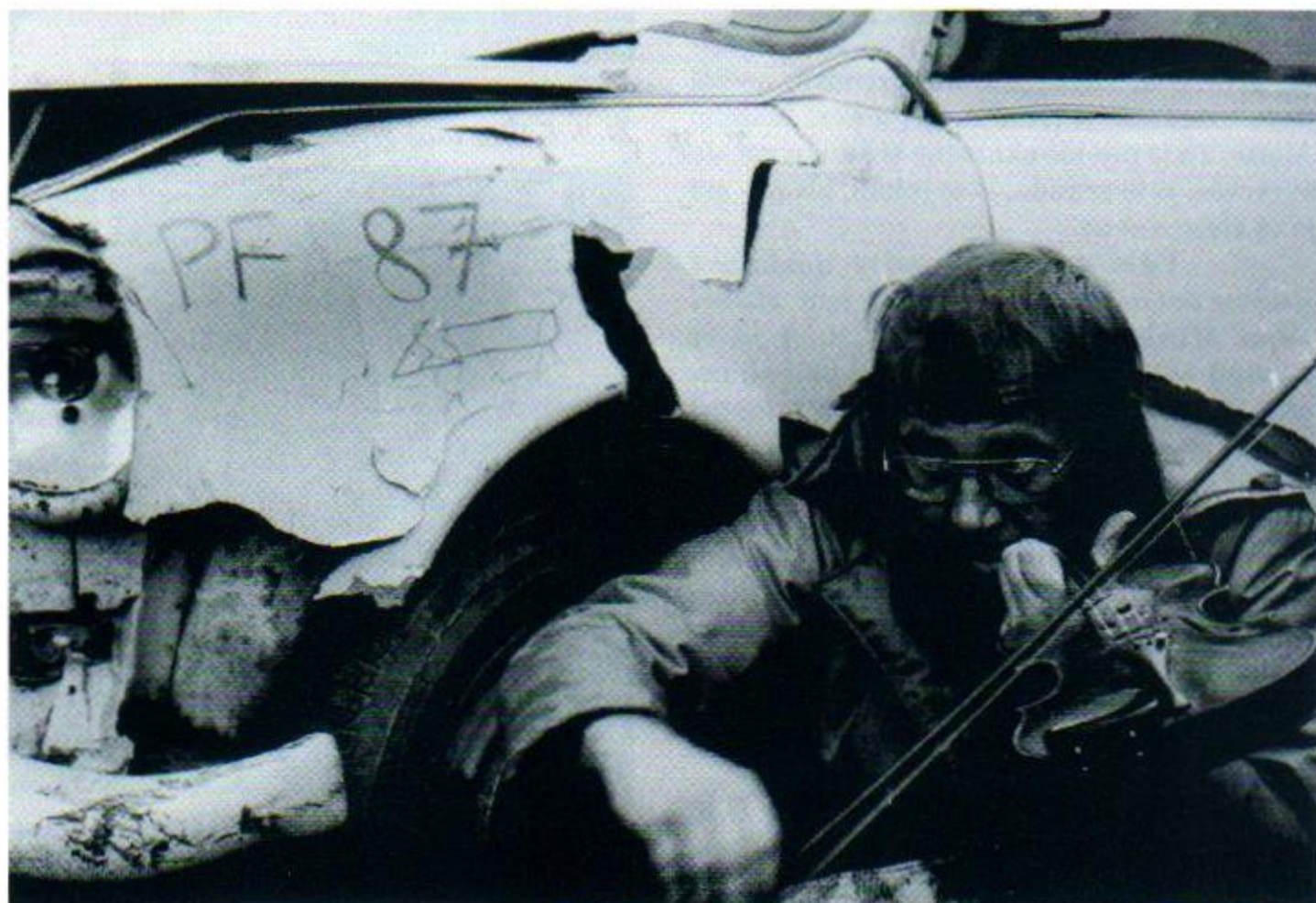
Luděk Jičínský

z okolí, a ani jeden z našich amatérů. To ale není ojedinělý případ, je to obecný jev. Když do programu vybírám představení, vím, že diváci přijdou, ale na hodnotnější věci z větší části nechodí. Tak si říkám, kde je ta desetiletá práce, má to cenu, dělám to dobře, asi ne. Což mi připomíná, co mi řekli chytřejší lidé, že již staří Řekové a Římané psali hry, které měly kultivovat lidi. Ale lidé se nekultivují, oni jsou čím dál tím horší. Tak mě napadá, jestli tu kultura není proto, aby po tom slizkém jílovém svahu nejeli k těm bestiím moc rychle. Takže to není vzdělávání, ale takové spíš brždění. Záměrně říkám bestie, a neříkám zvířata, protože ta jsou velice milá a mají přesně daná pravidla, kterými se řídí. To je ale dost pesimistické, že ano? Když někdo dělá do kultury, myslí si, že to má smysl, že to někomu pomůže. A fakt je, že lidé, se kterými jsem pracoval v amatérském souboru, potkávám stále a vidím jak žijí. A

spolupracovat i v důchodu, děvčata mi to nabídlá. Už se o tom, jak to bude dál, bavíme. Otázka samozřejmě je, jaké bude nové vedení. Také bych to mohl po jistou dobu táhnout prostřednictvím OS Tatrmani. Když tady nebudu v zaměstnání a budu pokračovat tímhle náhradním systémem, bude mít možná nové vedení zájem, aby to neskončilo, a víc se do toho potlačí. Přemýšlím o tom.

Vy jste znám jako bojovník za kulturu. Dokonce jste psal otevřený dopis prezidentu republiky. Jak vnímáte současný stav kultury?

Já mám strach. Mám strach z Ameriky, která pro mě začíná být stejně nebezpečí, jako bývali Rusáci. Nerozumím politice, vůbec jí nerozumím. Chci být aktivní alespoň ve volení. Ale cítím, že jsem mimo. Nikomu z nich nevěřím. Na druhou stranu Ministerstvo kultury podporuje naše aktivity a já jsem za to rád. Mám ale strach

Josef Brůček ve věku svého progresivního uměleckého růstu na vlastním PF a patrně na vlastní fotografii. Foto: soukromý archiv.

TEĎ UŽ MĚ MŮŽE

PŘEJET AUTOBUS

4. března 2004 oslaví Josef Brůček šedesátku. Již dvanáct let pracuje jako ředitel Kulturního domu v Bechyni, kde mimo jiné pořádá Bechyňské perlení, Jaro, Divadlo v trávě, Faustování, Nahlížení a další spoustu nejen divadelních akcí. Založil jedno z prvních občanských sdružení – OS Tatrmani, které se na všech akcích pořadatelsky podílí. Aktivně dělá amatérské loutkové divadlo. Za svou inscenaci Zachraňte vojína Kuřátko na Jiráskově Hronově získal Zlatého Aloise. V roce 2002 do jeho sbírky přibyla i Cena Ministerstva kultury ČR.

Tento rok slavíte jubileum. Hodnotíte svůj život?

Pochopitelně, že ano. Byl skvělý, úžasný, bez chyb... (smích). Člověk si uvědomuje, že život přechází od těch nejvyšších výšin nadšení až po ty největší deprese a obojí je spojené. Řeknu příklad. Vezmu sem soubor, který na Jiráskově Hronově získal Zlatého Aloise a přijde mi čtyřicet diváků

tvůrčí práce, která se jich dotkla, je na nich vidět. A z toho mám radost. Mám ale obavu, že profesionální doteky fungují méně. Možná je deset let málo, nevím. Kolikrát si říkám, jestli bych neměl dělat něco jiného, třeba zametat chodník, lidé by alespoň chodili po slušném chodníku.

Ředitelem KD Bechyně jste již od roku 1992. Nemáte strach, že po vašem odchodu všechno to, co jste vybudoval, padne a nic nezůstane?

Ten strach samozřejmě mám. Vezměme třeba Perlení, bojím se aby neskončilo. Aby neskončila Tráva... Pochopitelně nevím, kdo po mě bude ředitelem a jak to bude celé vypadat. Původně jsem se domníval, že po mně bude pokračovat DS Lužnice, ale nejsme natolik velcí kamarádi, jsme k sobě, jak se říká, korektní. A abych jim mohl všechno předat, museli bychom spolu začít spolupracovat, a ono nám to nefunguje. Možná je to tím, že jsem na ně ze začátku trochu víc tlačil a oni se vzpřičili. A teď už k sobě nenacházíme cestu. Jestli mě nepřejde autobus, mohl bych s kulturním domem

z toho, že se podporuje zdravotnictví, sport, školství, ale o kultuře není nikde slyšet. Je tu nebezpečí, že nejen v České republice, ale všude na světě budou zdravé, inteligentní, chytré, silné, všehoschopné bestie. A z toho já mám strach. Má to ovšem jednu výhodu, že už se o tom může mluvit. Ten otevřený dopis jsem nakonec poslal Václavu Havlovi, kterého si nesmírně vážím proto, že jsem se domníval, že mohl ještě víc, ještě víc zatlačit. Ale mám strach, že lidi opravdu více zajímá ekonomika. Z tohoto světa mám strach, přestávám mu rozumět.

Stav společnosti, který popisujete, se jistě odráží i v divadle. Zaznamenal jste nějaké konkrétní změny?

Mám pocit, že jak přicházejí nové lidské problémy, tak amatérské divadlo jako by najednou rostlo. Mám dojem, že je více souborů, které vědí, o čem chtějí hrát. Ono to na Perlení bylo krásně vidět. Všechna ta známá, stará témata, která se již zdála být vyčichlá, si vyberou, a najednou jsou zase současná a aktuální. To znamená, že soubory

mají co hrát, vědí, co hrají, a to je parádní. Stav společnosti v lidech vyvolává jistou odezvu a oni se k ní chtějí vyjádřit a vyjadřují se. To je první věc. Druhá věc je, že těch souborů je víc a víc i dělají. A domnívám se, že je to reakce na to, jak lidé vnímají společnost. Ona je totiž plytká, nanicovatá a netvůřící.

Divadelní přehlídky, které v Bechyni pořádáte, jsou nesoutěžní. Jak vy sám soutěže vnímáte? Jste soutěživý typ?

Nesoutěžení je lepší, protože člověk je volnější, není tak napnutý, lépe vnímá ostatní. Ale jinak rád soutěžím. Když jsme jeli na soutěžní přehlídku, tak jsme soutěžili a chtěli postoupit dál. Já se například nemůžu srovnat s tím, že Loutkářská Chrudim není soutěžní. Protože pro mě v ní je někdo doporučen nebo nominován na Jiráskův Hronov a na konci se dávají ceny. A pokud se udělají nějaká ocenění, je to prostě přehlídka soutěžní. Já osobně, abych chodil do soutěží, abych se s někým porovnával, já jsem lepší, ty jsi lepší, to ne. Ale přiznám se, že bylo velmi příjemné, když jsem na Hronově, neměl jsem tušení, že k tomu dojde, získal Zlatého Aloise. To je pro mě skutečně životní cena. Je to recese, je to sranda, je to cokoli, ale pro mě je to životní cena.

Vám se na Hronově dostalo i jiného ocenění. V roce 2002 jste získal Cenu Ministerstva kultury ČR. A já si vzpomínám na vaši velmi skromnou reakci. Dokonce jste říkal, že ji měl dostat někdo jiný...

Já si to myslím dodneška, protože těch lidí, kteří dělají krásné věci, je mnoho. Tenkrát to byl druhý ročník a byl jsem navržen ještě se Sašou Gregarem. A pocítil jsem velké zadostiučinění, že tu cenu Saša získal hned rok po mně. Těch lidí, kteří by si ji zasloužili, je opravdu hodně.

Nejste hrdý na to, co jste udělal a dokázal?

Já jsem toho zas tak nedokázal..., i když ty přehlídky tady jsou a lidé se tady schází... Ne, a jsem rád, že si to nemyslím. Občas člověk má takové ty velikášské myšlenky. Pravda je, že jsou okamžiky, když si říkám, tak tohle jsem dokázal, to se povedlo, teď mě může přejít autobus. To byly třeba okamžiky, kdy jsme s kluky něco dělali a dodělali, nebo se šudáky. Když teď bilancuji, uvědomuji si to štěstí, že ty cíle nebyly tak velké, a proto jsem je vlastně mohl překročit. A mě se těch věcí povedlo víc, kluci vyrostli a nikde nic nevykradli, nikoho nezabili. A v téhle době je to opravdu štěstí. Nebo, když jsme s kluky byli ve Španělsku, kam jsme se dostali s plzeňským Strípkem. Tak to jsou momenty, kdy si říkám, tak to je fajn, dál už nemusím... A člověk jde ještě kousíček dál...

Co si budete přát, až sfouknete svíčky?

Za prvé, svíčky sfoukávat nebudu, a za druhé, i kdybych je sfoukával, nebudu si nic přát. Já ta předsevzetí moc neumím asi proto, že vím, že bych se neposlech. Někteří říkají, že mám silnou vůli, protože jsem přestal kouřit. Ne, ono mi to jen přestalo chutnat (smích). Já věci dělám neplánovaně, i divadlo.

Rozhovor připravila
Simona Bezoušková

Josef Brůček v roli moderátora diskusního klubu Jiráskova Hronova. Foto: Ivo Mičkal.

Jiří Hlávka (vlevo) se svou ženou Marcelkou a Jaroslavem Vondruškou v inscenaci hry Otakara Starého Pekelný mariáš Divadelního souboru Vojan Libice nad Cidlinou. J. Hlávka si zahrál čerta Breptala a současně byl režisérem inscenace. Foto: Jaroslav Vondruška ml.

DRŽÍM PALCE VŠEM

Jiří Hlávka oslaví 31. března 2004 šedesátiny. A má za sebou život opravdu pestrý. Amatérské divadlo ho pohltilo už jako malého chlapce. Věnuje se i divadlu jednoho herce. Prošel mnoha zaměstnáními a několika soubory. Působil v Malém divadle v Setuže v Ústí nad Labem, v Chabařovickém souboru, 25 let setrval v karlovarském Děčku. Dnes žije se svou ženou Marcelou v Libici nad Cidlinou, kde spolupracuje s místním Divadelním souborem Vojan.

Co je u vás nového v životě soukromém i divadelním?

Život soukromý se velice zjednodušil tím, že jsme oba, tedy já a moje žena, vstoupili do řad důchodců, i když těch předčasných. Takže máme divadlo, divadlo... potom zahrádku (to hlavně já) a samozřejmě sebe. Ono se to u nás velice silně proplétá, protože přes divadlo jsme se poznali, veškerý volný čas mu již 28 let věnujeme a je nám dobře. Nedávno jsme v libickém Vojanu dokončili zkoušení a premiérovali francouzskou komedii Oskar Claudi Magniera v režii Jaroslava Vondrušky, kde si na množství textu ztěžovat nemůžu. Ted se stejným, nyní již mým domovským souborem začínám připravovat pohádku a pro divadlo jednoho herce si připravuji Dona Quijota. Neustále mě někdo v té roli chtěl vidět, ale žádný mi ji nenabídl. A neustále sedím nad Svatým komediantem Františkem, nádherná věc... těžká. A rádi bychom s ženou Marcelkou pro nás dva nějakou aktovku nebo i něco většího. Jak vidno, nenudíme se.

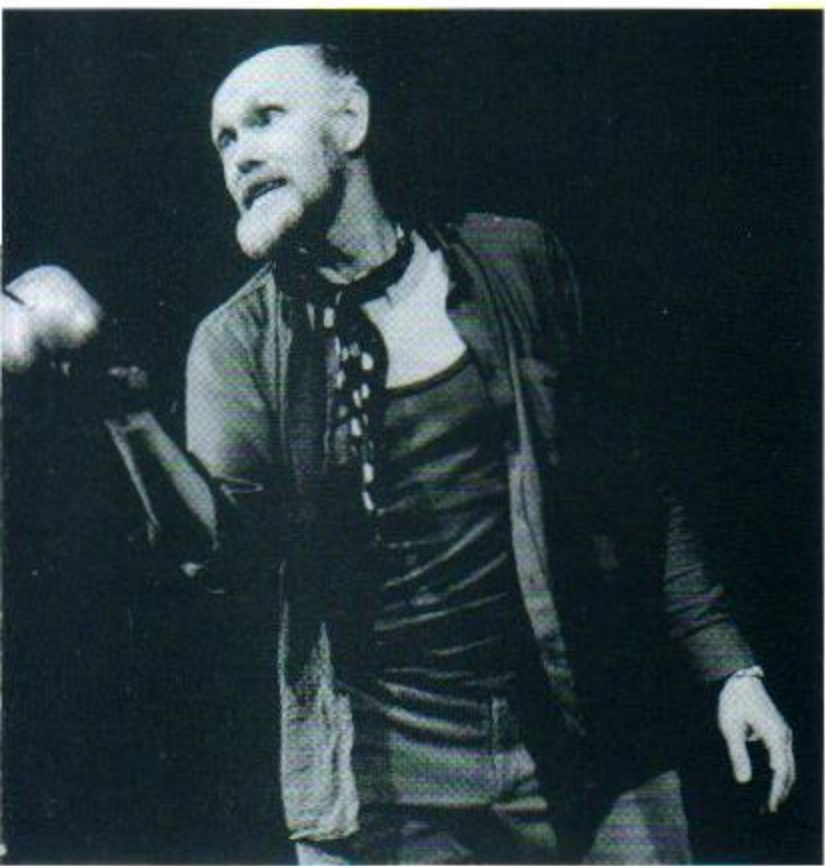
Na poli amatérského divadla se pohybujete již delší čas. Jak vnímáte jeho současný stav?

Ladislav Synek ve starofrancouzské frašce neznámého autora Mistr Pleticha. Divadelní spolek Žumbera z Plzně uvedl inscenaci této frašky i na plzeňském festivalu Divadlo na ulici. Foto: Hana Šíková.

Ladislav Synek v inscenaci hry Jana Krause Nahniličko. S monologem z téže hry byl oceněn i na Národní přehlídce divadelních monologů a dialogů Pohárek SČDO. Foto: Hana Šíková.

Jiří Hlávka patří k předním amatérským hercům, kteří se věnují tzv. divadlu jednoho herce. Snímek Pavla Štolla jej zachytil ve vlastní kreaci nazvané Cyrano a ...

Můj pobyt v amatérském divadle je velmi pestrý, neboť jsem do něj, jak jsem již kdysi líčil, vstoupil v šesti letech rolí, a to nelžu, Kláška v Lucerně. Od té doby jsem prošel, v rámci stěhování, několik souborů. Vždycky mě nesmírně těšilo pomýšlení, že všechny velké divadelní osobnosti měly více či méně něco společného s amatérským divadlem. A tak jsem i v dobách, kdy mnozí tvrdili, že nastává krize tohoto druhu seberealizace stovek a tisíců lidí, věřil v nezníitelnost nás správně praštěných. A dobře jsem činil, protože nejen, že ti nejlepší zůstávali, ale mnohé nové soubory vznikaly a vznikají. A to je moc dobře. Držím palce všem a mám je rád, ať jsou z Horní Dolní, či města velikého, hrají si na velké divadlo nebo jen tak pro radost. A současný stav jaksi kvalitativně?

Inu, jeden rok se urodí, až všichni zíráme, druhý rok zíráme taky, ale z důvodu opačného. Nejsme řemeslníci a nechťjme srovnávat nesrovnatelné. Ještě z jedné věci mám velkou radost. Z těch profesionálů, kteří, ač mají své práce nad hlavu, nás amatéry nepokládají za něco zbytečného a jsou schopni a ochotni říkat, že divadlo je pouze dobré a špatné. Za to jim tisíc díky a smeknutí klobouku z mé hlavy plešaté.

**Jak byste svůj dosa-
vadní život zhodnotil?**

Já bych ho zatím nijak nehodnotil. Jednak jsem na to ještě mladý, šedesátka není žádný věk a ještě toho mám, doufám, mnoho před sebou, tedy hlavně na divadelních prknech. Život lidský je tak složitý, že život člověka je proti tomu úplný... nic. Můj soukromý život byl krásný a je dál. Mám skvělou ženu, řadu dobrých přátel a rád všechny druhy počasí. A divadlo? Divadlo, to je... to je... Jak praví kronikář, Jean Froissart: „Slov je málo, slov je pár. Sedíte, koukáte do zdi a slovo nikde...“

**A jaké máte plány
do budoucna?**

Mám v plánu být tady do 96 let, takže je toho ještě mnoho. Podle mých přátel „z druhé strany“ se mám ještě mnoho co učinit, sdělit a povědět. K tomu mám v plánu být co nejvíce zdravý a mít se dobře ve skromném žití se svou ženou Marcelkou. A pracovat na zahrádce, malovat a psát a obdivovat přírodu a život ve všech formách a dobách. A dělat divadlo. Hodně a stále.

Rozhovor připravila
Simona Bezoušková

PŮL STOLETÍ U DIVADLA

Hezký dárek ke svým sedmdesátinám si nadělil amatérský divadelník **Ladislav Synek z Plzně**. V měsíci lednu potěšil své příznivce benefičním představením nazvaným Večer plný divadla. Představil se v několika naprosto odlišných rolích, ať už v Čechovově Medvědovi, kramářské písni, ukázce ze Strakonického dudáka nebo v absurdní komedii Jana Krause Nahniličko. Láďa Synek je duševně mladý člověk, protože kromě klasických rolí rád přijme i roli ve studentském představení Antidivadla.

Dlouhá léta byl vedoucím, režisérem a hercem Činoherního amatérského souboru v klubu železničářů DAS. V roce 1994 se aktivně podílel na přípravě velkoryh na plzeňském náměstí Saracénský čert. Tehdy byl založen divadelní spolek Žumbera, který dodnes Ladislav Synek vede. Nebrání se ani spolupráci s jinými divadelními soubory např. s Jezírkem pohostinsky vystupuje na Křimických divadelních slavnostech.

Dodnes ho můžete vidět v absurdní komedii Jana Krause Nahniličko v roli Třetího. Jeho herecký výkon ocenil sám autor hry, když mu nabídl roli ve svém filmu Městečko.

Ládovi Synkovi přejeme ještě mnoho krásných divadelních rolí i filmových nabídek.

Hana Šíková

Fotografii z inscenace aktovky A.P. Čechova Námluvy z roku 1994 připomínáme jubileum Miroslava Rady, známého ze souboru Máj a dalších pražských souborů. Dne 28.3. oslaví 75. narozeniny. Na snímku je v roli Lomova spolu s Jaroslavou Mikešovou (Natálie). Jejich herecké mistrovství slavilo úspěch na nejrůznějších divadelních přehlídkách včetně Jiráskova Hronova, Mezinárodního festivalu seniorského divadla v Hannoveru aj. Foto: Archiv AS.

MILOSLAV DISMAN VE STOLETÍ DÍTĚTE

27.4.1904 – 21.4.1981

Je skoro symbolické, že rok před narozením Miloslava Dismana vyšla německy kniha švédské pedagožky Ellen Keyové *Století dítěte*, která dala 20. století symbolický název. V díle Keyové i dalších reformátorů první třetiny 20. století byl položen základ k zvratu nazírání na dítě a školu. Psalo se tehdy o „brutálním potlačení potřeb dítěte po pohybu a činnosti“, o škole jakožto „neproniknutelné houšti hlouposti, předsudků a omylů“, o „smrtných nepřátelích dětství“. Za sto let vznikla Charta práv dítěte a řada institucí na ochranu dětí. Z dětství jakožto čekárny na dospělost se stala svébytná etapa lidského života, školství se posunulo (byť stále ještě ne ve všem všudy u nás) od encyklopedismu znalostí k činnosti a

Miloslav Disman v rozhlasovém studiu 12. března 1941. Foto: Archiv Českého rozhlasu.

ke schopnosti vědomosti prakticky užívat, od autoritativnosti k partnerství, od memorování k tvořivosti... A také vznikla dramatická výchova jakožto cesta k rozvoji osobnosti dítěte. Na tom všem se výrazně podílel Miloslav Disman.

Narodil se v Bělé pod Bezdězem, po studiích na gymnáziu se stal učitelem a v letech 1922 - 1930 učil na školách v Boru u České Lípy, v Bezdězi, v Dolní Poustevně, s dětmi však pracoval již od svých patnácti let. Od roku 1930 žil v Praze a učil na reformní škole v Křesomyslově ulici v Nuslích, kde založil recitační soubor, ale také psal učebnice matematiky. Současně pracoval v Československém rozhlase, kam také brzy převedl svůj soubor a na podnět Vladislava Vančury jej pojmenoval Dismanův dětský rozhlasový soubor (DRDS) a který vedl až do roku 1969, kdy odešel do důchodu.

Podílel se na řadě aktivit v oblasti dramatické výchovy a dětského divadla, ve válečných letech vedl Divadlo broučků v Umělecké besedě na Malé Straně (významná byla zejména inscenace *Karafiátových Broučků*, která dosáhla 332 repríz), vytvořil impozantní plán ÚSUM (= Ústřední studovna umění pro mládež), dodnes nedosažitelný a velmi inspirativní ideál komplexního pohledu na umění pro děti a s dětmi, na přelomu 50. a 60. let stál u zrodu literárně dramatických oborů LŠU, nynějších ZUŠ, spoluzakládal ASSITEJ - mezinárodní organizaci divadla pro děti. A ještě počátkem 70. let, už dost nemocný, byl členem porot prvních přehlídek dětského přednesu ve Svitavách a dětského divadla ve Žďáru

nad Sázavou a v Trnavě, jejichž pokračováním je dnes Dětská scéna v Trutnově. V téže době také napsal svoje klíčové dílo - *Receptář dramatické výchovy*, obsahující zásobník jeho metod, her a cvičení, jak je vytvořil za půl století své činnosti s dětmi.

Nejpozoruhodnější na Dismanově životě a tvorbě je fakt, že jeho zásluhou je dramatická výchova u nás jedním z mála, ne-li jediným oborem, kde reformní pedagogika „přežila“ jak nacistickou, tak komunistickou totalitu v nazírání na školu a výchovu. Bylo to možné nejspíš proto, že od 30. let provozoval svou práci v prostředí Rozhlasu, kam nedolehly pedagogické diskuse a zásahy proti pedocentrismu a reformnímu hnutí. V tomto prostředí mohly určité principy přežít díky tomu, že byly vnímány jako specifika umělecké oblasti. Tento mechanismus dobře fungoval, jak sama ze své praxe vím, i v 70. - 80. letech v rámci Pionýrské organizace: naše činnost se v očích i těch nejsekýrnickějších soudruhů jakoby vymykala z tehdejších principů působení na děti.

Neméně důležité ovšem je i to, že i když dramatická výchova, zejména od roku 1990, velice pokročila a rozvinula se jak v šíři svého uplatnění (školy mateřské, základní, střední i vysoké), tak v různosti metod a postupů, Dismanova metodika a jeho pracovní postupy, obsažené v jeho *Receptáři*, stále nejsou mrtvé a stojí za pozornost současných vedoucích souborů a kroužků i učitelů. A ještě pozoruhodnější je, že jeho idea ÚSUM je stále ještě hudbou budoucnosti, možná dokonce nedozírná.

Století dítěte je v české dramatické výchově stoletím Dismana. Snad se v tom novém dočkáme, že se i školství dostane aspoň na úroveň začátku toho minulého.

Eva Machková

Miloslav Disman připravil se svým rozhlasovým dětským sborem ve spolupráci s Intimním divadlem Praha v letech 1942 - 44 čtyři inscenace. Nejúspěšnější byli s 332 reprízami *Karafiátovi Broučci* v dramtizaci Míly Koláře. Foto: Archiv Miloslava Dismana ml.

BYL VŠUDE A DOBŘE

PhDr. Otto Roubínek by se 20.3.2004 dožil sedmdesáti let. A je opravdu velká škoda, že se tak nestalo. Jako divadelní vědec, dramaturg, herec, pedagog a především jako přítel schází mnoha lidem. Osobně jsem PhDr. Roubínka neznala, ale zaujalo mě, kolik lidí na něj stále vzpomíná a vypráví o něm. Proto jsem se vydala na DAMU za profesorem Ivanem Vyskočilem, kterému jeho „Oták“ obzvlášť chybí.

Jak jste se s PhDr. Roubínkem vlastně seznámili?

V roce 1957 jsem na DAMU působil jako nově příchozí pedagog a on byl ve čtvrtém ročníku. Tak jsme se seznámili, ovšem s tím, že ze školy už odcházel. Ostatně i já jen co jsem přišel, jsem byl na odchodu. Ale potom jsem se s ním setkal po jeho příchodu do Prahy, když pracoval v Lyře. A začali jsme spolu znovu kooperovat. Později Otas přešel do Divadelního ústavu a potom se mi podařilo přelanařit ho do školy, kde jsem vedl dramaticko-literární oddělení. A byl jsem velice rád, že se mi to podařilo. Ostatně už předtím jsem ho trošinku získal jako partnera pro jeviště. To je to moje soubytí s Otákem.

Jaký byl člověk?

Byl to člověk nesmírně citlivý, otevřený rozpravě, diskusi, to znamená otevřený názoru toho druhého. Ale zároveň měl velmi vyhraněný vlastní názor, čili „pravdu chraň, ale pravdu každému přej“. To byl velký moment Otákovy vzdělání a ducha zároveň. Byl velice přátelský, společenský, partnerský. Pro mě bylo vždycky velice rozradostňující uvědomit si, kolik toho ten chlapec dokázal přijmout, kolik toho dokázal stihnout. Byl všude a vždycky dobře.

PhDr. Roubínek působil mimo jiné i jako porotce na amatérských divadelních přehlídkách. Jaký byl?

Ano, působil jako porotce na těch řekněme finále. A dílem byl naprosto špičkový, právě pro tu schopnost pochopit a všimnout si, co je otázkou. Co je tím momentem, který, když bude zodpovězen, případně rozlousknut, pomůže těm dotyčným kvalitně pokračovat. A to je ta velká kvalita porotce, neposuzovat, jenom nehodnotit, ale dokázat pochopit a poznat v čem je kvalita a jak může pokračovat. Většinou je porotování formální, ale to, co je v tom tvořivé, je právě toto. A aby všechny ty soutěže, přehlídky měly smysl, musí tam být právě moment otevírání, nadechnutí a perspektivy, které musí přinést porotce jako partner. A to ten Oták byl.

Jakým vám byl partnerem na jevišti?

Výborným. Musím říct, že výborným. Protože co ten vydržel... Ale hlavně také sám velmi tvořivě a osobitě dokázal velmi mnoho zpracovat. A jak jsem se radoval z převratu, tak jsem zároveň litoval, že ta naše soustředěná spolupráce tím pádem zcela přirozeně skončila. A také měl nesmírný zájem účastnit se na jiných dílech. Sám jsem s ním chtěl pokračovat ve spolupráci tady na škole a podařilo se mi to jen velmi částečně, protože on byl nadšený pro velké divadlo. Jak sám říkal: „Když cítím šmínky, přicházím o soudnost.“ Tak takový byl doktor Roubínek.

Jaký byl PhDr. Roubínek jako přítel?

Jeho přátelství, takové to základně lidské mělo velký vliv na druhé, ať už to byli takoví divadelníci jako režisér Rajmont nebo přítel prof. Srba. Jeho vliv a schopnost podněcovat diskuse byly naprosto jedinečné. Dneska takový kalibr intelektuálního zájmu není, bohužel. Přesně neznám ta nešťastná data, ale myslím, že je to už osm let, co tu není. A je to cítit, velmi schází... tady na té škole, na její přestavbě zejména. Byl to jeden z těch, na které by se dalo přímo spolehnout. Když vám to povídám, všechno se mi znovu vybavuje a dojí má mě a zaskakuje tato nepřítomná přítomnost.

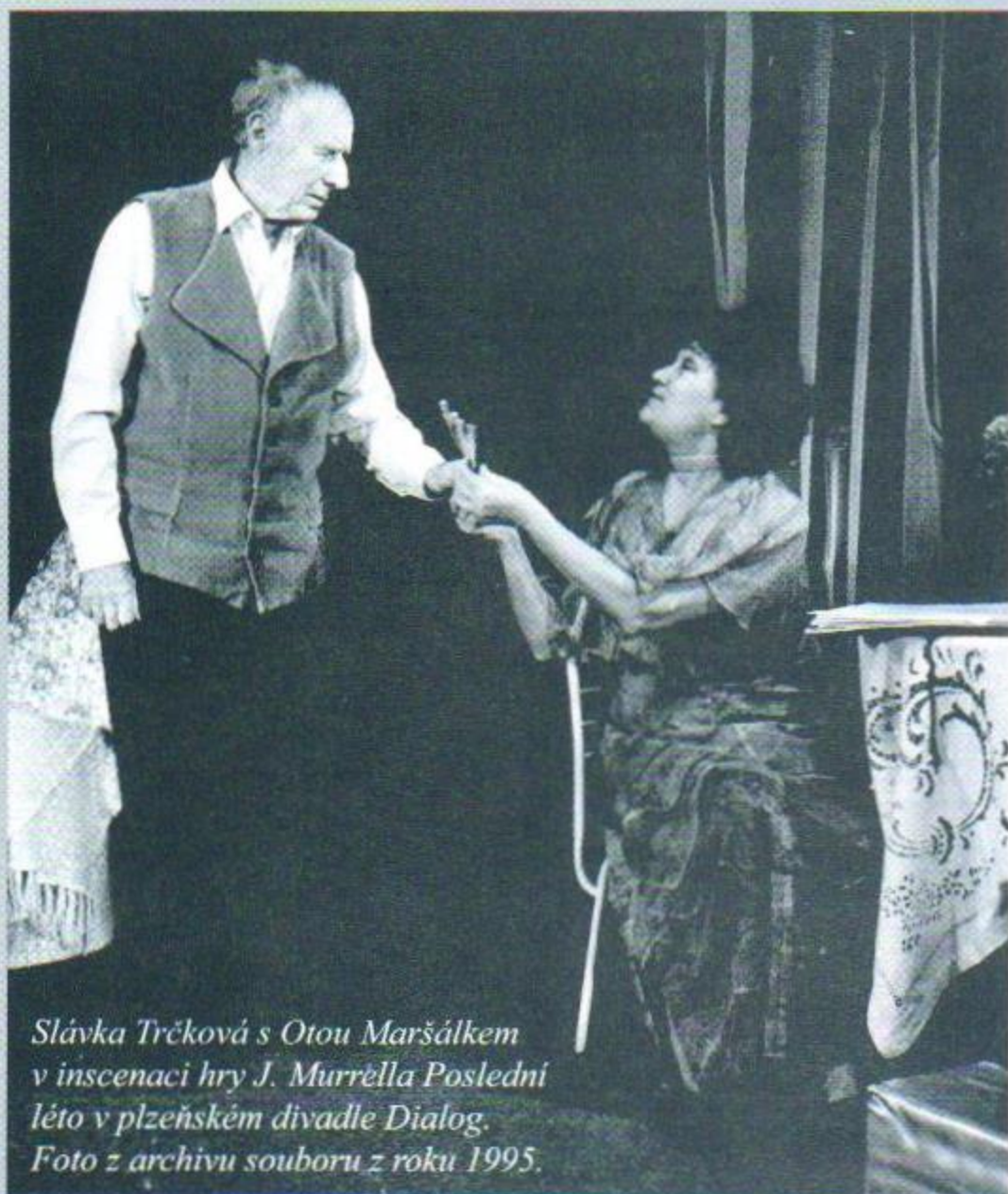
Rozhovor připravila **Simona Bezoušková**

PhDr. Otto Roubínek na divadelní přehlídce Erbenův Žebrák v roce 1988. Foto: Archiv Milana Strotzera.

NEDOŽITÉ JUBILEUM SLÁVKY TRČKOVÉ

Kdykoli zajdu na představení plzeňského Divadla Dialog a posedím pak v debatě nad sklenkou vína s tímto souborem, pravidelně padne v průběhu večera řečnická otázka, položená některým z jeho členů, co by tomu asi řekla Slávka Trčková? Je to zvláštní, ale odkaz někdejší umělecké vedoucí tohoto divadla, citlivé režisérky a vynikající herečky, která Dialogu věnovala bezmála padesát let svého tvůrčího života, v Plzni stále žije. Soubor se od doby jejího „odchodu na věčnost“ proměnil, divadlo bylo donuceno přestěhovat se na jinou adresu, řada z mladších kolegů se rozeběhla do divadel po celé republice, její duch však ve zdech Dialogu i v nových poměrech přetrvává. A je to dobře. Připomeňme si dnes alespoň, že Vítězslava Trčková by se letos 26. dubna dožila pětasedmdesáti let. Vzpomínáme. (vg)

Slávka Trčková s Otou Maršálkem v inscenaci hry J. Murrèlla Poslední léto v plzeňském divadle Dialog. Foto z archivu souboru z roku 1995.

V DRAMAŤÁKU S MILADOU

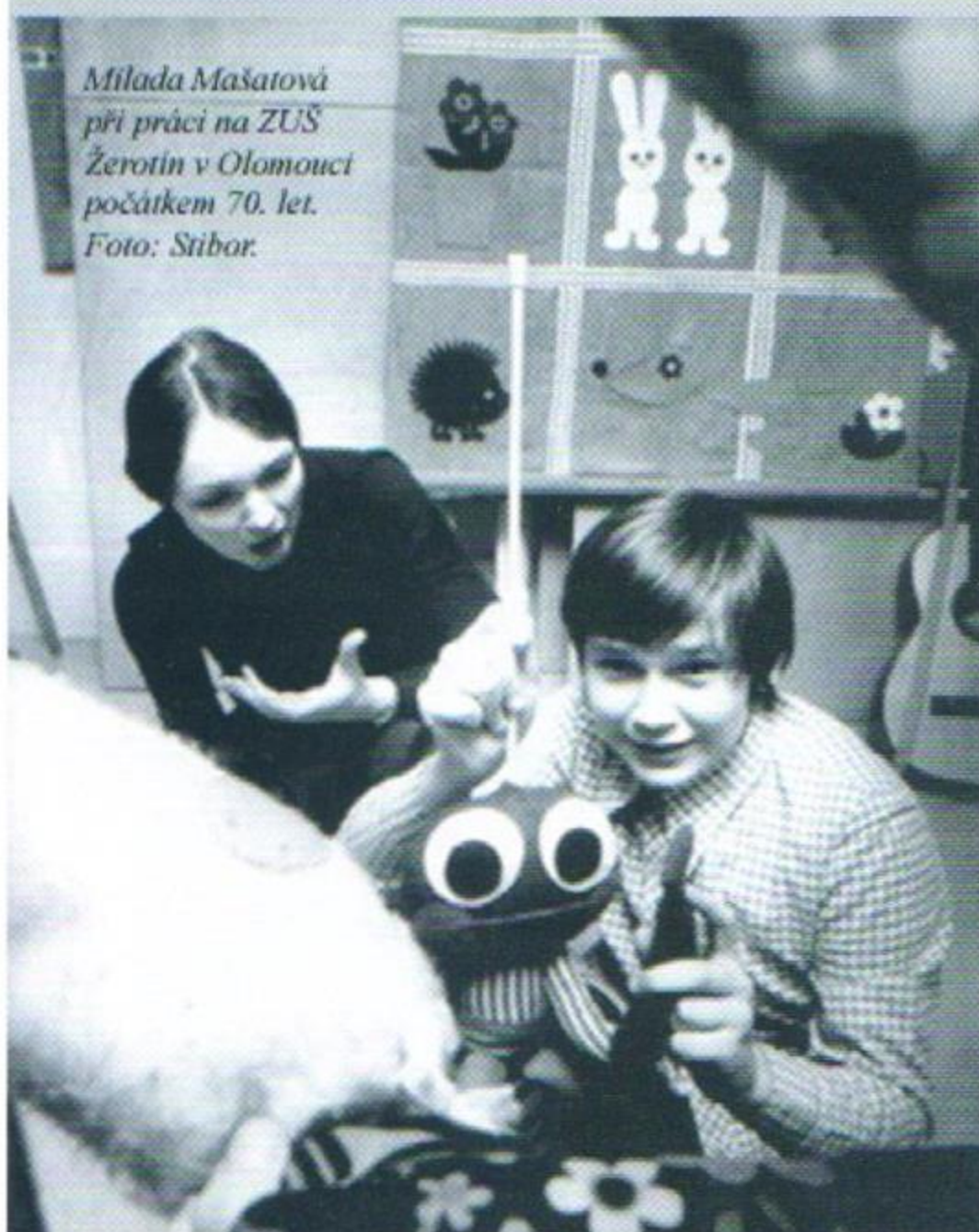
Měl jsem to štěstí chodit v Olomouci do „dramatáku“ k **Miladě Mašatové** v době její největší dramatácko-loutkářské slávy. Hráli jsme upravené Feldekovy pohádky o Sněhurce a Růžence, Bajky v úpravě paní Provazníkové, Mikulkova Tři prasátka. Díky Miladě jsme podvědomě cítili, co je to jinotaj a metafora, a vůbec jsme neměli pocit, že hrajeme divadlo dobré „jen“ pro nějaká děcka. Před každým představením jsme měli vlastní rituál – Milada nám říkala nový fór. To uměla skutečně skvěle a nepamatuji se, že by se opakovala. Jeden z nejlepších z té doby ... přijde žabička k doktorovi s ponožkou na hlavě a doktor jí říká: „Chudáčku, proboha, kdo ti to udělal, ty lidi jsou dnes krutí“, žába nato odpoví: „Mlč, ty sráči! Tohle je přepadení!“

Když jsme byli ještě starší, Milada pro nás uměla zprostředkovat „zážitek umění“. Dělala to velmi jednoduše a zábavně. Bavila se s námi o tom, co bavilo ji samotnou, co ji samotné připadalo zrovna pozoruhodné. Dostávali jsme od ní typy do filmového klubu i na divadelní inscenace hrané všude v republice. Moc dobře se s ní „filozofovalo“, to jsme si připadali hodně důležití. Pamatuji se, jak jsme jednou rozebírali Felliniho film *A loď pluje*. Uměla poskytnout klíč k tomu, jak vnímat dobrý kumšt. Všichni jsme zírali, kolika podstatných věcí jsme si nevšimli, cítili jsme, že jsme film pochopili jen z části. Šli jsme na film podruhé. Jak důležité bylo pro nás povídat si s dospělým o zážitku spojeném s uměním, to jsme pochopili až mnohem později ... až jsme dokázali rozlišit plytkost a povrchní efekt od skutečné katarze.

Milada byla osobnost, která řídila divadlo ve všech směrech. Její „magie práce s dětmi“, spolupráce s Richardem Pogodou na skvělé muzice k inscenacím, stejně jako s Jitkou Tláskalovou na scénografii, umožnila vytvořit svébytné a hodnotné divadelní tvary, přestože byly hrané „jen“ dětmi na prahu puberty. Když jsme dorostli a od Milady odešli, najednou bylo pro nás velmi těžké dělat divadlo samostatně. Ne všichni dramatáku propadli celoživotně, ne všem se chtělo dělat v divadle něco jiného, než „být u Milady v loutkáři“. Ale všichni jsme teď díky Miladě bohatší o schopnost užít si dobrý kumšt. Díky, Milado.

Milada Mašatová by se letos v únoru dožila sedmdesátky.

Pavel Němeček

Milada Mašatová
při práci na ZUŠ
Žerotín v Olomouci
počátkem 70. let.
Foto: Stibor.

JOSEF DOLEŽAL

SE OSMÉHO KŘÍŽKU

NEDOŽIL

Kdo by neznal populárního Pepíčka Doležala, „tátu ochotníků“ z Děčína! V plné duševní svěžesti se chystal v březnu oslavit své osmdesátiny a my, jeho nejbližší kamarádi, jsme, věřte, plánovali oslavu opravdu velikou. Jenže Josefovo srdíčko nevydrželo. Přichystalo mu v sobotu 31. ledna 2004 konec rychlý, bezbolestný a důstojný, ale přes to všechno konec. K Pepíčkovu pohřbu v pátek 6. února se sjely stovky lidí z celé republiky. Ano, divadelní obec v něm ztrácí osobnost, jakých je málo.

Josef Doležal se narodil 20. března 1924 ve Vídni v rodině tajemníka odborového svazu kovodělníků a předsedy jednoty českých krajanů. O divadelních aktivitách svého otce se ovšem dověděl až z fotografií, které zdědil. K divadlu jej přivedla maminka, a to k loutkovému.

Josef Doležal (vpravo) ve své nejúspěšnější inscenaci z roku 1968 – Pavel Landovský: *Hodinový hoteliér*. V režii Josefa Doležala byla uvedena v roce 1971 na Jiráskově Hronově. Foto z pozůstalosti J. Doležala.

Poprvé Josef účinkoval v loutkové hře v roce 1933 ještě ve Vídni. O rok později se rodina přestěhovala do Ostravy a tady se Josef zapojil do aktivit divadla ve Vítkovicích, kde hráli loutkové divadlo, pro něž napsal osm her. Pak došlo i na estrádní besídky a posléze různé divadelní dramatizace, kde hrál a režíroval už jako sedmnáctiletý kluk.

Pro své veřejné působení ve Vítkovicích byl Josef uvězněn. Důvod? Ilegální protihitlerovská činnost. Vystřídal pak na řadu let několik věznic – polskou Wroclaw, německé Sigmar, Drážďany a Radebeul.

V roce 1945 se vrátil do Ostravy a pracoval jako tajemník svazu mládeže. Z titulu této funkce se stal zřizovatelem profesionálního Divadla mladých v Ostravě, kde sám rovněž působil. V září 1946 nastoupil základní vojenskou službu, v níž se pochopitelně také věnoval divadlu. Po vojně se stal pracovníkem ve školství a začal se „toulat“ po různých školách v přírodě – Lipová u Šluknova, Jimramov u Poličky, Krompach, Jetřichovice, pracovní nevynechal ani Prahu. Všude hrál a hlavně režíroval. Tento stěhovavý život, jímž naplnil znamení Ryb, ve kterém se narodil, trval do roku 1959. Tehdy přišel do Děčína, kde žil až do své smrti. Nastudoval nesčíslné her, pracoval s řadou souborů ve městě a vždycky si ještě našel čas a hostoval či alespoň radil souborům v širokém okolí. Přesný počet inscenací, v nichž působil, ani neznal, ale rozhodně jich režíroval přes sto deset a zhruba v polovině tohoto počtu zároveň hrál.

V srpnu 1968 spoluzakládal Svaz českých divadelních ochotníků, v jehož vedení byl až do smrti. Od roku 1990 do roku 1999, tedy tři funkční období, pracoval jako předseda svazu.

Sklízel samozřejmě také divadelní úspěchy. Jeho nejúspěšnější inscenací byl *Hodinový hoteliér* se souborem Mikrofór Děčín, s nímž postoupil až na Jiráskův Hronov a zde obdržel cenu jak za herecký výkon, tak za režii.

Neznámý na prknech, která znamenají svět, nebyl ani v poslední době. V roce 1989 zvítězil soubor Karel Čapek Děčín v jeho režii na národní přehlídce z děl bratří Čapků ve Štramberku s inscenací Čapkových povídek. V polovině 90. let obdržel Josef v rámci Libochovického divadelního léta cenu Lothara Sedláka za celoživotní práci pro amatérské divadlo. Na přelomu tisíciletí slavil úspěchy na národních přehlídkách s inscenacemi jednoaktových her Čapka a Feydeaua, vždy jako režisér. V roce 2000, ve svých 76 letech, vyhrál soutěž O pohárek SČDO, a to v dialogu. V roce 2002 mu byl udělen Zlatý odznak Josefa Kajetána Tyla za přínos ochotnickému divadlu, jemuž věnoval vlastně celý život. Do posledních chvil byl kolegům nápomocen dramaturgicky i režijně, obrovskou jeho zásluhou je zpracování anotací pro děčínskou knihovnu divadelních textů.

Josef Doležal. Foto: Pavel Lukeš.

Věru, nerodí se příliš takových Josefů Doležalů. My, kdo jsme jej důvěrně znali, jsme pyšní, že jsme patřili k jeho přátelům a mohli vedle něho i hrát. Spolu s Krameriem dodejme, že žádná smrt není zlá, předchází-li jí život dobrý. Nezoufejme tedy, přestože nám Josef bude moc a moc chybět, vždyť se toho chystal udělat ještě tolik! Avšak on sám nechtěl, abychom plakali, ale abychom se měli k dílu se stejnou poctivostí a optimismem, jaké sdílel. Slibme mu to.

Za SČDO Pavel Panenka

O ZDROJÍCH

DRAMATURGICKÉ INSPIRACE

NA STRÁNKÁCH AMATÉRSKÉ SCÉNY

A O TOM, CO CHYSTÁME DÁL

Časopis Amatérská scéna (Ochotnické divadlo) se po celou dobu své existence věnoval otázkám dramaturgie divadelních souborů. Vezmete-li do rukou současná, starší i nejstarší čísla časopisu, vždy v nich naleznete rubriku podobné té, kterou nyní pojmenováváme Dramaturgický pozorník. Dramaturgickou inspiraci lze však čerpat i v jiných částech AS, přinejmenším v těch, kde se autoři zevrubněji věnují divadelním přehlídkám a inscenacím na nich uvedených. Pro potřebu redakční práce, ale i činnosti IPOS-ARTAMA, které ji přesahují, jsme poříдили rešerši dramaturgických zdrojů našeho časopisu. Věřte - nevěřte za období let 1955 – 2003 jsme vytěžili 3121 položek odkazujících k dramaturgii.

Celá dlouhá léta, až po počátek 90. let minulého století, mělo divadlo svůj generální zdroj pro šíření textů divadelních her v Divadelní a literární agentuře (původně v Československém divadelním a literárním jednatelství) DILIA. Ten byl vydatně doplňován edicí Orbisu, nicméně v časově nepříliš rozsáhlém období. Politické a ekonomické změny tento stav proměnily. Neexistuje již jeden ústřední vydavatel, jedna základní edice, nýbrž je třeba hledat u různých paralelně existujících a proměňujících se subjektů šíření divadelní literatury.

Amatérská scéna se pokouší postupně mapovat a představovat zdroje, z nichž lze čerpat pro dramaturgii amatérského divadla. V roce 1996 poukázala na proměněné možnosti Dilie a současně na kvalitní českou dramaturgii, která byla v období před listopadem 1989 upozadována či pomíjena vůbec. Zdrojem zde byla ediční činnost IPOS-ARTAMA, v rámci níž vyšel třídílný katalog českých divadelních her. Impulsů tohoto zaměření se dostávalo čtenářům AS od

roku 1996 do 4. čísla ročníku 1998. Poté se časopis snažil představit možnosti divadla pro děti prostřednictvím synopsí her z katalogu ASITEJ, obsahujícího příspěvky nejrozličnějších národních dramatik z celého světa (AS 5/1998 – 2/1999). Dále se AS zaměřila svými dramaturgickými pozorníky na produkci Divadelního ústavu v Praze, zejména na jeho edici Současná hra (AS 3/1999 – 6/2001). Následovalo poukázání na zdroj časopisecký, konkrétně na Svět a divadlo (AS 1/2002 – 1/2004). V AS 5/2003 na Divadelní revui. Zájemci o jednoaktové hry mohli čerpat z dramaturgického pozorníku v AS 5/1999.

Dosud převažovalo zaměření na dramaturgii současnou, namnoze na skutečné novinky.

Co chystáme dál?

Aniž bychom opouštěli záměr seznamovat amatérské divadelní tvůrce se současnou dramaturgií, připravili jsme pro ročník AS 2004 šestidílný seriál nazvaný **Václav Kliment Klicpera neobjevený**. Rádi bychom se věnovali Klicperovu dramatickému odkazu, který naše divadelní soubory neprávem opomíjí ku škodě své i svých diváků. Ve snaze vytěžit z Klicpery co zůstalo zasunuto a stálo by za to uvést ve známost a potažmo v život na jevišti, jsme hledali milovníka a znalce Klicperova díla, který by se takového úkolu ujal. Nasměroval nás PhDr. Vladimír Justl, a to dobře. Autora pro náš dramaturgický seriál jsme objevili v **Přemyslu Rutovi**.

Nechť vás oněch šest zastavení Přemysla Ruta s Klicperou inspiruje a ponouká k divadelním činům, k objevování dosud neobjeveného, k docenění dosud nedoceneného.

Milan Strotzer

Přemysl Rut (nar. 10.3.1954) vystudoval činoherní režii, které se v letech 1980 – 84 věnoval zejména ve Slovákém divadle v Uherském Hradišti, kde také vedl kabaretní Malou scénu. Spolupracoval s Ivanem Vyskočilem a dalšími osobnostmi českého autorského divadla. Po zákazu hradištského kabaretu se vrátil do Prahy, kde učil na hudebně-dramatickém oddělení konzervatoře (1984 – 1990), s přáteli provozoval Malé české divadlo (1986 – 90) a s Karlem Krausem,

Václavem Havlem aj. spoluredigoval samizdatovou revui O divadle (1987 – 90). Po převratu byl redaktorem Literárních novin, od roku 1993 má svobodné povolání. Vydal knihy Menší poetický slovník v příkladech, Náměsíčný průvodce Prahou, Žádné tragédie a spoustu dalších. Kromě toho se podílel v Českém rozhlasu na mnoha pořadech literárních, hudebních i dramatických včetně šesti rozhlasových her, které obsahuje svazek Šest nepůvodních rozhlasových her vydaný Větrnými mlýny v roce 1998.

(Heslo je převzaté z webových stránek nakladatelství Větrné mlýny Brno.)

V.K. KLICPERA

NEOBJEVENÝ

„Poezie domácí potřebovala kromě národních živlův také ty živly, které hýbaly ostatním světem. Jenom tak bylo jí lze vystoupiti ze své obmezenosti. Které byly ty živly? A kdo je uvedl do poezie české? Na tyto dvě otázky díme dnes dvě krátké odpovědi. Byla to romantika. A romantiku do literatury básnické uvedl k nám Karel Hynek Mácha,“ praví pan profesor Kořínek v Pražských novinách roku 1854.

S jakými asi pocity četl tu stať (četl-li ji vůbec) jiný, nedávno penzionovaný gymnaziální profesor Václav Kliment Klicpera? My ovšem dnes čteme podobná tvrzení v každé čítance jako samozřejmost.

Snad to souvisí s lidskou tendencí kompenzovat nepochopení dodatečným kultem, neuváženou kritiku stejně zbrklou nekritičností. Příkladem poskytuje už jen české prostředí tolik, že by se z nich daly sepsat kulturní dějiny. Zmizení Klicpery ve stínu Máchově je však zvlášť politováníhodné, protože v jeho

důsledku neumíme Klicperu číst ani tehdy, když si ho náhodou všimneme. Zatímco u nás žije souvislá máchovská tradice autorská a interpretační (dokonce v dvojím smyslu: hereckém i esejistickém), Klicpera bývá jen vždy znovu „objeven“, zpravidla jako komediograf. Vlna zájmu se však vždycky převalí dřív, než k nám stačí donést „Klicperu celého“, čímž nemyslím každou hříčku či deklamovánku, které se kdy dopustil, ale všechny vrstvy jeho autorské osobnosti: zejména humor, filosofie (zde spíš religiozitu) a ovšem jazyk, řeč.

Mácha samozřejmě Klicperu znal. Osobně se seznámili právě na zkoušce Klicperovy komedie Divotvorný klobouk roku 1835 (půl roku před vydáním Máje). Čtenářem Klicperovým byl však Mácha už koncem let dvacátých: „Ze spisovatelů českých,“ vzpomíná Karel Sabina, „vábil jej v tu dobu nejvíce Klicpera, jehožto obrazivost, půvabný rozmar a opravdu český ráz na našeho básníka nejvíce působily. S velikým zalíbením četával Soběslava, více ale miloval Klicperovy povídky“ (Spisy KHM, Díl první, Úvod povahopisný, 1845).

Šest kapitol (chcete-li setkání s V.K. Klicperou), které v tomto ročníku Amatérské scény Klicperovi věnujeme, je koncipováno tak, aby byla patrná jasnozřivost, s níž dramatik vytušil nejen nadcházející romantismus, ale i životní pocity a témata, jejichž přítomnost si české divadlo uvědomilo mnohem později, hluboko ve století dvacátém.

KAPITOLA PRVNÍ: LOKETSKÝ ZVON

Osoby: Hrabě Loučinský, pán na Loučíně, blíž loketského hradu; Krokovín, z jeho bratra syn; Bolemil, jeho panoš; Svatava, dcera polesného z loketské obory; Sokolík, mladý lovec; Loketský hradní; Starý myslivec; Kolouš; Hlásník; Dívka. Žoldnéři, lid.

Dějiště: Les pod loketským hradem, síň na hradě loučinském, vězení, hraběcí pokoj, les a skalina na jiné straně pod loketským hradem, vnitřek hradní věže.

Už úvodní scénická poznámka působí jako popis romantického obrazu: „Les, nímž běží cesta. Uprostřed stojí vysoký kříž a před ním klekadlo. Vzadu za vysokým stromovím jest viděti věž Loketského hradu. Nablízku slyšeti, an Ohře s velikým jekotem utíká. Vpravo, nedaleko klekadla, stojí pařez, na kterém starý myslivec sedí, od kříže jsa odvrácen a hlavu maje sklopenou k zemi. První soumrak.“

O loketskou krásku Svatavu intrikánsky (prostřednictvím svých tajných posílů) usiluje synovec loučinského hraběte Krokovín. Svatava však už nápadníka má: Bolemila - pohříchu rovněž z Loučína, jehož vyslanci nejsou na Lokti vítáni. Při jednom z tajných dostaveníček v loketské oboře zpívá Svatava Bolemilovi strašidelnou píseň o loketském zvonu. Je to vlastně pověst o krutém hradním pánu Šerobydovi, který týral poddané a svolával na ně hromy a blesky, až se míra dovršila a blesk uhodil do hradní věže, roztavil zvon a Šerobyda zahubil. Jeho duch bude kolem Lokte strašit tak dlouho, dokud rozlitou zvonovinu nepozvedne nevinný jinoch. Ten happy end je ovšem nepravděpodobný, neboť „Není člověk bez poškrvny, / křehký jest nám smysl dán; / myšlenka nám mysl zčerní, / Bůh jest slovem rozhněván!“

Milenci se rozloučí, vzápětí se však Bolemil dozvídá od starého myslivce, že lovec Sokolík ulovil medvěď, jehož rozzuřená matka teď „jako zlá saň po oboře větrí“. Vběhne-li jí Svatava v cestu - „Bolemil vytasí meč a zmizí v lese, aby svou milou zachránil, i „kdyby ta příšera v každém drápu dýku a na každém zubu devaterou smrt měla!“

Ta noc je dramatická i na Loučíně: kdosi přepadl v ložnici hraběcího synáčka Jaromíra a pokusil se ho zavraždit. Hrad je vzhůru, pátrá se po vrahovi, a když se posléze vrátí Bolemil v šatech potřísněných krví, upadne pochopitelně v podezře-

ní. Je uvržen do šatlavy dřív, než se dozví, co měl vlastně spáchat.

Zde, na konci prvního dějství, se vynořuje téma příběhu: křivé obvinění, nařčení nevinného. Během druhého dějství pokouší se Bolemil, ale také Svatava a Sokolík dokázat Hraběti, že Bolemilova vina není tak nepochybná, jak se v první chvíli zdálo. A protože Krokovínovi čím dál křečovitěji záleží na tom, aby byl Bolemil potrestán bez dalšího zkoumání, stává se postupně podezřelým sám. Zviklaný hrabě svěří nakonec případ Božímu soudu: Bolemil i Krokovín mají pozvednout rozlitý loketský zvon. Nevinnému se to přece musí podařit.

Ve třetím dějství tak hra, které dal Klicpera podtitul dramatická bajka, roste v dramatickou legendu, žánr v novodobém českém divadle vzácný.

Krokovín se nejprve pokusí Božímu soudu předejít podvodem: najme několik žoldnéřů, kteří mají slitinu přenést na břeh Ohře, odkud ji Krokovín chce „srazit do vln“ tak, „že se - dokud zvony zvoniti budou - nevyreje na světlo ven!“

Stane se, když se však Krokovín vydá bezstarostně na Loket, potká starého myslivce (z úvodní scénické poznámky), který v něm pozná žoldnéřova syna, kdysi podvrženého do hraběcí kolébky. Krokovín by rád myslivce za to odhalení proklál mečem, ale nejde to: myslivec je Šerobydův duch a jako duch také zmizí.

Ještě horší překvapení čeká Krokovína na loketském hradě: rozlitý zvon je opět na dně věže, kam se kdysi zřítíl zasažen bleskem. „Ne! Na tento boj jsem nebyl připraven!“ zděsí se Krokovín, zatímco „na hradě bije dvanáct hodin, víchř bouří, hřímání a blýskání roste.“ Pak Bolemil, složiv nejdříve „svou mysl, své srdce, svou duši“ do Božích rukou, „popadne oběma rukama zvon, pozdvihne ho a nese přes celé divadlo dozadu“.

Krokovín si sáhne na život, před smrtí však ještě dozví, že to byl on, kdo vytasil dýku proti malému Jaromírovi.

Svatava se milostně přitulí k Bolemilovi, jež hrabě přijme za svého syna. „V tom počne zdaleka, z výsosti harfa přelíbezně zníti, všickni utichnou - diví se, žasnouce, tomu - a opona se pomalu shrne.“

Potud příběh, aspoň v hrubých obrysech. Ale tak jako s Máchovým Májem se mine každý, kdo jej bude redukovat na dějovou kostřičku, ani kouzlo Loketského zvonu se nedá „vyprávět“. Nespočívá v ději, ba - na rozdíl od Máje - nespočívá ani v tématu. To všechno jako by tu bylo jen záminkou pro uplatnění romantických rekvizit, efektů, gest a principů. To nejkrásnější na Loketském zvonu je styl.

Což v českém prostředí zároveň vysvětluje, proč ta hra dávno zmizela z repertoáru. Styl (zvláště vysoký) bývá v Čechách často parodován, ale málokdy naplněn. Zážitek z Loketského zvonu mohl by být podobný jako zážitek z obrazů Antonína Mánesa, na nichž také hraje hlavní roli bouře, hrad, světlo, atmosféra..., zatímco postavy nás zajímají jen jako součást scenerie. Zároveň ovšem k té scenerii patří i krajiny duše, promítnuté do bouřných oblak, skalisek a paprsků, což dodává dramatickým postavám více významu (a hercům větší příležitost) než

pokoje rozměry psychologického realismu.

V době, kdy za romantický bývá považován klavír natřený nabílo, stojí za to si uvědomit, jaký prostor romantismus v člověku otevřel a jakými prostředky to dokázal. Už proto, že v tomto prostoru se vzápětí ozvala poezie Máchova.

Přemysl Rut

PETER TURRINI

Narodil se roku 1944 v St. Margarethen v Korutanech a od raných let se pokoušel psát. Maturoval na obchodní akademii v Klagenfurtu v roce 1963 a až do roku 1971 střídal nejrůznější zaměstnání (pracoval například jako dřevorubec, skladník, reklamní textař, barman, herec, režisér). Jistou dobu žil také na Rhodosu v komunitě hippies. Psaní románu a divadelních textů se věnuje od roku 1967.

Rázem slavným se stal roku 1971 svým provokativním dramatem *Rozznjagd* (Hon na krysy). Od té doby žije jako svobodný spisovatel ve Vídni. Ve stejné době – začátkem 70. let – vstupují do literatury další tři rakouští autoři: W. Bauer, T. Bernhard a P. Handke. Turrini se od nich liší osobními politickými postoji, svým vztahem k levici v jejích různých formách (odbory, socialisté, komunisté aj.), k nimž se jednou přimyká a jednou vzdaluje a nakonec je odmítá.

Převážná část jeho dramatického díla se vyznačuje až agresivní kritikou společnosti a jejích falešných morálních hodnot. Přes mnohé skandály, které uvádění jeho her provázely, obdržel v roce 1981 v Berlíně prestižní literární cenu Gerharda Hauptmanna. Většina Turriniho her byla přeložena do mnoha jazyků.

Z jeho textu jmenujme alespoň: *Hotovo. Konec.* (1999) – vydalo nakl. Větrné mlýny, v ČR uvádí Národní divadlo v Kolowratu; *Alpské červánky*, *Klasik v pornoshopu*, *Figarova svatba*, *Nejbláznivější den*, *Bitva o Vídeň*, *Josef a Marie*, *Méně výkonní*.

DA PONTE V SANTA FE Hra o dvou dějstvích

První dějství

Opera v Santa Fe, saloon přestavěný na operu. Právě se uvádí Don Giovanni. James N. Brodник, bývalý majitel saloonu a nyní operní ředitel a producent, vítá před začátkem představení ve foyeru hosty a přesvědčuje (ne zcela přesvědčivě) celebrity města o potřebnosti tohoto kulturního projektu. Ve skutečnosti mu šlo nejspíš o to, aby se zařadil do seznamu zasloužilých, kteří proměnili prostory původně používané ke zcela jiným účelům (nevěstince, putyky aj.) na divadla, balety apod. O kultuře a umění toho Brodник zjevně moc neví. Když usadí starostu a spol. do hlediště, labužnický se svěruje svým bodygardům (a zároveň uvaděčům) Castorovi a Polluxovi se svým plánem – tento večer má být Brodnikovým triumfem a jeho pověst a sláva se má rozšířit po celém světě. Kdo by v tom Brodnikovi chtěl zabránit, bude bez milosti oddělán.

Ve foyeru za výčepem stojí starý muž – Da Ponte. Stěžuje si černošskému šatnáři na osud. Všechny děti se od něj odvrátily, jen jediné mu zbylo – jeho dílo, jeho libreta. I Don Giovanni, opera, která se vedle v sále právě hraje, byla složena Mozartem na libreto pana Da Ponteho, ale uvaděči ho nechtějí pustit do hlediště. Da Ponte vzpomíná, jak se všude ve světě uváděly opery podle jeho libret – Figarova svatba, *Così fan tutte*, Don Giovanni aj. a jeho jméno bylo vždy na plakátech uvedeno velikánskými písmeny. Tady, v Santa Fe, není na plakátě jméno Da Ponte vůbec.

Ve foyeru se náhle objeví dívka (pozdější Dolly Delors), přišla zvenku a začala krásně zpívat mariánskou píseň. Bodygard Castor oznamuje šéfovi Brodnikovi, že byla objednaná, je z katolické školy. Má se okamžitě nalíčit a obléct kostým. Stařec Da Ponte zaregistroval dívčin krásný hlas, a tím spíš se mu zasteskne po představení, na kterém nesmí být přítomen. Najednou zpoza pultu vyskočí bandita v paruce – Mozart – s revolvery. Výstřely přivolají Brodnika. Mozart ho zajme a požaduje tantiémy – procenta ze zisku za Dona Giovanniho. Oznamuje, že je skladatelem opery. Brodник se brání, autorská práva má v pořádku, zaplatil agentovi (vůbec ho nenapadne, že to nemůže být skutečný Mozart). Zato stařec

Da Ponte oponuje – Mozart je přece mrtvý. Příkládá důkazy, proč bandita nemůže být Mozart, znal toho skladatele osobně a věděl i o jeho intimních problémech (zápach z úst). Teprve to banditu Mozarta odzbrojí. „*To musím mít vždycky nějaký malér? Když jsem byl kantorem v Synagoze Bet Am Shalom, pohořel jsem kvůli špatnému výkladu písma.*“ Tím se tedy definitivně prozradí.

Zatímco Da Ponte debatoval s Mozartem, odsunul Brodник hlavně revolverů od svých spánků a nepozorovaně zmizel v hledišti. Dal Castorovi příkaz, aby oba (Mozarta i Da Ponteho) zabil. Ti dva se mezitím navzájem dojmají svými osudy. Mozartovi se nakonec podaří utéct, Da Ponte chce zemřít dobrovolně. (Zatímco Castor střílí po prchajícím Mozartovi, vybíhá Brodник každou chvíli z hlediště a nadává mu, aby nestřílel, zrovna když se hraje lyrická pasáž opery.)

Da Ponte vede dlouhou zpověď, jmenuje řadu lidí, kterým odpouští a proč. Úplně na závěr uzemní Castora tím, že mu vysekne poklonu, resp. jeho hlasu. Da Ponte přesvědčí zabijáka Castora, že je talent, nechá ho zopakovat kousek árie a Castor skutečně zpívá překvapivě dobře. Do toho vchází z hlediště mafián Don Elce a dozpívá árii s Castorem a Da Pontem. Objímá Da Ponteho, když zjistí, že je libretistou Dona Giovanniho, ale pak spěchá pryč a nijak Da Pontemu nepomůže. Nicméně, ono vřelé objetí viděl Brodник a začal si myslet, že prodavač kořalky Da Ponte je v nějakém spojení s mafiánem.

Da Ponte pak zahraje v jednoduchém převleku a na barpultu svou historii – jak se stal libretistou, dvorním libretistou a básníkem na dvoře rakouského císaře Josefa II. Bodygard Castor ho přeruší – chtěl by dál mluvit o své budoucí kariéře, Da Ponte mu vysvětluje, že nejdřív musí vyškolit svůj hlas. Rozhovor je přerušen příchodem dvou lehkých děvčat, příkladně zmalovaných. Brodник brisně posílá jednu do lože k šerifovi, druhou ke starostovi, protože oba se „od výčtový árie nuděj.“ V tom přichází naprosto změněná dívenka Dolly Delors, místo oblečku z katolické školy má najednou ohoz „jako kurva v plné parádě.“ Chvilí zůstane o samotě s Da Pontem a svěruje se mu se svou touhou stát se slavnou zpěvačkou. Je šťastná, že ji ředitel přijal. Proto odešla z katolické školy. A taky proto, až se pro ni tatínek vrátí, aby ji snadno našel – protože její jméno bude psáno velkými písmeny na plakátech. Tatínek – Čech František Dušek - jel dál na severozápad a dceru zanechal tady, „protože na západ od Santa Fe je to pro děti moc nebezpečné.“ Da Ponte podporuje dívenku v jejím nadšení, ale zároveň ji varuje před nástrahami, které v divadelním světě číhají na její mladé tělo. Vymýšlí pro ni umělecké jméno. Od teď už nebude Dorka Dušková, ale Dolly Delors.

Vrací se už značně netrpělivý Castor. Už chce k operě, k velkým penězům. Da Ponte ho odbude – znovu ho pošle poslouchat árii do sálu, aby se učil. Ukazuje Castora Dolly jako další odstrašující příklad. Jenže Dolly je pro velký svět vybavená, má „čarodějnou tinkturu a usušený koží měchýř“ – tj. svéráznou antikoncepci. V tomto směru ji Da Ponte také poučuje. Už jí předvedl své měděné zuby, teď ukazuje další vynález, který má sloužit k předvádění mužnosti. Bohužel nefunguje. Nebo možná bohudík, protože právě do této situace přichází Da Ponteho manželka Nancy. Nadává Da Pontemu, že zase nic neprodal, objasňuje přítomné Dolly, že přijel do Ameriky bez peněz, jen se svými librety, a říkal, že mají cenu zlata. Jenže se to nepotvrdilo. Nikdo od něj nic nekoupil. Nancy otec se jim postaral o živobytí – pojízdné občerstvení. Jenže Da Ponte prý jen každého krmí svými povídkami o librettech a Nancy už toho má dost. Zkoprnělý Da Ponte poslouchá její výčitky a urážky svého mužství, do toho Dolly začne zpívat mariánskou píseň a postupně přidává na hlasitosti a Da Ponte zpívá s ní, přichází Castor se přidá se svou árií. Omráčená Nancy na kolenou prosí Da Ponteho, aby veršoval pro ni, on už

je ale definitivně uražený a odbývá ji. Castor se táže, zda už má správně posazený hlas, Da Ponte odpovídá, že ano, ale ještě se musí nechat vykastrovat, a uražený Castor ho střelí do srdce. Mrtvý Da Ponte se zvrátí a z poklopce jeho kalhot vyjede měděná hůl potažená kůží – onen nefungující vynález. Do této absurdní situace protkané skrz naskrz černým humorem přibíhá Brodник se slovy: „*Kdo tady umírá uprostřed mé opery?*“ Okamžitě káže mrtvolu odklidit do propadla. Z hlediště doznívá árie a vbíhající bodygard Polux oznamuje přestávku.

Konec prvního dějství.

Druhé dějství

Stále jsme ve foyeru. Ze sálu je tlumeně slyšet hudba – začíná druhý akt Dona Giovanniho. U dveří hlídají bodygardi Castor a Pollux. Přichází k nim Nancy – převlečená do černých vdovských šatů. Přišla obchodně. Věcně vyjmenovává úspěchy svého muže. „*Všechny velké kariéry začaly u něj.*“ Měl tisíce žáků, jeho knihy se prodávaly atd. A hlavně – ona je jeho univerzální dědičkou...

Během Nancyna monologu se za jejími zády otvírá propadlo a z něj vylézá Da Ponte – celý pokrytý bahnem a fekáliemi. Bodygardi ho vidí, Nancy ne. Až když jí poklepe na rameno, Nancy se otočí a spěšně odchází se slovy: „*Ponty, tys byl vždycky lhář a lhářem zůstaneš. I tvoje smrt je podfuk.*“

Da Ponte pošle bodygardy pro šéfa Brodnika a zároveň objasňuje, jak to, že přežil – na srdci měl měděnou destičku – součást „vynálezu“ – a ta zastavila kulku. Da Ponte využije toho, že Brodник viděl vřelé objetí, kterým ho častoval Don Elce, a zdá se, že má Brodnika v hrsti. Teď je „nesmrtelný“ a ještě má vlivného zastávce. Chce z toho pro sebe něco vytrískat – uznání. A zase marně.

Do foyeru se vrací pořezaná a zkrvavená Dolly. Da Ponte ji za pomoci černošského šatnáře ošetřuje pomocí brandy a vypráví jí přitom, jak psal Dona Giovanniho. Bylo to jeho poslední a jediné dítě.

Foyerem prochází tenor Manuel Rodriguez Garcia. Da Ponte na sebe chce upozornit, strašně moc chce, aby si ho už konečně někdo pořádně všiml a uznal jeho zásluhy a kvality. Tenor Garcia však přemýšlí pouze o výzkumu ovčích hlasivek. Má teorii, že teprve díky jim se stane božským tenorem. Odchází do hlediště a Da Ponte se tam zase nedostane, dveře mu přiklapnou před nosem. Lituje se, všichni na něj zapomněli.

Dolly uvažuje, zda na ni její otec taky zapomene. Da Ponte jí poradí, aby otcí napsala dopis. Použije na to jednu stránku z libreta a místo inkoustu „čarodějnou antikoncepční tinkturu“. Z toho, jak Da Ponte dívce při psaní radí, je zřejmé, že je asi skutečně dobrým spisovatelem. Nutí ji, aby se vyjadřovala přesně, aby jasně pojmenovala své pocity, nebyla obecná. Vlastně napíše dopis za ni. Smutná Dolly, kterou amant v loži málem zabil, si přeje, aby se pro ni tatínek vrátil. Ví, že její otec žije na husí farmě v Tusconu, ví i dost podrobností o tamním životě (včetně „českých knedlíků“), ale není zřejmé, zda je to pravda, či sen.

Ze sálu vycházejí dva novináři, bratři Walkerové. Da Ponte se jim představuje a oni vychvalují jeho libreto do nebe. Ovšem, aby tu chválu napsali do novin, musel by Da Ponte zaplatit. Šéf opery Brodник i tenor Garcia už taky zaplatili. Da Ponte za nimi hodí svůj poslední exemplář Dona Giovanniho. Nakonec ho ještě roztrhá a v pláči říká, že příběh Dona Giovanniho byl stejně ukradený od jiného autora. Dolly zmačkané stránky sbírá, upravuje a vkládá zpátky do knížky.

Da Ponte přiznává své pravé jméno – židovské. Přichází okamžik jeho zpovědi. Celý život psal a vymýšlel si, žertoval se šlechtou, aby konečně zapomněli, že je Žid, a přijali ho. Bylo to k ničemu, jeho slova už nechce nikdo poslouchat. Jen hudbu na ně složenou. V pohnutí vyběhne Da Ponte za

skupinou tanečnic do sálu, sprostě tam vynadá divákům a pak je vyhozen zpět do foyeru. Sběhne se dav. Zpěváci, tanečnice atd. Brodник chce Da Ponteho hned zastřelit, Nancy jej prosí, aby to nedělal, že Da Ponte je neškodný, pomatený stařec. Da Ponte se probírá z mrákot. Přítomní zpěváci zahrají „Pád do pekel Dona Giovanniho“ – závěrečnou pasáž z opery. Da Ponte uzavírá hru slovy: „*To finále se mně opravdu povedlo.*“

Následuje už jen štronz a po něm epilog, který přednáší Dolly Delors jako svůj příběh – když se po životních peripetiích vrátila roku 1907 do Čech, hrál se v Praze v Národním divadle Don Giovanni a jméno Da Ponte stálo na plakátech velkým písmem. Hrob svého otce nikdy nenašla.

(Poznámky: 1. Během hry, vždy když někdo ve foyeru otevře lítací dveře do hlediště, zazní hudba z Dona Giovanniho. 2. Lorenzo Da Ponte je skutečným autorem libret některých Mozartových oper, včetně Dona Giovanniho).

Hra Da Ponte v Santa Fe, dle mého názoru, nadchne milovníky černé grotesky a ironie.

Text hry vyšel v časopisu Svět a divadlo, ročník XIV, číslo 5/2003.

Připravila **Pavlaína Morávková**

ARNE LYGRE

Narozen roku 1968. Pochází ze západního pobřeží Norska. O psaní snil již jako malý chlapec. Divadlu se začal věnovat kolem svých dvaceti let. Hrál v nezávislých divadelních uskupeních. Několikrát se hlásil ke studiu na divadelní akademii, ale nepřijali ho. V pětadvaceti si ujasnil, že nechce být hercem, že uzrál čas, aby zkusil psát. Trvalo mu dva roky, než napsal první celovečerní hru. Nebyla sice nejzdařilejší, ale proces, kterým si při psaní prošel a povzbuzení od redaktora uznávaného norského nakladatelství mu byly odrazovými můstky k další práci.

Arne Lygre se oficiálně uvádí jako autor tří dosud napsaných her. V roce 1996 zvítězila zkrácená verze jeho hry *Máma a já a muži* (Mamma og meg og menn) na Festivalu dramatiky v Oslu. Prvního uvedení plné verze se autor dočkal roku 1998 v Rogalandském divadle v norském Stavangeru. Následovala hra *Náhle věční* (Brått evig) z roku 1999, která měla premiéru v Národním divadle v Oslu v lednu 2000. Obě hry vyšly také knižně. Posledním, zatím nehraným textem je hra *Můj nahý* (Min naken) z roku 2002. Arne Lygre uvádí psaní dramatu jako své hlavní povolání. V současné době žije v Mossu. Jeho hry byly přeloženy do francouzštiny, angličtiny, němčiny, dánštiny, estonštiny a češtiny.

(K představení autora bylo použito rozhovoru *Karolíny Stehlíkové* s A. Lygrem, zveřejněným pod názvem *Čas ubíhá hrozně rychle* v časopisu Svět a divadlo 6/2003, str. 109 – 112.)

NÁHLE VĚČNÍ

Překlad: Z norského originálu *Brått evig* vydaného nakladatelstvím Aschehøng v Oslu roku 1999 přeložila **Karolína Stehlíková**.

Osoby: V personáři hry je uvedeno 20 osob, z toho 9 žen a 11 mužů (velké a větší role: Máma, Ses, Sesinka, Konstanse, Nikolai, Adele; menší a malé role: Táta, Táta dva, Táta tři, Princ, Father Four + Ministr, Pastor, Reportér, Divák, Deus + První náměstkyně, Kameramanka, Divačka, Ošetřovatelka).

Hra však předpokládá obsazení devítičlenným hereckým souborem: **6 žen a 3 muži** nebo při redukci 4 ženy a 2 muži.

Místo děje: Děj se odehrává v luxusním bytě v osmdesátém patře gigantického mrakodrapu. Budově se mezi lidmi říká Pahýl. Pokoj se vyznačuje obrovským panoramatickým oknem s výhledem na velké město, obří obrazovkou, která zakrývá celou jednu stěnu, velkými zrcadly, citroníkem prohýbajícím se pod tíhou ovoce, policí s dlouhou řadou encyklopedických svazků, pohovkou bez opěradla a velkým portrétem Mámy. Navíc se zde nalézá malé jeviště, kde se Mára připravuje na svá divadelní vystoupení. Toto místo se později stále více proměňuje v jakýsi oltář. Do pokoje vedou čtyři vchody: výtah, dlouhá chodba směřující k ostatním pokojům v bytě, neoznačené dveře vedoucí na temné schodiště a schody vedoucí vzhůru na venkovní střešní terasu. (Viz režijní poznámka autora.)

Hru o pěti jednáních otevírá scéna očekávání ohňostroje k oslavě příchodu roku 2000 v zámožné tříčlenné rodině (Mára, Táta a pětiletá dcera Ses). Rodina obývá luxusní byt v mrakodrapu, který byl postaven u příležitosti milénia jako výraz lidských schopností a možností doby. Hned první scény napovídají, že budeme sledovat osudy lidí v bohatém a technicky vyspělém světě, který však trpí chudobou lidských vztahů. Formou krátkých sekvencí a komentářů skládá autor mozaiku současného a budoucího lidského bytí, světa, který kladě stále větší důraz na vnější hodnoty. V rychlém scénosledu se spojenými prostředky filmového střihu a divadelní zkratky odvíjí rodinná saga klenoucí se naším třetím tisíciletím, zejména však jeho prvními třemi stoletími. Následující synopse se přidržuje především základních dějových faktů, některá méně podstatná fakta pomíjí. Stejně je tomu s postihnutím atmosféry jednotlivých scén a s nuancemi, které postupně utváří předivo vztahů dramatických osob hry. Následující řádky se snaží více napovídat, než detailně popisovat.

Než se lze vůbec nadít, mění se výchozí rodinná situace návrhem Mámy, někdejší úspěšné herečky, v rozvod manželů a v příchod Táty dvě. Z nového manželského svazku vzejde dcera Sesinka. Následují scény unikání Mámy od rodiny a z toho pramenící rozpory mezi Ses a Táťou dvě a Sesinkou. Sekvence vrcholí touto scénou: (*Ses se blíží k Sesince s karnevalovou maskou na tváři. Sesinka spí. Ses položí své ruce kolem sestřiny krku. Náhle si to rozmyslí. Místo toho ji pořádně zatahá za vlasy.*) **Ses:** Bububu! (*Sesinka hystericky vykřikne. Ses si sundá karnevalovou masku.*) Mára je pryč. Teď tady poroučím já. Bude nejlepší, když přestaneš rvát, nebo... (*Ses napřáhne ruku k ráně. Sesinka zmlkne oněmělá hrůzou. Ses pomalu spustí ruku, zklidní se a posléze pohládí Sesinku několikrát po vlasech.*) Budeme si hrát? Budeme si hrát na holení chlupů? (*Sesinka nejistě přikývne. Ses najde v mámině taštičce s líčidly holicí strojek. Posadí se vedle Sesinky tak, aby jí mohla odshora dolů holit nohu.*) Musíš sedět klidně. Je to ostrý. Člověk se lehko poréže.

Střihem se ocitáme v roce 2006, kdy Mára přivádí Tátu tři. Ten však záhy rodinu opustí. Mára porodí další dítě. Děvčata mají Bratra. Jednoho večera požádá Mára Ses, aby svého Bratra – ještě nemluvně – pohlídala. Později se dozvíme, že Mára byla téměř celou noc pryč. Během této noci zemře Bratr Ses v náručí. V následující scéně přichází Mára s dětskou rakví.

Druhé jednání začíná v den vzpomínky patnáctých bratrových narozenin situací, v níž Matka opakovaně nezvládla rozptýlit popel Bratra a přináší urnu do bytu a vrací ji do dětské sedačky. V závěru kontinuálně probíhající scény se matčina pozornost obrací ke zkrášlení svého zevnějšku a odchází, aby za tím účelem navštívila věhlasného plastického chirurga. Zákrok se povedl na výbornou. Matka je skutečně krásná. Linie matčiny péče o zevnějšek se prolíná s paralelním

pohledem na krásu jejich dcer. Sesinka získala z matčiny krásy více. To také přispěje k vyústění situace, v níž se Ses chystá se svým nápadníkem Princem na maskární ples a Sesinka se vetře do jejich společnosti. Tím vyústěním je svatba Prince a Sesinky a jejich odjezd na Seychely. Ses je zoufalá a proklíná svou sestru. Její vztek dopadne na Mámu. Nastane slovní a posléze fyzická potyčka. Ses zachází s holicím strojkem jako se zbraní, hrozí jím Mámě a honí ji. Mára se pojednou chytne za srdce a padá mrtva k zemi.

Po několika letech se vrací Sesinka domů. Utekla od svého muže, který jí byl nevěrný. Je v pokročilém stavu těhotenství. Původní nevraživost Ses se změnila díky nastalé situaci, v níž na Sesinku přijdou porodní bolesti a Ses se jí snaží pomoci s porodem. Byl to však planý poplach. Tok příběhu přeruší mezihra, zprostředkující informaci o tom, že věda objevila způsob, jak učinit člověka věčným. Sesinka se chce stát věčnou a rozhodne se podstoupit zákrok – tzv. manipulaci hned, jakmile porodí. Pro manipulaci se rozhodne i Ses. V případě Sesinky se zákrok zdařil a její fysis zůstává pro další léta beze změn. Navíc přivedla na svět dvě úspěšné děti – špičkového sportovce Nikolaie a jeho neméně úspěšnou sestru Konstanse, která se vydala cestou politické kariéry. Naproti tomu u Ses zákrok manipulace i jeho opakované pokusy selhaly. Ses se věčného života nedostalo, ba ani dětí, po kterých velice toužila. Zestárlá vyslyší výzvu Pastora a počne navštěvovat jeho náboženské společenství. Sesinka a její děti mají obavu z toho, aby je Ses nepřipravila o rodinné jmění tím, že by je věnovala na náboženské účely.

Mrakodrap, který byl v době svého vzniku chloubou vědy a techniky, začíná být nespolehlivým místem pro bydlení. Výpadek elektrického proudu má jednoho dne za následek ochromení výtahů. Chce-li se Konstanse dostat na kongres, kde má přednést referát, který ji může otevřít cestu ke kariéře, nezbyvá jí, než sestoupit 80 pater dolů po jinak nepoužívaném schodišti se svítilnou na čele. Sesinka zůstává v setmělém bytě se synem Nikolaiem. Z jejich dialogu je zřetelné, že plod Sesiných dětí byl geneticky upraven. Důsledkem tohoto zásahu je i to, že Nikolai nemá zájem o ženy.

Ses se vrací ze schůzky náboženského společenství a obava Sesinky a jejich dětí se potvrzuje. Ses chce věnovat finanční prostředky společenství potřebných. To přivede sestry k roztržce a rozdělení majetku.

Sesinčina dvojčata si vedou fantasticky. Sesinka je může denně sledovat na televizní obrazovce. Při sledování důležitého basketbalového zápasu, v němž mužstvo spoléhalo na Nikolaie, je Sesinka svědkem zranění svého syna, jehož důsledkem je zranění páteře a ochrnutí.

Z jedné z meziher se dozvídáme o tom, že vláda přijala usnesení regulující možnost reprodukce obyvatelstva. Zavedla nucenou sterilizaci. Konstanse je v tomto opatření zainteresována ve funkci náměstkyně ministra a vymyslí pro sterilizační úkon termín miniřez. Pokusy obejít nařízení mají být trestány přísným postihem. Konstanse se díky svému postavení dostane k příležitosti vymazat své jméno ze seznamu – pořadníku žen povolaných k sterilizaci.

Do bytu v Pahýlu se vrací po dlouhém pobytu na klinice Nikolai. Má na sobě mohutný krunýř a je upoután na invalidním vozíku. Z dialogu je patrné, že jej za celou dobu více jak půlroční rekonvalescence nikdo z rodiny nenavštívil, až na Ses. Sesinka to má Ses za zlé.

V den 25. narozenin se dostane Konstanse možnosti zákroku manipulace a stát se tak věčnou. To nemělo být umožněno postiženému Nikolaiovi. Navzdory tomu si Nikolai zajistil možnost manipulace ilegálně na jedné klinice. Konstanse má k takovému řešení výhrady zejména proto, aby nebyla ohrožena její kariéra. Nikolai přesto odjíždí na kliniku, ale nedojede, neboť se stane obětí sílnice strážnického do lidí před vchodem do Pahýlu.

Ses je umístěna do domova důchodců přejmenovaného na dům odpočinku. Konstanse se angažuje pro legalizaci usmrcení starých lidí z milosrdenství. Pod heslem „Humánní smrt. Právo lidí.“ dosáhne nejen prosazení tohoto požadavku, ale posílí i svou politickou pozici. Její teta Ses se stává jednou z prvních obětí nově přijatého vládního opatření. Sesinka neunesla tíhu situace a vezme si život. Z několika variant jak spáchat sebevraždu, mezi nimiž uvažuje o skoku ze střešní terasy mrakodrapu, podřezáním se holicím strojkem, volí tu, na niž ji přivedla Konstanse: předávkování prášků proti bolení hlavy. Stačí na to 20 tablet.

Je Nový rok 2200. Konstanse se cítí osaměle, a tak si po telefonu sežene přítele. Je jím Father Four. Sejdou se v bytě Konstanse a souloží. Vzápětí se ocitáme stříhem v roce 2210. Na scéně se objeví Adele. Je to dcera Konstanse. Celé dětství až po dospělost je držena v bytě, aby nedošlo k odhalení toho, že Konstanse porušila zákon a nenechala se sterilizovat. Adele žije pilným studiem. Pod jménem své matky dokonce vystuduje korespondenčně univerzitu. Patřila k nejlepším studentům. Diplom a studijní úspěchy si přisvojí Konstanse. Dopomůže si tak ke kariérnímu postupu, stává se ministryní. Ve své nové funkci se zasazuje o zásadní zvýšení postihů za plodnost a o prosazení nucených potratů. O to více má obavy ze svého odhalení. Když Adele dovrší 25 let, Konstanse usiluje o to, aby se podrobila manipulaci a stala se tak věčnou. Spoléhá na to, že jsou velice bohatí, že se za peníze někdo uvolí podniknout utajené potřebný zákrok. Je to pro ni menší riziko, než to, že Adele začne stárnout a prozradí se. Adele se však matce postaví, nechce žít věčně, neshledává v tom pravý smysl života.

Stříhem se ocitáme v roce 2250. Adele slaví 50. narozeniny. Je zestárlá, má dlouhé šedivé vlasy. Oznamí své matce záměr sejít se s mužem, s kterým se kontaktovala po síti. Dalším stříhem se dostáváme do roku 2300: **Konstanse:** Šťastný nový rok. Moje dítě. **Adele:** Představ si, že mi bylo dáno se toho dožít. Nové století. **Konstanse:** Dva tisíce třista. **Adele:** V mém věku. S mým tělem. Devadesát devět. Jeden by si myslel, že dojdou odpočinku před... **Konstanse:** Vždycky začneš... Vždycky začneš o své smrti. To je tak deprimující. / **SCÉNA 26:** **Konstanse:** Aspoň to vědomí. Že existovala ta možnost. Že dvacet tabletek bylo dost na to... Aspoň to vědomí. Bylo to téměř jako ventil. Když všechno vypadalo tak černě. Když existenční fobie...

V následujícím dialogu Adele umírá. Konstanse počne balzamovat její tělo. Na televizní obrazovce se objeví divoký ohňostroj a nápis „Šťastný nový rok 2400.“ Konstanse si zpívá: „Panenko má malá / spi a hodná buď. / Hezky tiše spinkej, / mámu neprobud.“ (Na obrazovce pokračuje ohňostroj. Roky ubíhají. Letopočet na obrazovce se mění na 2500, 2600, 2700, 2800, 2900 a 3000. Konstanse dokončí balzamování. Hledí prázdným pohledem před sebe.) **Konstanse:** Tak to bychom měli. (Konstanse se chytí za hlavu.) Moje hlava. To bolí. Jediné, co pomáhá, jsou prášky. (Konstanse sáhne po krabičce s tabletami. Je prázdná. Konstanse ji vztekle zahodí. Jde k oknu a roztáhne závěs. Je neklidná.) Odbila půlnoc. Nové tisíciletí. (Konstanse chvíli stojí a pozoruje pohasínající ohňostroj. Začne vystupovat na terasu. Přesýpací hodiny se přesypou.) Konec.

Hra Arna Lygreho Náhle věční vyšla tiskem v časopisu Svět a divadlo 6/2003. Právo k jejímu provozování uděluje agentura Aura-pont, Radlická 99, 150 00 Praha 5, www.aura-pont.cz.

Dramaturgický pozorník připravil a napsal
Milan Strotzer

DÍLO

JEDENADVACÁTÉHO STOLETÍ

Projekt Dějiny českého amatérského divadla, zahájený v 90. letech minulého století, byl v předloňském roce ukončen vydáním závěrečného Místopisu českého amatérského divadla (I. díl vydán IPOS-ARTAMA 2001, II. díl v roce 2002, veřejnosti představen na podzim 2003). Jeho tvůrci ale mysleli dlouhodoběji, a proto jako průběžně doplňovaná a opravovaná **databáze** projekt pokračuje dál a bude pokračovat tak dlouho, dokud tu bude nějaký subjekt, který by tuto databázi zpracovával. V elektronické podobě tak existují ke knižním čtyřsvazkovým Dějinám českého amatérského divadla (dále DČAD, Místopisu předcházela svazek Cesty českého amatérského divadla, vyd. 1998, a Bibliografie..., 1999) neustále aktuální a všeobecně dostupná errata a doplňky. Na jedné straně jsou tu tedy čtyři knihy jako plod olbrímí, z valné části opět amatérské práce takového počtu přímých spolupracovníků, že obdobou může být v české kultuře snad jenom Ottův slovník naučný. Zároveň tu ale zůstává živý strom, který ovoce zrodil. A tak bude možno stále sklízet další plody. Nikoli až s příští úrodou, ale permanentně. Samozřejmě, pokud by mělo jít opět o knihu, musí česáč předem investovat potřebnou částku peněz. Ti ostatní jsou do té doby ale jako to ptactvo nebeské: nesejí, nesklízí, mohou jenom zobat, a to kdekoli a odkudkoli, ani přiletět nemusejí. (Důsledný ekonom by snad jen dodal, že i průběžná práce na databázi musí být nějak institucionálně zajištěna a financována; nejspíš státem, protože taková národně-kulturní databáze patří mezi komodita s charakterem státní služby veřejnosti.) Uvedené vlastnosti činí z projektu trvalou aktivitu v českých poměrech skutečně převratnou, jakkoli ne úplně ojedinělou (srov. např. thesaurus českého jazyka).

Pojďme ale nyní ke knižní podobě. Stěží bych asi mezi čtenáři tohoto časopisu hledal někoho, kdo o svazcích DČAD vůbec neví, a doufám, že výjimeční budou i ti, kteří je ještě neměli v ruce. Alespoň se pomazlit, pokochat pěknou úpravou, prohlédnout obrázky, najít si to své: druh, žánr, historické období divadla, obec, odkud pocházím, kde žiji, kam jezdím, kde to znám.

Už letmé prolistování a seznámení s několika náhodně zvolenými hesly Místopisu ukazuje, v čem je jedinečnost a síla největšího a nejlepšího díla české teatrologie. Že přeháním? Že se to nedá poměřit? Ale dá! A nemusíme ani matematicky spočítat to množství bitů – zdaleka nejde jenom o kvantitu.

DČAD vznikly v nejšťastnější době dějin české divadelní vědy a divadla vůbec. Nikdy dříve jsme neměli tolik divadel (jenom v Praze se pravidelně hraje cca v 60 prostorách), divadelních časopisů (tři teatrologické revue!) a divadelních učilišť jako dnes! A především: nikdy dříve se nemohl divadelněvědné práce chopit opravdu každý. Jistě, i dnes se tím jen málokterší slušně užívá, ale jinak – žádné překážky, dílna je otevřená pro všechny. Všichni mohou psát a zveřejňovat bez obav, bez cenzury i autocenzury, bez vnucovaných ideologických apriorismů, nikdo není zakázán, odháněn od práce. O kterém velkém českém teatrologickém díle druhé poloviny XX. století můžeme tohle právem říci?

Dalším velkým nesamozřejmým kladem DČAD je metodologická nepředpojatost. Tento liberální postoj lze ukázat na kterémkoli větším hesle Místopisu. Obsahuje všechny místní amatérsko-divadelně relevantní informace, které byly k dispozici, žádný taxon (druh, žánr, modálně genetická či funkční oblast) se nevyděljuje. Rozdělení na část loutkovou a neloutkovou

je pak jediné správné, protože toto v podstatě druhové dělení je pro oblast divadla elementární: je to dělení podle povahy materiálu té základní, totiž pohybové složky. Naproti tomu vydělování podle jiných složek (např. zvukových – hudební divadlo) je disfunkční a doplatily na něj v závěru i akademické Dějiny českého divadla.

DČAD jsou velikou oslavou české inteligence a dokladem jejího významu pro národní existenci. Všichni ti učitelé, studenti, kněží, literáti, výtvarníci, lékaři a lékárníci atd. jsou skutečně nezastupitelnými tvůrci národní identity. Amatérské divadlo nevychovalo své publikum jenom k umění a k národnímu citění, mělo i sociálně etickou funkci. Při četbě DČAD si člověk uvědomí nesamozřejmé filantropické působení našeho amatérského divadla. Kolik knihoven, veřejně prospěšných budov a dalších institucí by bez zdrojů z ochotnického divadelnictví nevzniklo, kolika společenským organizacím a jejich aktivitám bylo prostřednictvím divadla pomoheno? Všichni to věděli, a tím se návštěva divadla stávala formou sponzoringu. Bohatší člověk, který nešel do divadla, riskoval svou pověst; nemusel být kvůli tomu ještě nutně nekulturní, ale určitě by vypadal jako lakomec, lhostejný k obci, k bližním.

Mnohostranně je na konkrétních případech dokumentováno prorůstání obou modálně-genetických oblastí našeho divadelnictví, amatérské a profesionální. Jsou tu stovky jmen později slavných profesionálů, kteří amatérsky začínali. Desítky jmen těch, kteří pak jezdili k amatérům hostovat. Časté jsou výpomoci místních ochotníků kočovným společnostem. A je tu i specialita z doby totality – amatérské soubory profesionálních divadelníků (počátky Ypsilonky i Provázku). Mohlo by se zdát, že Místopis připravili především amatéři v původním milovníckém smyslu sobě, amatéři amatérům. Místopis bude ale nesporně sloužit i těm zájemcům o českou kulturu, které samotné divadlo nijak zvlášť nezajímá. Důsledně viděno, jde i o zásadní příspěvek k poznávání našich obecných dějin.

Dílo je potenciálně nekonečné. Nemá proto příliš smyslu uvažovat nad tím, co chybí – nejde-li o vysloveně křiklavé disproporčnosti – spíše můžeme zvažovat, co je jaksí navíc, popř. na úkor něčeho jiného. Není pravděpodobné, že by uživatel druhého svazku Místopisu vůbec neznal ten první. Valná část druhého úvodu je ale jen opakováním, a proto je zbytečná. Právem ale autoři počítají s tím, že uživatel nemusí mít momentálně oba díly po ruce, a proto se i ve druhém svazku správně opakují

zkratky (tím spíš, že některé přibýly) a návod jak číst hesla.

Dvoudílný Místopis českého amatérského divadla, to je vedle stovek obrázků především přes 1300 hustě popsaných stran formátu A 4 s hesly více než šesti tisíc obcí; souborů jsou jisté desetitisíce. Všechno přečetli pečlivě snad jenom tvůrci, ale u práce tohoto typu lze stěží očekávat něco jiného. Konečně, ani v té nejvyhlášenější restauraci si neobjednáme celý jídelní lístek. Pojdme tedy ochutnávat.

Pokud by někdo čekal, že se začne až 19. stoletím, bude příjemně překvapen. Jsou tu i údaje až ze středověku. Také národnostně se titulní českost nebere nijak rigorózně. Právem. Nejdůležitější je územní hledisko. Používaný jazyk nemusí vždy spolehlivě svědčit o národnosti účinkujících, tím méně diváků. S napětím jsem očekával, zda u současných amatérů půjde vesměs o navazování na starší tradice. Dlouho to tak vypadalo, až konečně se zdálo, že jsem na výjimku přece jenom narazil. I/117, Březová, okr. Sokolov, 1995 založen dětský divadelní soubor Lupínek. Ale chyba lávky! Hned v další, loutkářské části se píše o dlouholeté tradici souboru Březovské Pimprle. Tak nevím. Je vůbec taková obec, kde se ochotníci vyskytli poprvé až po Listopadu?

Přehledně se mnohé vyjeví na hesle malém, kde každé slovo – relativně – víc váží, než u hesla mnohostránkového. S dovolením vezmu za příklad obec Veselá (okr. Pelhřimov, II./640), kterou trochu divadelně znám. Má v Místopise tři řádky: „1922-1923 zal. SDO Tyl. 1924 členem ÚDMOČ. 1998 po 50 letech opět ODi. Představení na motivy lidové pohádky v provedení místních mladých lidí připomnělo divadelní tradici.“ Samozřejmě je obdivuhodné, když je v knize údaj i o ochotnících ve vysočinské obci o necelých třech stovkách obyvatelích. Přesto ale musím konstatovat, že polovina textu je novinářská vata; heslo mohlo být buď ještě kratší, nebo informačně bohatší. Zbytečné je sezónní značení doby vzniku; název spolku asi být musí, i když při listování Místopisem jsem si s trochou nadšázky říkal, kolik by se ušetřilo místa, kdyby se v úvodu „před

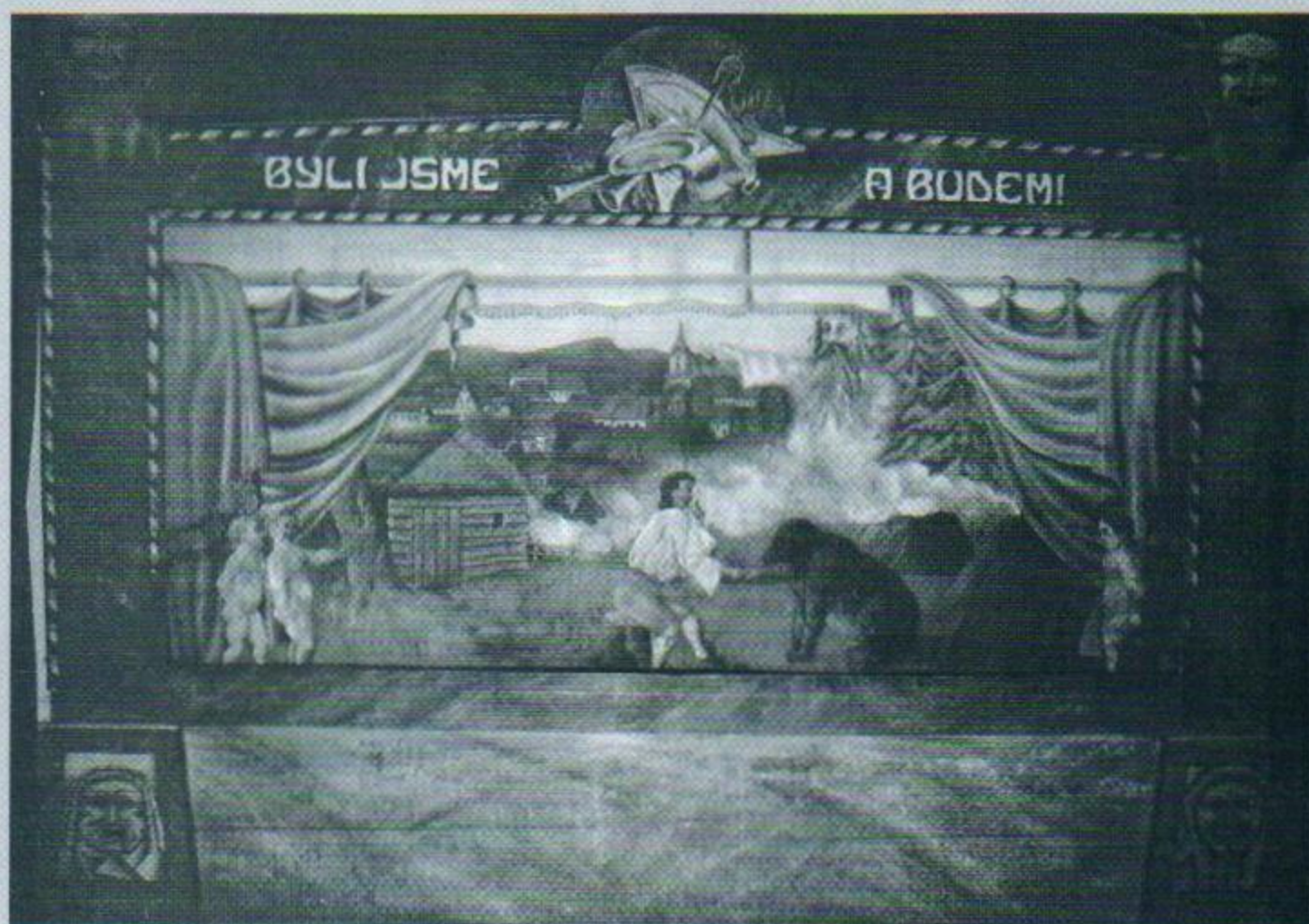
závorku“ vytklo, že pokud někde není uveden název, je to Tyl. Název souboru nic neříká, zato jména lidí by zajímavá byla – pokud se ještě dají zjistit. Kdy soubor zanikl, musíme z dalšího textu odpočítat; co konkrétně a kde se v roce 1998 hrálo, se nedovíme, zato jsou tu obligátní banality (místní lidé, připomnělo divadelní tradici). Jací lidé by tam měli hrát než místní a co by mělo divadlo jinak připomínat – pokud vůbec o nějaké připomínání šlo? Zkusme tedy heslo ve stejném rozsahu přepsat: 1922-1948 SDO Tyl, zal. Janem Blažkem. 1924 člen ÚDMOČ. ODi mladých, vedené vnuky J. Blažka bratry Mazancovými, h. v KD 1998 pro děti i. hry J. Jílka Hloupý Honza.

I/250, Hořice na Šumavě. S potěšením mohu obohatit databázi sdělením, že v loňském roce obhájila na téma hořických pašijí na katedře divadelní vědy FFUK diplomovou práci Markéta Tobolková. Část bude letos otištěna v Divadelní revui.

V bibliografii je údaj „Just, V.: Fenomén Český Krumlov. Úvahy postdivadelní.

SERVIS

DÍVADELNÍ LITERATURA

Portál loutkového divadla Krakonoš ve Vysokém nad Jizerou s malovanou oponou s výjevem pověsti mající souvztažnost se znakem města. Foto: Archiv Místopisu českého amatérského divadla.

Lidové noviny 1994, č. 39.“ Chybu postřehne každý, kdo ví, že Lidové noviny jsou deník. Číslo zjevně odkazuje k týdeníku (zde k Literárním novinám).

I/333. Popisek pod snímkem říká: „Scénu pro Smetanova Dalibora navrhl Jindřichohradecké opeře arch. J. Svoboda“. Chybí datum a nelze je zjistit ani z rozsáhlého hesla. Hrál se ten Dalibor vůbec? Naproti tomu na I/134 (Čáslav) čteme pod podobným snímkem: „Student UMPRUM Josef Svoboda, později významný scénograf ND, navrhl scénu pro Hadriána z Římsů, 40. léta 20. stol.“ Rozumí se, že scénu pro Dalibora navrhl Svoboda už dostudovaný?

Někde bychom snesli přece jenom trochu víc podrobností, zvláště když jde o projevy totalitní zvůle, tedy momenty, kdy divadelníci svědčili pro svobodu vlastními životy. V hesle Pelhřimov se sice dočteme, že Hrátky s čertem, které byly roku 1949 v soutěži vybrány na JH, tam nepostoupily, jmění spolku bylo zabaveno a „bylo rozhodnuto o zastavení činnosti“. Z přiložených přetištěných dokumentů vyplývá, že zákrok provedly orgány samosprávy a ministerstva vnitra – Okresní národní výbor a Okresní velitelství národní bezpečnosti. Dva roky v táboře nucených prací, které si museli dva přední umělci souboru následně odtrpět (srov. k tomu R. Hrdinová: Excesy Lubomíra Lipského II, Divadelní noviny XII., 2003, 18, s.16) jsou myslím dost silným důvodem k tomu, aby se uvedlo, kdo nebo jaká instituce k této kriminalizaci divadelníků dali podnět. V každém případě tu Místopis záslužně napravuje nedostatky prvního svazku projektu. O této bezprecedenční události (stejně jako o 23 let pozdější podobné kauze ostravského Waterloo) není totiž v Cestách amatérského divadla ani slovo. Co už by ale mělo v dějinách divadla být, když ne nezákonné uvěznění občanů za hraní divadla? Kdy uvěznilo Rakousko – Uhersko, neřku-li První republika někoho za divadelničení? A kdyby ano: to by se o tom v příslušných dějinách českého divadla nepsalo? Představme si dějiny českého profesionálního divadla za Protektorátu, kde by nebyla ani zmínka o uvěznění E.F. Buriana!

Je skvělé, kolik je v MČAD obrázků všeho druhu, fotky, kresby, faksimile. Úvodní reprodukce dochovaných malovaných opon, to je velká radost, ať už mají charakter vedut, krajin, nebo i symbolických „živých obrazů“. Některé snímky ale nenesou opravdu žádnou informaci. Mám na mysli hromadné civilní fotografie souborů (např. I/291, kde stěží rozeznáváme muže od žen), neozvláštněné žádným pozadím (scénografií, budovou, plastikou), dokonce ani „cimrmanovskou“ identifikací některé osoby na snímku. Cimrmanovsky humorný a patřičný je naopak např. náčrt „přístroje pro efekt střelby strojní puškou“ (II/91, doba vzniku neuvedena). Je to jakási trojitá řehtačka na stojanu (celé odhaduji asi na 1m³). Připomíná to hračkaření známé z meziválečného amatérského loutkového divadla. V kolika představeních si asi tento akustický kulomet zahrál? A co dnes? Pokud jej spolek ještě vlastní, neměl by jej, samozřejmě antiiluzivně, amortizovat? Co třeba uvést Výstřely na Broadwayi? Přístroj by jistě zvládl i roli samopalu.

Jan Císař si údajně pro srovnání úplnosti Místopisu vzal k ruce seznam železničních zastávek Rakouska-Uherska z roku 1912. Zkusil jsem to s úplnějším kompendiem – Umělecké památky Čech a Umělecké památky Moravy a Slezska (Academia, Praha 1977 – 1999, zatím nedokončeno). Ani tentokrát nedopadl Místopis špatně.

Petr Pavlovský

Místopis českého amatérského divadla, I. díl, hesla A – M, 520 str., 678 fotografií a vyobrazení, Praha 2001.

Místopis českého amatérského divadla, II. díl, hesla N – Ž, 784 str., 993 fotografií a vyobrazení, Praha 2002.

Vítězslava Šrámková a Jiří Valenta s okruhem spolupracovníků, vedoucí edičního projektu Vítězslava Šrámková, Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, Praha.

VYBRÁNO

Z DATABÁZE IPOS

BRUNTÁL (18 tis. obyv.): Speciální škola v Bruntále pořádala ve dnech 25. až 27.11. v tamním Městském divadle 3. ročník divadelního a hudebního festivalu, na kterém se představily např. DS Jednička, dramatický kroužek Cihlička a další. K účasti byly vyzvány všechny školy ve městě. (Moravskoslezský deník, 26.11.2003)

CHEB (32 tis. obyv.): Žáci chebské Základní umělecké školy připravili pro děti z mateřských škol a 1. a 2. třídy základních škol ve městě dvoudenní přehlídku pohádek. Literárně-dramatický kroužek ji organizuje již pravidelně. Do letošního programu připravil celkem 8 pohádek. (Chebský den, 10.11.2003)

ČESKÁ TŘEBOVÁ (17 tis. obyv., okres Ústí nad Orlicí): V České Třebové se ve dnech 22.-23.11. konal 1. ročník Národního setkání Divadlo a hudba. Jednalo se o nesoutěžní přehlídku amatérských divadelních souborů, resp. o setkání těch, kteří se zabývají hudební složkou amatérského divadla. (Orlické noviny, 24.11.2003)

FRÝDEK-MÍSTEK (62 tis. obyv.): V divadle Čtyřlístek a na Nové scéně Vlast ve Frýdku-Místku se od 8.11.2003 konal festival loutkových divadel Loutka, na kterém se představili loutkáři z regionu. Letos již 9. ročník této akce pořádalo Divadelní centrum Pobeskydí ve spolupráci s frýdecko-místeckým uměleckým sdružením Famus. (Moravskoslezský deník, 7.11.2003)

HRADEC KRÁLOVÉ (100 tis. obyv.): Středisko amatérské kultury Impuls a Volné sdružení východočeských divadelníků připravily v divadle Jesličky v Hradci Králové ocenění nejlepších amatérských souborů a inscenací z přehlídek v uplynulé sezóně. Celkem bylo rozděleno 100 cen a čestných uznání. (Noviny Náchodská, 2.12.2003)

HRADEC NAD NISOU (7000 obyv., okres Liberec): Kulturní dům Beseda v Hrádku nad Nisou hostil ve dnech 21. - 23.11. již 23. ročník přehlídky Hradecký divadelní podzim. V programu se představilo řada amatérských divadelních souborů - vedle domácích spolků Dividýlko a Vojan vystoupili ochotníci z Neratovic, Mladé Boleslavi a Mělníka. (MF Dnes, 21.11.2003)

HRONOV (7000 obyv., okres Náchod): Hronovská kapela U nás

pořádala 17.1.2004 v místním Jiráskově divadle akci nazvanou Rock fest pro divadlo. Výtěžek programu, v němž se představily kapely U nás, Middle Aged a Erion, bude využit na zakoupení technického zařízení pro toto divadlo. (Noviny Náchodská, 19.1.2004)

KOPŘIVNICE (24 tis. obyv., okres Nový Jičín): DDM ve spolupráci s MěÚ Kopřivnice připravil na dny 19. - 20.12.2003 III. ročník nesoutěžní divadelní přehlídky studentského a jinak mladého divadla pod názvem Vánočka. Nabídnutý dvoudenní program obsahoval 14 položek - divadelních představení a happeningů. Většinu vystoupení připravily domácí kopřivnické soubory: Studentské divadlo Vendelín - Don Juan a Volání z dálky, DS Těleso XY - Ulice, Paulina a Andrea - Duet, DS Lípa Slezská - Noc v Nebeské věži a jiné kousky podle P.H. Camiho, DS Rýpadlo přívětivé (p)(r)(á)dlo - Milosze, DS Bílá ponožka - Křičící žena podle R. Bradburyho a DS Semínko - Jeden z obrazů. K hostování na Vánoce pořadatelé pozvali tyto soubory: Kšandy CVC Brno - Lužánky s inscenací ...Divá Bára podle B. Němcové a O pionýrském šátku, který plakal aneb Co četli děti před 50 lety jako povinnou četbu podle P. Kohouta, dále soubor z Nového Jičína Black Blood of Silver Parrot s hrou L. Kováře a členů souboru nazvanou Já nevím. (MS)

KŘEMŽE (2400 obyv., okres Český Krumlov): Bývalou sokolovnu v Křemži již několik týdnů využívá umělecká agentura Ancora. Zahájila tam 3 kurzy, zároveň chystá divadelní představení a vznik křemežské ochotnické jednoty. Kurzy jsou zaměřeny na různé aktivity - šití, orientální tance a dětský výtvarný ateliér. Divadelní sdružení Na větvi již zahájilo nácvik hry Malá čarodějnice, jejíž premiéru naplánovalo na konec ledna. Místní občané mají zájem nejen o kurzy, ale i o členství v ochotnické jednotě. Po výběru hry by divadelníci měli na jaře začít zkoušet a na podzim se představit premiérou. (Listy Jindřichohradecka, 22.12.2003)

LITVÍNOV (28 tis. obyv., okres Most): Základní umělecká škola Litvínov-Chudeřín připravila na 15. a 16.11.2003 nultý ročník nesoutěžní přehlídky dětských divadelních souborů. Vedle dětí této školy se představily soubory Základních uměleckých škol v Jirkově, Žatci, Ostrově nad Ohří a Základní školy Hamr. (Radnice-noviny, č. 19, 2003)

LOUNY (20 tis. obyv.): Přibližně 250 tis. Kč chybí radnici v Lounech k úplnému vybavení interiérů tamního Vrchlického divadla. Jedná se o víceúčelový sál v 1. patře, kde se mohou konat i menší představení, recitace apod. (Deník Lučan, 26.11.2003)

MORAVSKÁ TŘEBOVÁ (12 tis. obyv., okres Svitavy): Divadelní soubor J.K. Tyla při Kulturních službách města Moravská Třebová a Středisko amatérské kultury IMPULS Hradec Králové pořádaly ve dnech 1. a 2.11.2003 divadelní přehlídku jednoaktových her a divadla jednoho herce nazvanou

Štronzo. Tato postupová přehlídka byla otevřená všem souborům v ČR. Hlavní cenou byla uznaná prasečí hlava. (Moravskotřebovský zpravodaj, č. 11, 2003)

ORLOVÁ (36 tis. obyv., okres Karviná): V klubu Futra v Orlové byl 23.11.2003 ukončen 3. ročník divadelního festivalu Orlovské jeviště. Na pódiu se v různých improvizacích disciplínách utkaly soubory Kostlivec z Orlové a Ostružiny z Ostravy. (Moravskoslezský deník, 25.11.2003)

OSTRAVA (323 tis. obyv.): Na jevišti Arény Komorní scény v Ostravě se ve dnech 24. až 28.11.2003 konal 10. ročník nesoutěžní přehlídky dětských divadelních kolektivů. Vystoupilo zde 15 souborů z Ostravy a okolí a hosté ze Slovenska. Program nabízel 20 představení. Součástí byly i divadelní dílny pro děti, odborné semináře pro vedoucí souborů a učitele atd. (Ostravská radnice, č. 11, 2003)

OSTRAVA (323 tis. obyv.): V Ostravském muzeu se od prosince 2003 do poloviny února 2004 konaly 2 výstavy loutkářského umění. Expozice nazvaná „České loutkové divadlo - historie a současnost“ představila tradiční lidové marionety lidových loutkářů i současnou tvorbu profesionálních loutkových divadel. Výstava je putovní, zapůjčená Muzeem loutkářských kultur v Chrudimi. Prezentuje např. zhruba 150 historických loutek kočovných společností, plakáty lidových loutkářů. Druhá výstava „Divadlo loutek Ostrava“ připomínala padesátiletou historii této ostravské scény. (Moravskoslezský deník-Karvinsko, 30.12.2003)

PRAHA: Ve výstavní síni pražského Divadla Kolowrat byla instalována výstava, která přibližuje počátky scénografie v Národním divadle. Vystavené jevištní a kostýmní návrhy jsou veřejnosti prezentovány vůbec poprvé. Připomínají počáteční období naší první scény od jejího vzniku k počátku 20. století, kdy zaujímalo výlučné postavení a ztělesňovalo ideály emancipující se české společnosti. Silící zájem o poutavost výpravy podnítil vznik divadelních dílen - malých továren na dekorace. Představu o tehdejší podobě dekorací zprostředkovávají alba jevištních návrhů, které si Národní divadlo u nich objednávalo. (MF Dnes, 5.12.2003)

PRAHA: Nová digitalizovaná databáze pražského Národního divadla zahrnuje 10,5 tis. jmen a přes 4 tis. premiérových titulů. Soupis repertoáru divadla v digitalizované podobě vznikl od podzimu r. 2002. Vzniklý počítačový program (Global Systems) lze účelně modifikovat - zájem o něj projevil Divadelní ústav. Znamená velké ulehčení práce pro badatele i běžné uživatele. Umožňuje různé způsoby vyhledávání - podle sezón, žánrů, jmen a titulů. V letošním roce zahájí archiv ND práce na databázi denního repertoáru a do soupisu doplní varia (koncerty, živé obrazy a podobné akce). V poslední 3. etapě, jejíž plán byl nyní předložen na MK ČR, se počítá s vytvořením souboru obrazových dokumentů (fotografií, scénických a kostýmních návrhů). (Lidové noviny, 9.1.2004)

PRAHA: Pražské Divadlo Alfréd ve Dvoře a prostor Nod Roxy společně připravily přehlídku nazvanou Malá inventura. Ve dnech 12. - 15.2. její program předvede to nejlepší, co na těchto dvou scénách vzniklo v minulém roce. Představí se H. Třešňáková, Teatr Rajdo, skupina Stage Code aj. (MF Dnes, 5.2.2004)

PRAHA 1: Do suterénu pražské Umělecké besedy pod Petřínem se vrací soubor Divadla Na Prádle, který tu do loňských povodní působil. Je to předposlední vyplavená scéna v Praze, která bude opět funkční - poslední je Hudební divadlo Karlín, které čeká rozsáhlá rekonstrukce. Divadlo Na Prádle bude mít nyní k dispozici opravený a moderně vybavený sál s kapacitou až 200 diváků. Rekonstrukce si vyžádala přes 20 mil. Kč, z nichž většinu jako vlastníka objektu uhradila Nadace Český hudební fond. Sál někdejší Umělecké besedy byl v r. 1927 místem premiéry Vest Pocket Revue tehdy ještě studentů Voskovce a Wericha. Divadlo Na Prádle tu působí od r. 2001. Jeviště chce však nabídnout i dalším pražským profesionálním a amatérským divadelním skupinám bez vlastní scény. Počítá se s produkcemi Komorní činohry, Divadla Na Voru, s představeními pro děti, komorními koncerty klasické i populární hudby, dále s filmovými projekcemi, výstavami a literární kavárnou. (Právo, 20.11.2003)

PRAHA 15: Na místní loutkářskou tradici navazuje Loutkové Divadlo Frydolin, které od r. 1997 působí při TJ Sokol Hostivař v Praze 15. Jeho nedělní představení v sále sokolovny pro 80 diváků se již stala pravidlem. Soubor, který má 10 stálých členů, provádí malé i velké diváky nejen při představeních, ale také v ostatních akcích hostivařského Sokola. Nyní má novou scénu, loutky, rekvizity a techniku. K jeho úspěchům patří i to, že získal Cenu Matěje Kopeckého. S tímto slavným českým loutkářem je divadlo spojeno také svým jménem - Frydolin je jednou z postav Kopeckého hry. (Večerník Praha, 14.1.2004)

PRAHA 4: V listopadu 2003 byla založena Společnost Františka Trösterera. Vznikla při příležitosti 100. výročí narození tohoto jevištního výtvarníka a pedagoga. Prof. Trösterer byl uznávanou osobností doma i v zahraničí. Proslul především jako jevištní výtvarník (více než 400 scénických návrhů v Praze i Bratislavě), působil i jako pedagog (zakladatel katedry scénografie na DAMU), ilustrátor, malíř, pracoval také v oblasti filmu a vystavnictví (mj. podíl na vytvoření úspěšného československého pavilonu na EXPO 58 v Bruselu). Mnoho let žil v Jasné ulici v Praze 4, kde také nyní sídlí společnost nesoucí jeho jméno. Její vznik by měl podnítit zájem odborné veřejnosti o problematiku scénografie, o péči o Trösterův odkaz a jeho předání budoucím generacím. Cílem společnosti je také pořádání různých aktivit spojených s problematikou jevištního výtvarnictví (např. scénografické výstavy či propagace scénografie jako oboru). (Tučňák, č. 1, 2004)

PRAHA 4: Tradiční loutkové divadlo Zvoneček, které působí v Praze

4-Braníku, zahájilo svou činnost v r. 1969. Jeho název pochází od starobylého mosazného zvonečku z konce 18. století, kterým slavné podkrkonošské divadlo kočovného loutkáře Majznera uvádělo svá představení. Soubor svá představení začíná třetím zvoněním některého z malých diváků, vzácně některé z babiček. Divadlo, které navazuje na tradici českých spolkových loutkových divadel a v Braníku na tradici loutkového divadla Sokola Braník, vystupovalo na řadě festivalů v Praze, na celostátních přehlídkách v Chrudimi, dále např. v Bratislavě, ve Vídni, v Holandsku aj., má za sebou i mnoho představení na různých akcích. V posledních letech nastudovalo 20 her. Volbou repertoáru chce zaujmout nejen děti, ale i jejich doprovod. V příští divadelní sezóně připravuje za pomoci grantu Městské části Praha 4 premiéry 2 her, na podzim se chystá přivítat svého čtvrtmiliontého diváka a za rok dovrší počet 2 500 představení. (Tučňák, č. 1, 2004)

PRAHA 7: Pražský divadelní soubor Ty-já-tr pořádal u příležitosti 15 let své existence malý festival, který se konal od 6. do 15.2. v divadelku Radar v Praze 7 a uvedl představení jubilejních divadelníků a jejich hostů. V souboru, působícím při Domu dětí a mládeže Praha 7, pracuje přes 200 dětí a mladých lidí ve věku 4 - 23 let. Na domovské scéně odehrají průměrně 12 představení měsíčně. Ty-já-tr má za sebou řadu úspěchů a ocenění na prestižních festivalech doma i v zahraničí. Spolupracuje se sbory Pueri Gaudentes a Radost Praha, s nimiž připravuje vánoční představení. Pravidelně vystupuje také před otáčivým hledištěm v Týně nad Vltavou. Pětiletou tradici má prázdninové „Putování s huculem“, při němž, po vzoru starých komediantů, jezdí členové souboru s povozem taženým huculskými koňmi po vesnicích, kde hrají divadlo. Výtěžek těchto představení je vždy věnován na dobročinné účely. (Právo, 6.2.2004)

PRAHA 8: V listopadu se uskutečnily oslavy 90 let existence Loutkového divadla Jiskra, které sídlí v Praze 8. Odbor kultury úřadu této městské části uspořádal výstavu věnovanou jubileu souboru. Expozice ukázala loutky a scénické prvky ke 14 inscenacím Jiskry, na nichž se podíleli mj. i výtvarníci O. Sekora, J. Lada či R. Pilař. Vernisáž výstavy obohatily individuální výstupy s loutkami, v dalším programu se uskutečnila i 2 představení pro děti. Scénografii divadla mapuje také katalog, který byl u příležitosti výstavy vydán. (Loutkář, č. 6, 2003)

PRAHA 9: Divadlo Gong v Praze 9 má novou komorní scénu, která vznikla po rekonstrukci foyer. Nový prostor návštěvníkům nabídne představení Divadla AHA! a další žánrově odlišné hry pro dospělé i dětské publikum. (Večerník Praha, 13.1.2004)

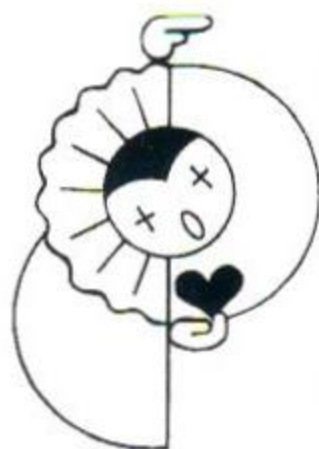
TEPLICE (53 tis. obyv.): V Krušnohorském divadle v Teplicích se 13.1.2004 konalo setkání amatérských divadelníků působících ve městě. Zúčastnily se např. tyto soubory - Divadelní společnost Panoptikum Maxe Fische, Taneční divadlo Teplice, Herecké studio Domu kultury, Soubor Rohlík, Maňáskové divadlo Teplice a Divadlo 4 pod peřinou. Komponovaný program nesl název Teplická Thálie aneb Prkna, co znamenají svět. (Deník Směr, 15.1.2004)

TŘEBÍČ (40 tis. obyv.): V Základní škole Benešova v Třebíči bylo 26.11.2003 otevřeno Divadelko pod schody. Má kapacitu 100 míst a bude sloužit nejen pro školní dramatickou výchovu, ale i pro výuku klasických předmetů. Nyní zde v rámci projektu Děti dětem hraje dramatický soubor školy představení pro děti z mateřských škol. Přestavba suterénu na divadlo začala o letních prázdninách. Škola do ní investovala cca 140 tis. Kč. (Vysočina-Listy Pelhřimovska, 27.11.2003)

TŘEBOŇ (9000 obyv., okres Jindřichův Hradec): Členové loutkářského souboru v Třeboni letos oslaví 3 jubilea: 80. výročí založení loutkového divadla ve městě, 70. výročí zahájení výstavby dřevěného pavilonu vedle Tyršova sokolského cvičiště, kde se hrávalo loutkové divadlo, a jako třetí 50. výročí zahájení provozu loutkového divadla v nově vybudovaném sále na klášterním nádvoří, který slouží dodnes. (Listy Jindřichohradecka, 7.1.2004)

VAMBERK (4900 obyv., okres Rychnov nad Kněžnou): Divadelní spolek Zdobnicán ve Vamberku si letos připomněl 200. výročí svého založení. V Městském klubu byla 30.11.2003 otevřena výstava o jeho historii. Zájemci mohou získat i knihu, která je věnována dějinám ochotnického divadla ve Vamberku. (Noviny Rychnovska, 1.12.2003)

ŽEBRÁK (1800 obyv., okres Beroun): Kulturní dům v Žebráku spolu s tamním Divadelním souborem Karla Jaromíra Erbena pořádaly ve dnech 22.11. - 7.12.2003 již 36. divadelní přehlídku amatérských souborů Erbenův Žebrák. Kromě místních ochotníků se v programu představily soubory z Horšovského Týna, Prahy, Dobrušky a další. (Berounský deník, 28.11.2003)

ROZLUŠTĚNÍ RÉBUSU, KTERÝ PŘIPRAVIL
TISKÁŘSKÝ ŠOTEK AS V MINULÉM ČÍSLE:

PRAVDA LÉTÁ NAD PROPASTÍ
A LEŽ BÝVÁ JENOM Z CHRASTÍ
HLOUPOST JE ČEKAT NA POKROK
AŽ THÁLIE MÁ DOBRÝ ROK

P.F. 2004 PŘEJE REDAKCE AS

KALENDÁŘ AKCÍ

4.3.	Holice – Holická mateřinka , oblastní nesoutěžní přehlídka pódiových vystoupení předškolních zařízení
4. – 7.3.	Slavičín – Valašské křoví , krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti
5. – 7.3.	Dačice – Dačické kejklování , jihočeská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a studentského a experimentálního divadla
5. – 7.3.	Lomnice nad Popelkou – Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
5. – 7.3.	Praha – Stodůlecký Píseček , pražská krajská postupová přehlídka studentského a experimentálního divadla
6. – 20.3.	Třešť – Třešťské divadelní jaro , krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla, experimentálního divadla, venkovských divadelních souborů a činoherního divadla pro děti
12.3.	Ústí nad Labem – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
12. – 14.3.	Brno, divadlo Polárka a CVČ Ulita – Jarní divadelní festival , krajská postupová přehlídka experimentálního divadla
12. – 14.3.	Trutnov – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu (jednotlivci)
12. – 14.3.	Horažďovice – Západočeská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (pro kraje Karlovy Vary a Plzeň)
13.3.	Český Krumlov – Krumlovská prima sezóna , jihočeská krajská postupová přehlídka studentského divadla
13.3.	Jihlava – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
13. – 14.3.	Turnov – Turnovský drahokam , krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů
14. – 28.3 (neděle)	Prachatice – O Štítek města Prachatice , 8. ročník nepostupové přehlídky činoherního divadla pro děti
15. – 19.3.	Brno, CVČ Ulita – Prima sezóna , krajská postupová přehlídka studentského divadla
16.3 – 2.4 (út. a pá.)	Prachatice – O Štít města Prachatice , 32. ročník nepostupové přehlídky činoherního divadla
17. – 21.3.	Kojetín – Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
19. – 21.3.	Praha, DDM Spektrum Karlín – Karlínská tříška , pražská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti
19. – 21.3.	Ústí nad Orlicí – Zlom vaz po IV. , krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
19. – 21.3.	Kostelec nad Orlicí – Audimafor aneb Kostecký kostlivec , krajská postupová přehlídka studentského a experimentálního divadla a divadel poezie
19. – 21.3.	Nové Strašecí – Prima setkání ve Strašecí , středočeská krajská postupová přehlídka studentského divadla
19. – 21.3.	Praha – 29. festival pražských amatérských loutkářů , pražská a středočeská krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů

19. – 21.3.	Praha – Centrum tvořivé dramatiky – Základy dětského divadla , celoroční cyklus praktických seminářů zaměřených na vybrané aspekty divadla s dětmi a mládeží
20.3.	Kolín – Středočeská krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
20.3.	Liberec – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
20.3.	Brno – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
20.3.	Brandýs nad Labem – Kandrássek SČDO , národní kolo soutěže monologů a dialogů pro děti a mládež
20. – 21.3.	Český Krumlov – Jihočeská krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti
22.3.	Uzávěrka přihlášek na národní přehlídku Jednoaktovky SČDO v Holicích
22. – 28.3.	Studénka – Studenecký Harlekýn , krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla pro studentské a mládežnické divadelní soubory
23. – 24.3.	Pardubice – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu (jednotlivci)
24.3.	Uherské Hradiště – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
24. – 26.3.	Žďár nad Sázavou – Pohádkový mlejnek , krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti
24. – 27.3.	Ostrava – Přehlídka školních divadel Ostravy a okolí , okresní kolo Dětské scény
25. – 27.3.	Valašské Meziříčí – Malé jevištní formy , krajská postupová přehlídka studentského a experimentálního divadla (pro Olomoucký, Ostravský a Zlínský kraj)
25. – 28.3.	Praha – ZŠ Újezd nad Lesy , pražská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
25. – 28.3.	Rakovník – Wintrův Rakovník , středočeská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
25. – 28.3.	Červený Kostelec – Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti
25. – 28.3.	Česká Třebová – Tyjáter na trati , krajská postupová přehlídka studentského a experimentálního divadla a divadla poezie
25. – 28.3.	Nový Jičín – Krajská postupová přehlídka studentského a experimentálního divadla
26. – 27.3.	Třebíč – 38. Třebíčské jaro , krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů (pro kraje Vysočina, Jihomoravský a Zlínský)
26. – 28.3.	Děčín – Děčínská brána , krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
26. – 28.3.	Otrokovice – Forbína , krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a venkovských divadelních souborů
26. – 28.3.	Ostrov – Západočeská krajská postupová přehlídka studentského a experimentálního divadla (pro kraje Karlovy Vary a Plzeň)
26. – 28.3.	Jihlava – JID 20-04 , krajská postupová přehlídka studentského a experimentálního divadla
26. – 28.3.	Opava – Krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů (pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj)
26. – 28.3.	Kostelec nad Orlicí – Krajská postupová přehlídka divadel poezie
27.3.	Chrudim – Krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů

27.3.	Plzeň – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
27.3.	Karviná – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
27. – 28.3.	Louny – Raškovy Louny , krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů
27. – 28.3.	Praha – Pražský kalich , pražská krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
29.3.	Uzávěrka přihlášek na FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč, celostátní přehlídku činoherního a hudebního divadla
29.3.	Uzávěrka přihlášek na Náchodskou prima sezónu, celostátní přehlídku studentského divadla
29.3.	Uzávěrka přihlášek na Šrámkův Písek, celostátní přehlídku divadla v pohybu (experimentální divadlo)
31.3. – 1.4.	Prostějov – Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
31.3. – 4.4.	Praha, ZŠ Újezd nad Lesy – Pražská krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti
1.4.	Třebíč – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
1. – 3.4.	Ostrava – Poruba – Krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti
1. – 3.4.	Strakonice – Skupovy Strakonice , jihočeská krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů
1. – 2.4. 5. – 6.4.	Pardubice – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
2.4.	Třebíč – Krajská postupová přehlídka dětského divadla
2. – 4.4.	Bechyně – Jaro , jihočeská krajská postupová přehlídka dětského divadla
2. – 4.4.	Hradec Králové – Krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů
2. – 4.4.	Hradec Králové – Prkna , festival hudebního divadla – 3. celostátní přehlídka studentských divadelních pořadů
3.4.	Ústí nad Labem – Krajská postupová přehlídka dětského divadla
3.4.	Ústí nad Labem – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
3. – 4.4.	Klenová – Západočeská krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie (pro kraje Karlovarský a Plzeňský)
3. – 4.4.	Praha, Karlínské Spektrum – Otvírání , pražská krajská postupová přehlídka dětského divadla
7. – 9.4.	Tanvald – O zlatý člunek města Tanvaldu, krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti
9. – 11.4.	Plzeň – Krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů (pro kraje Karlovarský a Plzeňský)
9. – 11.4. 16. – 18.4.	Štítina – Štívaldo , krajská postupová přehlídka venkovských divadelních souborů
15.4.	Olomouc, ZUŠ Žerotín – Krajská postupová přehlídka dětského divadla a dětských recitátorů
15. – 16.4.	Holice – Den dětského divadla , krajská postupová přehlídka dětského divadla
15. – 16.4.	Uherské Hradiště – Krajská postupová přehlídka dětského divadla
16.4.	Ostrava, DDM Korunní – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
16. – 18.4.	Brněnec – Krajská postupová přehlídka venkovských divadelních souborů

16. – 18.4.	Hradec Králové, Divadlo Jesličky – Krajská postupová přehlídka dětského divadla
16. – 18.4.	Brno, CVČ Lužánky – Krajská postupová přehlídka dětského divadla
16. – 18.4.	Ostrava, DDM Korunní – Krajská postupová přehlídka dětského divadla
18.4.	Liberec – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
19. – 20.4. 26. – 27.4.	Hradec Králové – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
21.4.	Brno, SDV Labyrint – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
23. – 25.4.	Sadská – Klicperovy divadelní dny , středočeská krajská postupová přehlídka venkovských divadelních souborů
23. – 25.4.	Trhové Sviny – Jihočeská krajská postupová přehlídka venkovských divadelních souborů
24.4.	Velká Bystřice – Pohárek SČDO , národní kolo soutěže divadelních monologů a dialogů
24.4.	Liberec – Krajská postupová přehlídka dětského divadla
24.4.	Mělník – Středočeská krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
24.4.	Ostrov – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
24.4.	Uherské Hradiště – Krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
24. – 25.4.	Nový Bor – Dospělí dětem , krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti
24. – 25.4.	Praha – Pražské poetické setkání , pražská krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
29. – 30.4.	Jindřichův Hradec – Jihočeská krajská postupová přehlídka dětských recitátorů
30.4. – 2.5.	Holice – Jednoaktovky SČDO , národní přehlídka jednoaktových her
květen	Dobruška – Pojizerské divadelní hry , nesoutěžní přehlídka amatérských divadelních souborů
květen	Hvozdná – Hvozdný měsíc , nesoutěžní přehlídka divadla pro děti
květen	Praha, Ruské středisko vědy a kultury – Ars poetica – Puškinův památník , ústřední kolo soutěže v uměleckém přednesu děl ruských autorů
1. – 8.5.	Němčice nad Hanou – Hanácký divadelní máj , krajská postupová přehlídka venkovských divadelních souborů a činoherního divadla pro děti
3. – 7.5.	NÁCHOD – NÁCHODSKÁ PRIMA SEZÓNA , celostátní přehlídka studentského divadla
7. – 9.5.	Josefův Důl – Josefodolské divadelní jaro , krajská postupová přehlídka venkovských divadelních souborů
7. – 9.5.	Miletín – Krajská postupová přehlídka venkovských divadelních souborů a činoherního divadla pro děti
8. – 9.5.	Radnice – Radnický dráček , krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (pro kraje Karlovarský a Plzeňský)
9. – 11.5.	Havlíčkův Brod – Dospělí dětem , krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti
13. – 16.5.	Bechyně – Divadelní Bechyně , 33. armádní festival dramatického a slovesného umění s přehlídkou mažorettek
13. – 16.5. 19. – 23.5.	PODĚBRADY a TŘEBÍČ – FEMAD PODĚBRADY / DIVADELNÍ TŘEBÍČ , celostátní přehlídka činoherního a hudebního divadla

AS
AMATÉRSKÁ SCÉNA